LATVIJA
Latvian Newspaper

Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly. Circulation 11.000.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 48 (392)
Trešdien, 1950. g. 28. jūnijā
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galvenā redaktora vietnieks M. Cullītis. Redaktori: A. Bolšteins, J. Jēkabsons, B. Kīselis, E. Raisters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Šmits (Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia). Redakcijas adrese: (14a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne.

Savienoto valstu karaspēks gatavs soļot, saka Džonsons

Svētdien Dienvidāzijā sākās karš

KOMŪNISTI IEBRUKUŠI DIENVIDKOREJĀ — SEULA JAU KRITUSI

Mekartūrs sūta ieročus dienvidniekiem—Trūmens ūn Etlijs pārtrauc atvaļinājumu — ASV un Lielbritānija sola Dienvidkorejai palīdzību

Seula (F). — Svētdien pl. 11 no rīta Dienvidāzijā sākās karš. Vienpadsmit vietās ziemeļkorejiešu komūnistu karaspēks pārgāja 38. platuma grādu un iebruka Dienvidkorejā. Pirmdienas rītā nemiernieki atradās tikai 20 km no Dienvidkorejas galvaspilsētas Seulas. Bet jau tās pašas dienas vakarā amerikāņu un britu ziņu aģentūras vēstīja, ka komūnisti ielaužušies Seulas priekšpilsētās. Divi stundas vēlāk radio vēstīja, ka galvas pilsēta jau bija kritusi. Pēc līdzšinējām ziņām uzbrukumā piedalās divas moderni apbruņotas divizijas, ko atbalsta tanki un smagā artilērija. Dažos frontes sektoros nemiernieku komandē krievu virsnieki. Ievērojot draudīgo stāvokli, Savienotās valstis uzdevušas sava okupācijas karaspēka virspavēlniekam Japānā ģenerālim Mekartūram nekavējoties sūtīt dienvidkorejiešiem ieročus. Pirmā palīdzība ar lidmašīnām jau saņemta Seulā. Prezidents Trūmens, ārlietu ministrs Ečesons ūn britu premjērs Etlijs svētdienas priekšpusdienā pārtrauca atvaļinājumu, lai apspriestos par draudīgo stāvokli.

Svētdienas rītā, kad lielākā daļa rietumu demokratiju valstsvīru atradās vai nu atvaļinājumā, vai pavadīja nedēļas nogali savos lauku īpašumos, pasauli pārsteidza satriecējā vēsts — Dienvidāzijā sākusies kara darbība. Pirmās šo informāciju sniedza lielās amerikāņu ziņu aģentūras AP un UP. Īsās, lakoniskās telegrammas no Seulas vēstīja, ka ziemeļkorejiešu karaspēks svētdien pl. 11. no rīta vienpadsmit vietās pārgājis robežu un iebrucis Dienvidkorejā. Pulksten vienpadsmitos un piecās minūtēs sekoja Ziemeļkorejas oficiāls kara pieteikums. Padomju satelītvalsts deklarēja, ka kara darbības izraisīšanā vainojama Dienvidkoreja, kas iebrukusi ziemeļnieku territorijā 1 līdz 2 km dziļumā. Ziemeļnieki tāpēc esot spiesti reaģēt uz šo vardarbību un atbrīvot dienvidniekus no amerikāņu kapitālistu un imperiālistu jūga."

LIETUM LĪSTOT KOMŪNISTI SOĻO UZ PRIEKŠU

Svētdienas rītā Korejā plosījās tropiskas lietus gāzes. Ūdens pārplūdināja ne vien ielejas, bet arī augstākas vietas, aizraujot sev līdzi tiltus un korejiešu viegli celtos namus. Tieši pulksten 11. aiz 38. platuma grāda, kas šķir ziemeļus no dienvidiem, atskanēja apdullinoša artilērijas uguns. *Jau pēc dažām minūtēm robežu pārripoja tanki un smagie automobiļi ar karaspēku.* Dienvidkorejiešu robežapsardzības vienības dažos mirkļos tika satriektas, un ziemeļnieku komūnistiskā armija netraucēta devās uz priekšu. Pirmdienas rītā tanku smailes atradās jau 20 km no Dienvidkorejas galvaspilsētas Seulas. Pēdējās ziņas, kas saņemtas īsi pirms redakcijas slēgšanas, tomēr vēstī, ka dienvidnieki sākuši pretuzbrukumu un komūnistus atsituši. Šī informācija tomēr ir ļoti nenoteikta. BBC, Amerikas balss un NBC vēstī, ka stāvoklis vēl joprojām ir pilnīgi nepārredzams un šobrīd nevar pateikt, vai Dienvidkorejai izdosies atvairīt komūnistu uzbrukumu.

Labāko pārskatu par pašreizējo stāvokli Korejā sniedz UP speciālkorespondents, kas pāris stundas pēc kara darbības sākšanās ieradās lidmašīnā no Tokio. „Es pašreiz atrodos mazā Dienvidkorejas pilsētiņā Ujongbū," raksta viņš. „Kad es te ierados, visi ceļi bija pilni karaspēka transportiem un municijas sūtījumiem. Fronte atrodas tikai 20 km attālumā, un mēs skaidri dzirdam artilerijas uguni. Šo sektoru aizstāv 7. dienvidkorejiešu divīzija ģenerāļa Jū Heinga vadībā. Šis ģenerālis ir tikai 32 gadus vecs. Viņš man paskaidroja, ka komūnistiem ir vismaz divreiz vairāk karaspēka. Neraugoties uz to, ģenerālis Heings domā savu frontes sektoru noturēt. Bet uz cīņas apgabaliem viņš mums tomēr aizliedza braukt, paskaidrodams, ka stāvoklis ir pilnīgi nepārredzams un viņš nevar uzņemties atbildību. Kamēr es tur biju, cauri Ujongbū pilsētai no ziemeļiem virzījās nepārredzamas bēgļu straumes. Sievietes nesa bērnus uz muguras. Tie bija ievīstīti segās. Blakus viņām gāja nabadzīgi korejiešu zemnieki, rokas ratiņos stumdami mazu daļu no savas nožēlojamās iedzīves." Tāds ir UP speciālkorespondenta ziņojums.

Prezidents Trūmens un premjērs Etlijs pārtrauc atvaļinājumu

Kad pirmās ziņas par karadarbības sākšanos aizsniedza Vašingtonu un un Londonu, politiskajās un militārajās aprindās tās izraisīja lielu sašļūpojumu. Prezidents Trūmens tai pat tām nav publicēts nekāds oficiāls paskaidrojums. Prezidenta preses šefs žurnālistiem vienīgi lakoniski pateica: „No comment." Ar ārlietu ministru Ečesonu vien prezidents konferēja vairāk nekā trīs stundas. Pēc tam Baltajā namā ieradās ASV aizsardzības ministrs Džonsons un ģenerālštāba priekšnieks ģenerālis Bredlijs.

(Turpinājums 8. lpp.)

VAI TE JAU SĀCIES TREŠAIS PASAULES KARŠ

Kopš pagājušās svētdienas Korejā risinās cīņas. Nelielajā pussalā līst asinis, un tūkstošiem cilvēku visā pasaulē jautā, vai šis tālais Dienvidāzijas stūris neizraisīs trešo pasaules karu. Korejas dabiskā aizmugure ir komūnistu varā. Vienīgi no Japānā stacionētiem amerikāņu garnizoniem dienvidnieki var saņemt palīdzību. Ģenerālis Mekartūrs dara visu, lai asiņainajā konfliktā virsroku paturētu rietumu demokratijas. Bet laiks rādīs, kas šai cīņā uzvarēs.

Bulgārija koncentrē karaspēku pret Jugoslaviju

Belgrade (E). — Jugoslavijas oficiālā ziņu aģentūra Tanjug vēstī, ka Bulgārija pēdējā laikā koncentrē savu karaspēku pie jugoslavu robežām. Bulgāru valdība pēdējā laikā aizvien biežāk provocē robežincidentus un izdara uzbrukumus jugoslavu posteņiem. Oficiālajā paziņojumā tālāk apgalvots, ka Bulgārija vēlas radīt kara psihozi un graut jugoslavu tautas morāli. Pagājušā sestdienā caur Sofiju izbraukuši vairāk nekā 350 smagie automobiļi ar karaspēku un ieročiem, dodamies Jugoslavijas virzienā.

Austrumvācijas vadoņi slēdz jaunus līgumus

Berlīne (jj). — DPA ziņo, ka Vācijas austrumjoslas komūnistiskās valdības ministru prezidenta vietnieks Valters Ulbrichts ūn Ungārijas ministru prezidents Dobi sestdien Budapeštā parakstījuši vairākus nolīgumus par finanču, kultūras un tirdzniecības jautājumiem, kā arī par tehnisko un zinātnisko sadarbību abu valdību starpā. Dienu iepriekš Ulbrichta vadītā padomju joslas delegācija parakstīja līdzīga satura nolīgumus ar čehoslovaku valdību Prāgā.

Sabiedrotie jau būvē nocietinājumus Vācijā

Frankfurtē (j). — Franču okupācijas spēku vadība Vācijā oficiāli apstiprinājusi, ka dažādās Rietumeiropas vietās pašlaik izbūvē nocietinājumu punktus, kas domāti aizsardzībai pret eventuālu padomju spēku uzbrukumu. Oficiālais paziņojums izdots sakarā ar daudzkārt dzirdētajām informācijām par aizsardzības sõļiem un cietokšņu būvi gar Reinas krastiem, it īpaši Lorelejas klints tuvumā. „Militāra rakstura piesardzības soļi," teikts ziņojumā, „kas pašlaik norit Lorelejas tuvumā, nekādā veidā nav vienīgie. Nocietinājumu būve norit saskaņā ar visu triju sabiedroto kopīgu iniciātīvu. Tā notiek arī daudzos svarīgos satiksmes mezglos nevien Rietumvācijas federatīvās republikas territorijā, bet arī Francijā un citās Rietumeiropas zemēs. Visi šie piesardzības soļi nekādā veida neapdraud iedzīvotāju drošību."

Pagrieziens jau noticis: Latvija būs atkal brīva

STARPTAUTISKAIS STĀVOKLIS SŪTŅA J. FELDMAŅA SKATĪJUMĀ

Latvijas okupācijas desmitā gada dienā Vašingtonā latviešu kolonijas sanāksmē runāja sūtnis J. Feldmanis, analizējot pašreizējo politisko stāvokli un pieskaņoties mūsu nākotnes izredzēm. Sūtnis starp citu teica: Senos laikos cilvēkus pārdeva vērdzībā pēc pazaudēta kara. Bet tad bija iespējams atkal izpirkties un atgriezties dzimtenē. Toreiz vergus uzskatīja par brīvu darba spēku, ko izlietoja, tā sakot, saimnieciski, ievērojot zināmu saudzību un uzskatot vergus par piederīgiem īpašnieka ģimenei. Tagad turpretim Kremļa valdnieki uzskata vergu darbu par līdzekli, kā nomainīt savus potenciālos pretiniekus, izspiežot tiem pirms nāves vēl pēdējos spēkus. Šī briesmoņa nepaliks nesodīta.

Kara sākumā, kad mēs bijām pasludinājuši savu neitralitāti, boļševiki ar nodevējiem piemītošu gļēvulību noslēpa apkaunojošo veikalu ar vācu nacistiem un griezās pie mūsu valdības ar aicinājumu noslēgt savstarpēju līgumu, kas latvju tautu it kā pasargātu no hitleriskās ekspansijas, dodot Latvijā militāras bāzes padomju armijai. Jums visiem zināmi Maskavas svētie solījumi neiejaukties Latvijas iekšējās lietās, neapdraudēt tās politisko un sociālo struktūru, bet 1940. g. 13. jūnijā krita Parīze, Maskava izlietoja vispārīgo apmulsumu un dažas dienas vēlāk okupēja Baltijas valstis.

Pēc gada Vācija vērsās pati pret Krieviju. Lai [illegible] sabiedrotie [illegible] un Čerčils tiesas nekustētos dadzīrēt, ka viņš gatavs sabiedroties ar pašu nelabo, lai satriektu Hitleru. Tā bija kļūda un ne vienīgā. Ar saviem aģentiem boļševiki prata uzturēt sabiedrotos pastāvīgās bažās, ka viņi var katrā brīdī izlīgt ar vāciešiem. Tādēļ Maskavai tika dots viss, ko tā prasīja, neko neprasot no tās. Vēl vairāk, sabiedrotie pasludināja pazīstamo Kazablankas formulu, kas prasīja vācu padošanos bez noteikumiem. Boļševiki nekad to nepieņēma un neievēroja, bet sabiedrotiem nu bija ņemta katra politiskas manevrēšanas iespēja.

Boļševiku uzvaras, kas nāca vācu pielaisto kļūdu rezultātā un sabiedroto atbalstā, cēla viņu prestižu. Starptautiskā prese slavēja viņus kā atbrīvotājus no Hitlera tirannijas, piemiedza acis pret komūnistu briesmu darbiem vai ziņas par tiem dēvēja par Gēbelsa propagandu. Pat šaumīgā masu slepkavība Katinas mežā, kur boļševiki aukstasinīgi noslepkavoja 10.000 poļu virsnieku, nekad nedabūja vajadzīgo atbalsu un morālisko nosodījanu — pa daļai arī aiz kara aprēķiniem.

Tādā kārtā atklātības doma rietumu valstīs netika pareizi informēta par komūnistu īsto dabu un nolūkiem. Arī pēc kara vajadzēja palet vairāk gadiem, līdz rietumu valstis guva pareizākus ieskatus par viņu agrākiem sabiedrotiem. Bet tad jau boļševiki bija ieguvuši neatsveramas pozicijas centrālā Eiropā.

Lai cik tumši liktos mums vēl politiskais apvārsnis, nevienu nedrīkst [illegible] — [illegible] — [illegible] —

LATVIJA

Nr. 48 (392) 1950. g. 28. jūnijā.

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Latviešu karavīri attaisnoti

„Jums Ameriku nekad neredzēt, tādēļ nekavējieties pieteikties izceļošanai uz kādu citu zemi," — tā Jaunas mēles vēl nesen šaustīja to vīru sirdis, kas tik daudz jau cietuši un upurējuši savai zemei un brīvībai. Jau veselu gadu bēgļu nometnēs simtiem ģimeņu vadīja dienas neziņā, pārtiekot no solījumiem, un cieta no nepatiesā apvainojuma. Daži neizturēja un zaudēja ticību taisnības uzvarai, bet vairums tomēr arī šo pārbaudījumu godam izturēja. Īstenībā jau tā vairs nebija tikai cīņa par iekļūšanu ASV, bet cīņa pret netaisnību.

Ar jauno DP likuma papildinājumu, ko prezidents Trūmens parakstīja 16. jūnijā, ir rehabilitēts latviešu karavīrs. Ar šo likumu ieceļošana ASV liegta tikai tiem, kas brīvprātīgi cīnījušies pret ASV vai tās sabiedrotiem rietumu frontē, un tādu latviešu vidū nav. Tātad ASV likumdevējas iestādes ir pareizi saklausījušas savas zemes, tautas un patiesības balsi. Tas arī pierāda, ka sabiedriskā doma attīstās pareizā virzienā, un dod mums jaunu pamatu ticībai. Ap mūsu karavīru ieceļošanu ASV ir notikušas ilgas un garas cīņas. Mums bijuši gan apzināti, gan neapzināti pretinieki, kas nostājušies pret mums. Bet mēs esam ieguvuši arī daudz draugu. Dažādo konfesiju baznīcu vadītājas personas un darbinieki daudz darījuši mūsu labā. Draugi un labvēļi mums radušies arī likumdevējās iestādēs un plašā sabiedrībā. Pateiksimies visiem tiem, kas mūsu taisno lietu sekmējuši, un cerēsim, ka tie arī nākotnējā cīņā nelieg mums savu atbalstu.

Pieminot mūsu draugus un labvēļus, latviešu karavīrs nedrīkst aizmirst mūsu sūtni Vašingtonā J. Feldmani, kas ar apbrīnojamu neatlaidību un lielu veiksmi ir cīnījies nenogurdams, kaut arī reizēm šķita, ka nav cerību.

Pagaidām mums zināms tikai likuma teksts, bet nezinām, kā noritēs tā iedzīvināšana. Mēs tomēr ticam, ka ASV amatpersonas, kas šeit kārto izceļošanas lietas, pareizi būs sapratušas sabiedrības balsi un likumdevēja domu, kādēļ jauni sarežģījumi no šīs puses, jādomā, nebūs. Bet izceļošanas procesā sava loma ir arī IRO iestādēm. Līdz šim, par nožēlu, esam piedzīvojuši, ka daudzi IRO ierēdņi par daudz uzsūkuši Jaltas un Potsdamas garu, akli pie tā turas un nespēj sekot pasaules starptautisko notikumu un demokratisko zemju sabiedriskās domas attīstībai.

ASV sedz 57 proc. no visa IRO budžeta, kādēļ ir pamats sagaidīt, ka minētā organizācija un tās ierēdņi respektēs ASV tautas vairākuma domu un politisko nostāju. Mēs ticam, ka turpmāk IRO ierēdņi neturēsies akli pie tā likuma burta, kura pieņemšanā līdzbalsoja Kremļa kalpi, lai gan šīs zemes IRO kasē nav ienesušas nevienu sarkanu rubli. Mēs ticam, ka pēc DP likuma papildinājumā deklarētās ASV likumdevējas iestādes nostājas mūsu karavīru jautājumā, IRO ierēdņi pārtrauks DP tiesību atņemšanu tiem, kas cīnījušies, lai aizstāvētu savu ģimeni, tautu, valsti un brīvību pret iebrucējiem — boļševikiem. Mēs ticam, ka turpmāk IRO nesodīs tos vīrus, kas ar ieroci rokā devās meklēt sarkano barbaru nolaupītās un aizvestās sievas, bērnus, mātes un tēvus. Mēs ticam un ne tikai ticam, bet prasām, lai tiem bijušiem karavīriem, kas nekad nav pat domājuši brīvprātīgi vai piespiesti cīnīties pret rietumu sabiedrotiem, — atdotu ņemtās DP tiesības un līdz ar to neliegtu izceļošanu. Mēs gribam ticēt un arī redzēt, ka IRO ierēdņi respektē to zemju vairākuma domu, kas dod līdzekļus šai organizācijai.

Cīņa par karavīru ieceļošanu ASV bija diesgan ilga un smaga, bet tās atrisinājums atkārtoti pierāda, ka panākumus gūst tas, kas nešaubīgi tic un neatlaidīgi cīnās. Būsim vēl neatlaidīgāki cīnītāji un nesalaužami ticēsim mūsu lielās cīņas laimīgam atrisinājumam un mūsu zemes atbrīvošanai. Lai kur arī aizklīduši svešumā, nezaudēsim ticību, ka tomēr mēs atgriezīsimies savā atbrīvotā tēvzemē.

P. Greizis

Mēs pieteicam cīņu

Atskats uz notikušajām 14. un 17. jūnija demonstrācijām visā rietumu pasaulē

Katram liekas skaidrs, ka, ja pareizi izprotam savu cinītāju stāvokli rietumu pasaulē par mūsu taisno lietu, šobrīd vairs nepietiek ar 14. un 17. jūnija baigo notikumu internu pieminēšanu vien. Sēru akti un dievkalpojumi nometnēs, šaurā bēgļu sabiedrībā, ir laba lieta mūsu pašu nomoda uzturēšanai, bet šodienas uzdevumi prasa vairāk. Kopš rietumu pasaules sabiedriskā doma, kaut gan vēl miegaina, tomēr jau saklausa ledaino noraidījumu un visciniskākos pārmetumus no sava agrākā austrumu sabiedrotā puses, arī mums jāpieliek sava roka, lai tai pilnīgi atvērtos acis. Šis aspekts mums uzliek pienākumu vienmēr un visur izmantot katru gadījumu, to jundīt mūsu taisnībai par labu, lai viņa beidzot pavisam klaji atzītos, ka šī taisnība ir arī viņas taisnība.

Ar gandarījumu jākonstatē, ka tautieši savu misiju šogad tā arī sapratuši. Nav nekāda nejaušība, ka tieši šajā laikā, kad mēs paceļam savu balsi par nodarītām netaisnībām un mums draudošo iznīcību, brīdinādami rietumus, Maskava palaidusi vaļā miera eņģeli Trigvi Li un veselus mazāka kalibra eņģeļu kopus, kas periodiski nolaižas vienas vai otras zemes galvaspilsētā, lai lūkotu šai vēl miegainajai sabiedriskai domai dot virsū jaunu apmierinātības vilni. Tam jādod pretsitiens, un šajā ziņā šogad zīmīgi izceļas plašās publikācijas un mūsu prasību pacelšana lielajā cittautu presē, kas ir mūsu ierosmes rezultāts, protesta skrejlapu izdalīšana sevišķi lielā skaitā un ielu demonstrācijas lielajās rietumu puslodes pilsētās. Mēs esam pieteikuši cīņu Maskavai un pacēluši prasību atbrīvot mūsu dzimteni rietumu pasaules forumā.

Pie jau iepriekšējos numuros ziņotā lai minām vēl ap 700 baltiešu gājienu pa pilsētas centra ielām Bostonā ar tautību pārstāvju runām un iespaidīgajiem plakātiem. Lūk, daži no tiem: „What happened to us, could happen to you", „Freedom for Baltic Countries", „Communism is slavery". Ņujorkā protesta aktā pieņemtās rezolūcijas teksts iespiests un piesūtīts ASV prezidentam, valdības locekļiem, gubernātoriem un abu kongresa namu deputātiem, kā arī amerikāņu presei. Tāpat iespaidīgas demonstrācijas notikušas Kanadā, un turienes prese plaši ziņojusi par tām un par mūsu likteni padomju jūgā. Savu darījuši arī tautieši citās zemēs.

14. jūnija dievkalpojumā Oslo bez latviešu kolonijas locekļiem pilnā sastāvā piedalījās arī vairāki norvēģu garīdznieki un latviešu draugi. Dāņu sabiedrības un preses pārstāvji bija klāt Kopenhagenā rīkotā protesta un sēru aktā Vestre kapos, kur celts piemineklis trimdā mirušajiem latviešiem, pie kam aktu pirmā lappusē atreferēja laikraksts Social-Demokraten. Arī citi dāņu laikraksti sniedza rakstus par Baltijas valstu likteni un boļševiku varas darbiem.

ASV baltiešu protesta gājiena noslēguma sanāksme pie pilsētas valdes nama Bostonā

Plaši mūsu lietai šogad atsaukusies arī vācu prese, un vācu baznīcas un sabiedrības pārstāvji piedalījās daudzos sēru un protesta aktos baltiešu nometnēs. Aktu Augustdorfas nometnē, kurā runāja baltiešu centrālkomiteju pārstāvji A. Trapāns un Simonaitis, apmeklēja vairāki augsti vācu valdības ierēdņi no Detmoldas, starp tiem valdības prezidents Drake, landrāts Dr. Johannings un policijas priekšnieks Linne, un par to rakstīja Detmoldas prese. Eversburgas invalidu centrā akta viesiem savukārt tika izdaliti LCK ārējās informācijas fonda izdevumi un Zviedrijas baltiešu informācijas biļeteni.

Sakarā ar baltiešu demonstrācijām un pieminas aktiem, kuŗus viņi rīkoja 14. un 17. jūnija atzīmēšanai, šogad sevišķi plaši par mūsu likteni un padomju metodēm sistēmatiskā pretinieka iznīcināšanā rakstīja arī zviedru prese. Viņas viedokli izteic Stokholms Tidningen Baltijas valstu okupācijas 10 gadiem veltītajā ievadrakstā, uzsverot, ka bēgļu demonstrācijas visā pasaulē atstāj iespaidu, kam būs paliekama vērtība. Šīs demonstrācijas rāda, ka Baltijas tautas negrib mirt un cer saņemt atalgojumu par saviem smagajiem pārdzīvojumiem savas brīvības atjaunošanā.

Arī Austrālijas presē šogad mūsu likteņa attēlojumi bija izvērsti daudz plašāk un iespaidīgāk nekā iepriekšējos gados. Par to sevišķa pateicība pienākas LCK informācijas nozarei, kas laikus bija parūpējusies piesūtīt paraugus vēstulēm šejienes valstsvīriem, parlamenta locekļiem un presei. Tos tautieši citīgi izmantoja. Šī akcija sakrita ar Austrālijas federālā parlamentā notiekošajām debatēm par premjēra Menzija iesniegto pretkomūnistisko likumu. Šeit valda uzskats, ka gadījumā, ja šo likumu parlamentā noraidīs, valdība izsludinās jaunas vēlēšanas abām kamerām, jautājuma izšķiršanu tādā kārtā nododot tautas rokās.

Notikušajās demonstrācijās iegūtā pieredze mums būs laba mācība nākotnei. Katrā ziņā cittautu prese vēl vairāk jāizmanto, nekā tas darīts līdz šim, tāpat arī skrejlapas. Sevišķi svarīgi tas ir ASV un Kanadā, bet pašreizējā situācijā sava nozīme var būt arī plašākas vācu sabiedrības iepazīšināšanai ar mums un mūsu problēmām. Cik vērojams, tad vācu tautā šaipus dzelzs aizkara arvien mēs atradīsim dzirdīgas ausis. Pilsētās, kur lielas baltiešu kolonijas, iespaidīgs sabiedriskās domas ietekmēšanas līdzeklis joprojām paliek gājieni pa ielām un sapulces laukumos, sevišķi, ja tās apvienotas ar skrejlapu izdalīšanu vai aprakstiem lokālā presē, kas sabiedrību iepriekš informē un saista tās uzmanību.

Tp.

Nometņu dzīve

NEIŠTATES nometnes kazarmju blokus vācu iestādes paredz remontēt, lai iekārtotu dzīvokļus pašu un ārzemju bēgļiem. Krāšņu un dūmeņu iemūrēšana jau uzsākta, pēc kam lielās istabas sadalīs mazākās. Arī no citām vietām ziņo, ka vācieši no kazarmju blokiem grib izveidot dzīvokļu ēkas bēgļiem, robežas pārnācējiem un ārzemniekiem.

BAD AIBLINGAS tautiešu pateicas K. Kezberim no Ilionoisas štata, kas, strādādams smagu fizisku darbu un aprūpēdams lielāku ģimeni, viņus un citus invalidus atbalstījis ar pārtikas uc. sūtījumiem. Pateicības vārdos norādīts uz tautiešiem ārpus Vācijas — neaizmirst tos, kuŗus piemeklējis smags liktenis un kam maz cerību tikt citos krastos. Tautiešu atsaucība invalidiem palīdzēs vieglāk sagaidīt atgriešanos brīvajā dzimtenē.

EITIŅAS nometnē palikušie latvieši, visi kā viens iekļaujoties protesta vēstuļu akcijā, uzrakstījuši un nosūtījuši vairāk nekā 120 vēstuļu rietumu lielvalstu valstsvīriem un politiķiem. — Nometnē 19. jūnija viesojās kritiķis J. Rudzītis, kas runāja par 14. u 17. jūnija notikumiem, aicinādams tautiešus visus spēkus kopot cīņai uz ārieni, bet neizšķiest savstarpējās ķildās. Mēs esam aicināti atņemt pasaulei aklumu pret Maskavas tiraniju. Mums jānosarga sava latviskā dvēsele ar spītu un naidu, kas ir mūsu zobens un spēks.

KARLSRŪES nometnes iedzīvotāju lielākā daļa pārcelta uz Heilbronu Švābenhofa nometnē. Adrese: (14a) Heilbronn, Schwabenhof, Bl. 11. Jaunās nometnes latviešu komiteja ar komp. E. Brusubārdu priekšgalā jau paguvusi attīstīt rosīgu darbību, sarīkojot aizvesto piemiņas aktu un koncertu. Žēl vienīgi, ka pagaidām trūkst mācītāja, jo prāv. A. Rumpēters pārcēlies uz Švābu Gmindi.

AMBERĢAS tbc sanatorijas latviešu slimniekiem koncertu sarīkoja dziedonis Arvids Ķiploks, atskaņojot Emīla Dārziņa darbus Hertas Preiseres pavadījumā. Tas bija pēdējais koncerts, visiem kopā esot, jo jau 15. jūnijā 120 slimnieku no šejienes pārvietoja uz Heilbronu un 21. jūnijā otru grupu uz Gautingu.

YMCA PALĪDZ

YMCA/YWCA iekārtojusi īpašu biroju Minchenes galvenās stacijas dienvidu spārnā, kur DP var iegūt izziņas par IRO iestāžu atrašanās vietām, nometnēm utt. Iebraucējiem šādā veidā var atzīmēties lieki soļi un līdzekļi, orientējoties lielajā pilsētā.

Latvijas kooperācijas sasniegumi un trūkumi

PAR TRIMDĀ VĀRDA BRĪVĀ KOOPERĀCIJAS UZPLAUKUMAM

DZIMTTENĒ

Jūlija pirmā svētdienā visas brīvās pasaules kooperātori sanāk kopā, lai novērtētu kooperācijas sasniegumus un nospraustu mērķus turpmākai attīstībai. Šajā nolūkā lai manas piezīmes ierosinātu bijušos un nākošos latviešu kooperātorus iepazīties ar kooperācijas kustību un sasniegumiem zemēs, kuŗās viņi nonākuši, un atgriežoties kādreiz dzimtenē, ieguto pieredzi izmantot mūsu kopdarbības pasākumu atdzīvināšanai.

Pirms 1914. g. Latvijā bija nodibinājies krietns skaits dažādu kopdarbības sabiedrību, bet karam un brīvības cīņām beidzoties, viss atkal bija jāsāk no gala. Pārskatot mūsu kooperācijas kustību, jāsaka, ka pēc svariguma 1. vieta piederēja krājaizdevu sabiedrībām kā kapitālu organizētājām, koppienotavām kā mūsu eksporta celējām un ārzemju valūtas sagādātājām un beidzot patērētāju biedrībām, kas gādāja par preču nonākšanu valsts visattālākos stūros un par visplašāko patērētāju masu saimnieciskās labklājības celšanu.

Krājaizdevu sabiedrību skaits 1913. g. bija 236, bet karu pārdzīvoja tikai 12. Pēc tam sākās straujš uzplaukums, līdz 1940. g. to skaits sasniedza 464. Sabiedrībām bija ļoti plaša klientūra, par ko liecina ap 300 milj. latu izsniegtie aizdevumi, kā arī plaša uzticība krājējos, kas tām kopsummā bija uzticējuši noguldījumus par 60 milj. Ja šo sabiedrību darbībā ko var kritizēt, tad tas būtu samērā augstie augļi par aizdevumiem, zināma nesekmība kontrolē par izsniegto aizdevumu izlietošanu un fakts, ka lielākās krizes gados tās bija guvušas visaugstāko peļņu. Būtu vēlams, ka interesenti pasekotu līdzīgu sabiedrību darbībai citās zemēs, īpaši viņu politikai, ziņojoties uz augļu likmēm un kredītiem, cik plaši aizdevumi tiek izsniegti un kā tos kontrolēt, tā ģūstot pieredzi, ko kādreiz varētu izmantot.

Koppienotavu milzīgā nozīme mums visiem vēl labā atmiņā. Tās ātri vien izkonkurēja privātās pienotavas un panāca, ka piensaimniecības produktu pašizmaksa jau 1928. g. bija samazinājusies vairāk nekā divkārtīgi. Ar sacensībām un godalgām panāca, ka Latvijas sviests pasaules tirgū godam konkurēja ar Dānijas. Zviedrijas ūc. augsti attīstītu piensaimniecības zemju ražojumiem. Mūsu piensaimniekiem citās zemēs tāpēc vislielākā uzmanība būtu jāvelti pienotavu praktiskajam darbam un iekārtām, veidiem, kādos panāk zemu pašizmaksu un, no otras puses, kā sasniegt visaugstākās izmaksas piena piegādātājiem. Iegūtā pieredze palīdzēs Latvijas piensaimniecību jau sākumā nostādīt uz racionāliem pamatiem.

Patērētāju [illegible] gan strauji uzplauka [illegible] kad privātā ierosme [illegible] vēl nebija [illegible] bet vēlāk apēl[illegible] g. tās nostiprin[illegible] biedrību nod[illegible] Vienība un Turī[illegible] tāju kooperācijas lie[illegible] bija neracionāla sa[illegible]ana, kas laupīja tām iespēju sekmīgi [illegible] ar privātiem veikaliem, [illegible] rīcība daudzu kooperatīvu [illegible] un pārāk maza aktivitāte [illegible] masu iesaistīšanā savu klientu lokā. Patērētāju kooperatīviem jāmeklē iespējas, šķiet, nākotnē varētu pavērt dažādu lauku pasākumu organizēšana, pakalpojumu iestādījumi, piem., ēdnīcas, veļas mazgātuves, augļu pārstrādāšana utt. Der papētīt arī viņu finances un konkurences paņēmienus privātā tirgū.

Beidzot vēl jāmin spirta kopdedzinātavas, kūdras un cukurbiešu sabiedrības, elektrības centrāles, lopu pārraudzības un meliorācijas sabiedrības un apdrošināšanas kooperātīvi. Pēdējo nozīme sevišķi liela bija laukos. Tāpat pēdējos gados izvērtās lauksaimniecības mašīnu koplietošanas sabiedrības, kuŗām liela loma apgabalos, kur pārsvarā vidējās un sīkās saimniecības. Zvejas rajonos savukārt neaizstājamas kļuva zvejnieku kopdarbības sabiedrības un to centrālā savienība Zvejnieks. Arī par visu šo veidu sabiedrību darbību un īpatnībām būtu jāinteresējas mūsu kooperātoriem citās zemēs, lai mācītos no pagātnes kļūdām un rastu jaunus ceļus nākotnei.

Tiesiski un saimnieciski mūsu kooperācija pēdējos gados bija uz pareiza ceļa, kas tai spēja piešķirt lielu nākotni. Taču iekšējā organizācijā, masu pievilkšanā, racionālizācijas paņēmienos un darbības daudzpusīgā izvēršanā bija vērojami savi trūkumi. Tagad diezgan laika tos pārrunāt, novērtēt un mācīties. To lai visiem atgādina starptautiskā kooperācijas diena šogad un nākamos gados.

V. Skudra,
dipl. tautsaimnieks

IZPĀRDOD NOMETŅU INVENTĀRU

Neištates nometnē (Holšteinā) šinīs dienās notika ūtrupe, kuŗā izpārdeva no blokiem un barakām izvāktās mēbeles, lielāko tiesu armijas parauga skapjus, gultas un solus. Tā kā ūtrupē visu derīgāko nopirka naudīgi lieluzņēmēji, tad vācu un arī ārzemju bēgļi ļoti sašutuši, jo cerēja te par lētu naudu kaut ko iegādāties savai mājturībai. Tagad viņiem atlika tikai tas, ko nepievāca lielie nosolītāji un kam vienīgi malkas vērtība.

Sašutums saprotams, jo savā laikā armijas lietotais inventārs taču iegādāts par līdzekļiem, ko valsts ievāca no nodokļu maksātājiem. Arī ārzemju bēgļi norāda, ka viņi būtu pelnījuši lielāku pretimnākšanu par kara dēļ zaudēto iedzīvi. Cik zināms, tad citās nometnēs citos Vācijas apgabalos bēgļu un DP lietotā dzīvokļu iekārta noteikta par viņu īpašumu.

E. M.

Vācu pārziņā pārņem 6 nometnes

Pēc Ulmas, par ko jau ziņojām, vācieši šinīs dienās sāka pārņemt arī DP nometni Bad Kanštatē, Funkera kazarmās. No vācu iestāžu puses paskaidro, ka šeit vislielākās grūtības policijai, jo daļa nometnes iemītnieku dzīvojusi ar svešiem vārdiem, tāpat kāda DP tautība liegusies saņemt vācu personības dokumentus. Paies vairākas nedēļas, kamēr ievāktos datus pārbaudīs un izsniegs jaunos dokumentus. Pavisam šeit pārņem 700 DP, kuŗiem pašiem turpmāk būs jāmaksā par telpām un uzturu. Darba nespējīgos un slimos paredz aprūpēt vācu sociālās nodrošināšanas iestādes. Pēc vācu noteikumiem katra DP ieņemamo telpu platība aplēsta uz 8,3 kvm. Nometnē pastāvējušo kopkatlu ar 1. jūliju un tāpat arī armēņu tautskolu likvidē un turpmāk DP bērni vai nu būs jāsūta vācu skolās vai arī vācu skola kazarmās ierīkos īpašu nodaļu.

Reizē ar šo nometni vācu iestādes savā pārziņā pārņem arī 2 kazarmas Ludvigsburgā un Heilbronā, Bismarka kazarmas Švābu Gmindē, poļu apdzīvotās kazarmas Ulmā un Reinzemes kazarmas Etlingenā.

VĒSTULES REDAKCIJAI

PAR PIEDERĪBU TAUTAS KOPĪBAI

Ka inž. A. Ārgalis apbalvots ar Lāčplēša kara ordeni, ka pulkvedis bijis arī Ieguona Vindās un ka viņš savu piederību latviešu tautai pierādījis savām asinīm, tas nav nosliepums ne Neištates latviešu komitejai, ne nometnes tautiešiem, ne arī latviešu karavīriem. Kā tādu pulkvedi viņi cienījām. Nesaprašanu rada tikai tas, ka A. nav vēlējies ko dot tautas kopībai trimdā. Izdarot aptauju pie trimdas kopības nodevas nemaksātājiem Neištatē, pulkvedis, toreiz ģimnazijas direktors, starp citu izteicās: „Man nav zināms, ka LCK izlieto savāktos līdzekļus, jo nav publicēts pārskats."

Tanī pat laikā otrā pasaules kara latviešu invalīdi, kuŗu vienīgais ienākums ir trūcīgā rente, nav atteikušies šo nodevu maksāt. Viņi nav taujājuši par izlietotiem līdzekļiem, jo ir pārliecināti, ka viņu vēlētie pārstāvji naudu izlieto Latvijas brīvības izcīnīšanai.

Ja pulkvedim, pienemsim, nebija uzticības Neištates nometnes latviešu komitejai, tad ceļš bija brīvs tieši uz LCK, bet arī no tā soļa viņš izvairījies līdz brīdim, kad nometnes komitejai viņu vajadzēja izslēgt no tautas kopības.

Eriks Miesnieks, Neištatē.

DISCIPLĪNA VAJADZĪGA

Vispāldis Matuzelis Eslingenā A. Ārgaļa izslēgšanas lietā no tautas kopības par nodevas nemaksāšanu izsaka domu, ka pieeja kopības lietai no tīri fiskāla viedokļa rada dibinātu iespēju katrā bij. karavīrā. Šādu domu M. nav tiesību izteikt visu bij. karavīru vārdā. Es un mani draugi — bij. karavīri, kas cīnījušies pie Ļeņingradas, Volchovas, Opočkas un Kurzemē, esam pretējās domās.

Jo lielāka dienesta pakāpe, jo lielāka atbildība prasāma, jo vadītājām personām jābūt par priekšzīmi pārējiem. Ja pulkv. A. rāda priekšzīmi nemaksāt nodevu, vai zemāko pakāpju karavīriem arī jāseko šai priekšzīmei? Domāju, ka nē. Krietnam karavīram jāprot paciest sods. Izslēgšana no trimdas kopības par nodevu nemaksāšanu jāsaprot nevis kā izslēgšana uz visiem laikiem, bet līdz tam, kamēr vainīgais nokārtos savas saistības ar kopību. To praktizē katra slēgta organizācija, kas grib uzturēt disciplīnu.

Par nožēlošanu mūsu trimdas organizācijai šās disciplīnas par maz. Karavīru aprindās pulkv. Ārgaļa gadījums man zināms kā pirmais. Turpretim civīlo vidū to samērā daudz. Gandrīz vai katrā nometnē būs labi situēti tautieši, kas saņem lielas algas, bet samaksāt nodevu trimdas kopībai netura par savu pienākumu. Kārtīgi nodevu maksātāji par šādu parādību ļoti neapmierināti.

Neištates latv. komiteja rīkojusies pareizi, viņas rīcību var vienīgi apsveikt, jo nav trūcis drosmes saukt vārdā tautiešus, kas neiet kopsolī. Jānožēlo vienīgi, ka to nedara visas latviešu komitejas, jo tad trimdas tautiešos būtu mazāk sarūgtinājuma par to, ka daļa labi atalgoto tautiešu nodevas nemaksā, bet trūcīgie tautieši godīgi plida pienākumu.

Jānis Krūmiņš, Augsburgā

Redakcijas piezīme: Pievienojoties pēc būtības abās vēstulēs izteiktajam, tomēr atzīmējams, ka nometņu komitejas pēc statūtiem nav tiesīgas izslēgt kādu tautieti no trimdas kopības. To var darīt tikai LCK.

„BRAUKSIM MĀJĀS!"

Cilvēks ar 37 gadu trimdas pieredzi

VĒSTULE LATVIJAI NO AUSTRĀLIJAS

Cilvēks, kas pirms 36 gadiem Austrālijā pelnīja 7 šiliņus nedēļā, t. i. tikpat daudz, cik šodien te maksā Latvijas 1 mēneša abonements, tagad ir naudīgs vīrs un pasaules piekto kontinentu pazīst kā savu kabatu. Tas ir mūsu tautietis St. Doņiks, kas reiz nosviedis cara Nikolaja 2. armijas tērpu un bēgot ieradies Austrālijā, kur tagad dzīvo jau 37. gadu. Ne viņam kāda jausma par brīvo Latviju, ne arī komūnistu izdarībām. Mājas tomēr paliek mājas, un pirms dažiem gadiem tas ar visu biezo naudas maku domāja brīvprātīgi „repatriēties" uz Latviju, lai tur mierīgi aizvadītu mūža beigu posmu, jo vecajam trimdiniekam šodien jau 65 gadi.

Gadījās tomēr, ka Austrālijā sāka iplūst arvien vairāk latviešu un atbrauca arī St. Doņika pavisam tuvi radi. Viņš tiem reiz teica: „Brauksim visi mājās!" Un tad sāka garu garā izskaidrošanās par to, kas īsti ir komūnisms, utt., utt. Vecais vīrs kļuva pavisam domīgs un šodien vairs uz mājām nekādā ziņā nevēlas doties. Viņš gan tagad pamatīgi apdāvinājis visus te atbraukušos radus, nekad un nekur tiem netaupīdams naudu, jo pēc bij. DP cilvēku stāstiem labi zina, cik grūtas dienas tie aizvadījuši un kāpēc atstājuši dzimteni.

St. Doņiks latviski vairs nerunā gandrīz nemaz, tikai mazliet krieviski, bet angliski — lieliski, ar visiem austrāliešu „slengiem". Arī cīfādi viņā var vērot tikai austrāliešu izdarības. Vīrs veicis smagu cīņu ar dzīvi. „Kur tagad staigā moderni tērpti cilvēki, tur toreiz vēl bija tikai tuksneši," saka St. Doņiks. „Ar savu saliekamo gultiņu uz muguras un dažām paunelēm pādusē, kādreiz kājām nostaigāju 60—100 jūdžu, lai sameklētu kaut kur darbu. Arī cilvēkos vēl bija veco austrāliešu pionieru gars, un taisnība bieži piederēja dūrei. Pat man tāpēc pamatīgi vajadzēja izstudēt boksa likumus. Tā — pamazām, pamazām, kamēr tiku uz augšu." Arī vēl ar saviem 65 gadiem St. Doņiks ir „vīrs kā lāva", un pat stipriniekam ar to nebūtu viegli tikt galā.

Šodien St. Doņiks, kas izklaidēšanās dēļ šad tad mīl aizbraukt pie radiem Kanberā vai Sidnejā, dzīvo okeana krastā, starp Adelaidi un Pertu. Viņš savu brāļa dēlu, bijušo DP, ietekmējis pasākumam, par kādu nav dzirdēts vēl ne no viena cita latvieša — zvejniecībai. Vecais vīrs „nolicis galdā" tuvu pie 1000 mārciņu modernas laivas un zvejas piederumu iegādei. Zvejniecībā viņam liela pieredze no agrākajiem gadiem. Bijuši laiki, kad tas iebāzis kabatā ap 60 mārc. tīras peļņas nedēļā. Saprotams, visi „stiķi" jāzina. „Tagad jau labi, bet senāk te no zvejniekiem pirka tikai vienas sugas zivis, kamēr šodien konservēšanai var pārdot visas. Jūrā parasti jāpaliek 3 dienas, pēc kam uzpircēji lomu jau sagaida malā. Jā, jā — tās jau nav zivis, bet tīra nauda, kas peld jūrā!" saka St. Doņiks.

Tā nu arī Austrālijā ir latvieši, kas savā cīņā par turību svešā malā vēlas sekot Kr. Valdemāra senajam aicinājumam: „Latvji, brauciet jūriņā, krājiet zeltu pūriņā!"

Kanberā, jūnijā.

Arnolds Šmits.

3 mēneši kaķu republikā

VĒSTULE REDAKCIJAI NO BOSTONAS

Šogad Bostonā pavasaris atnāca vēlu, bet beidzot nu tas ir klāt. Gandrīz vai pēkšņi „mūsu". Tremonta ielas mājas otrā pusē bija izplaukuši kastaņi, kas ilgu laiku turējās pumpuros. Ziemā latvieši še ieradās ar

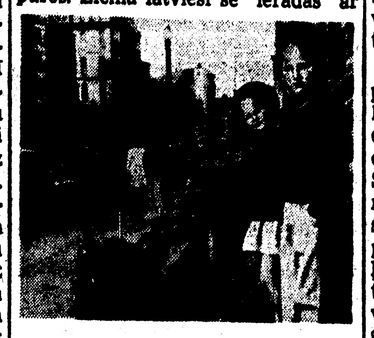

No Tremonta ielas 586. nama kāpnēm Bostonā mazais Juris un Sandra ar interesi vēro dzīvo lielpilsētas satiksmi.

O. Akmentiņa uzņēmums.

lielajām okeana vētrām, cietušiem kuģiem un brida pa dziļu sniegu. Tagad tas laiks nu garām.

Mūsu sētai ir neparasta seja, jo tieši zem logiem lejā atrodas kaķu republika. Jūs teiksit — dīvaini, — bet tā tas ir, un ja man drogists būtu laikā nokopējis foto uzņēmumus, tad varētu gluži uzskatāmi parādīt, kas tur īsti redzams. Viena bezdelīga nevar atnest pavasari, un viens kaķis nevar sarīkot arī nekādu koncertu, bet ja to ir veseli 25, tad iznāk īsts simfonisks orķestris, kas dažbrīd pārspēj pat to elles troksni, ko ielas pusē veic ugunsdzēsēju auto kolonna, steigdamās uz ugunsgrēku. Kā visi koncerti, arī šie parasti notiek vakaros, kad strādnieki iet gulēt . . .

Aiz dēļu nožogotās sētas atrodas sāpnelīņa, pa kuru reti redz kādu nākam. Tā ir avīžu lapām un stiklu drumslām piemētāta. Ziemā tur dažkārt redzēja vīrus, kas no pudeles dzēra degvīnu. Viņi to darīja ļoti veikli, guldzinādami sivo dzērienu mutēs, kaut gan netālu šādām izdarībām bija krogus. Sākumā vīri bija nerunīgi, bet drīz smaidīja un laimīgi mētājās rokām. Bet tad Tremonta iela no putekļiem sāka kūpēt, saule lida visur iekšā kā slepenpolicists. Dzērāji tveici neizturēja un pazuda, bet kaķi vēl palikuši. Viņi laiski guļ kur kuŗais — parasti uz atkritumu tvertņu vākiem, kas saulē sasilst karsti kā pannas. Kad atveŗ logu, tie pacel galvas un noraugās cilvēkā zaļām acīm, it kā ko gaidām. Varbūt ēst? Nometu reiz gabaliņu maizes, pēc tam pat drusku gaļas. Viens runcis piegāja klāt, apostīja, bet neēda.

Dažreiz mēs domājām: ja sētu iztīrītu no mēsliem un kaķiem, še būtu vieta, kur varētu nodarboties latviešu bērni, kas namā patiesībā dzīvo kā cietumā ieslodzīti. Vecāki bērnus uz ielas vienus nelaiž, jo tas ir bīstami straujās satiksmes dēļ. Parasti bērni kā zvirbulēni tup uz nama apputējušajām kāpnēm un raugās ielā, kā aizjoņo automobiļi un tramvaji.

Kaķus audzē apakšstāvā kāda veca sieva. Viņa saņem mūsu istabām pastu, un kad ejam tam pakaļ, viss viņas apartamentos ož pēc šiem zvēriem. Kāds latvietis, kas strādā slimnīcā, zina stāstīt, ka vecā sieva kaķus audzē peļņai: tikko dīrātas kaķu ādas daži pacienti iecienījuši reumatisma ārstēšanai. „Farmas" īpašniece saņemot skaistu naudu. Laikam tā arī būs, jo kāds prieks gan būtu ierīkot kaķu audzētavu, ja tā vecajai amerikānietei neienestu ņemādu labumu.

Bostonā, maija beigās.

Osvalds Akmentiņš

Otavā zied tulpes / Vēstule redakcijai no Kanadas

Septiņas reizes nedēļā, stundu pēc pusnakts, stāvu uz Otavas kanāļa tilta, gaidīdams autobusu. Pa kreisi masīvs un pelēks paceļas Šato viesnīcas stāvs. Aizvien es to apbrīnoju naktīs, šo milzīgo ēku ar maziem zaļiem tornīšiem, stikla verandu ielas pusē un neskaitāmām logu rindām. Šādu savā bērna fantazijā kādreiz es iedomājos krievu cara Ziemas pili, kad dzirdēju māti par to runājam. — Pa labi nakts krēslā vīd parlamenta ēkas, celtas no īpatnējiem akmeņiem, zaļiem vara jumtiem un slaidu pulksteņu torni, no kuŗa svētkos un vasaras vakaros atskan pulksteņu spēles. Pāri pretim paceļas Otavas Brīvības piemineklis. Naktīs tas starmešu dzeltenās gaismas apliets, un gališi tad ir arī tulpju laukumi ap piemineklī. Saka, ka tulpes nesmaržo, bet man gribas apgalvot, ka tulpei ir maigākā, tīrākā un neuzbāzīgākā smarža, kāda vispār puķei var būt.

Sarkanās tulpes zied priekšpilnā. Vesels lauks sarkanu, aizmīgušu galviņu. Baltās kā mazi jūras putni saguluši zāles tumšajā zaļumā pa labi un kreisi no pieminekļa. Un tad tur vēl ir maigi sārtās un dzeltenās. Šos tulpju klāstus dienās apbrīno neskaitāmi tūristi, kas šeit vasarās ierodas no Savienotajām valstīm.

Agri pavasarī, tikko nokusa sniegs, ap piemineklī pēkšņi saplauka necilie, bet jaukie krokusi. Tūkstošiem zilu, dzeltenu un baltu zvaniņu. Tad šejienes laikraksta redaktors iesēdināja dažus mazulus krokusos un noknipsēja. Vēlāk tie raudzījās ārā no visām laikrakstu priekšpusēm. Tā tas bija pagājušajā, tā šajā gadā.

Ak jā, bet es taču iesāku stāstu par nakti uz kanāļa tilta. Nakts ir klusa. Otavā nav tā saucāmās „nakts dzīves". Retas automašīnas, mirdzēdamas ielu uguņos, aizslīd garām. Stāvu, nogurušās rokas pret tilta akmeņiem balstīdama. Aiz manis ir skaļruņa, mūzikas un ļaužu kņadas pilns vakars. Septiņus vakarus nedēļā es ļaudīm smaidu, pasniegdama tējas vai kafijas tasi, kokakolas glāzi vai saldējumu. Smaidu, spiezdama saldējuma bumbiņas, pārliedama tās ar ievārījumu, svaigām zemenēm, ananasiem vai šokolādi un beidzot virsū uztupinādama pikuci salda putu krējuma ar sārtu ķiršogu „kalngalā". Ļaudis smaida man pretī un, ja nav aizņemti paši ar sevi, jautā, no kādas zemes es nākot. A, — no Latvijas! Parasti viņi šo vārdu nekad nav dzirdējuši. Pat tagad nē, kur nedēļām ilgi Latvijas vārdu laikraksti iespiež pirmajās lappusēs. Bet tieši pirmo lappusi — vissvarīgāko, politisko — vismazāk izlasa.

„Jūs taču esat te laimīga?" dažs prasa un iespiež man 10 centus taisni saujā (parasti viesi tos atstāj zem sava šķīvja). Es pasmaidu, jo šajā zemē vispār mīl smaidus, — kā tas jau citkārt aprakstīts. Un smaids ir tik lēts. To uzliek uz sejas no paša rīta un neļauj tam nozust visu dienu. Arī es tā daru, tas pieder pie mana darba. Smejas te bieži un skaļi, dažreiz restorāns rūc šais daudzajos smiekļos. Smejas arī, filmas skatoties. Pat Hamleta scēnā ar galvas kausu zālē skanēja jautri smiekli.

Tā ļaužu straumes ik vakaru plūst mana garām . . . Gadās arī draugi. Man iznāca vairākus vakarus apkalpot kādu dāmu, kas rūpīgi sastādīja savu ēdienu karti no dažādām sieru šķirnēm. Kad viņa ienāca trešo vakaru, tā māja man ar mazo, balto roku un sacīja: „Esmu domājusi par Jums. Apkalpotāja Jūs neesat, droši vien māksliniece —"

„Jā," atbildēju steigā, jo zeme man dega zem kājām — ducis citu ēstgribētāju apsēdās pie bāra un mani gaidīja. Viņa ienāca otrreiz īsi pēc pusnakts. Nē, tā viņa to nevarot atstāt: kas es īsti esot? Es nu varēju mazliet pastāstīt par sevi, par savu tautu. Šī dāma bija kāda liela Amerikas laikraksta līdzstrādniece, arī pastāstu rakstniece, un par Latviju zināja jau daudz. Viņa ieradās 2 nedēļas katru vakaru un aizbraukdama māja man pāri ļaužu galvām atvadoties: „Rakstiet man, es Jūs mīlu!" — Jāatzīstas, biju aizkustināta. Zem šīs dāmas šķīvja es 10 centus nekad neatradu . . .

Bet laiks paiet. Neesmu aizrakstījusi. Nav laika un gribas mēģināt tulkot apsolīto noveli un dāmai nosūtīt. Nav arī ticības, ka tas būtu labākais, ko varu darīt. Ir taču spējīgāki latviešu stāstnieki, kam pirmajiem būtu jāpublicējas angļu valodā, tādējādi rādot mūsu stāstniecības īsto līmeni. Diemžēl šķiet, ka tie tomēr nebūs mūsu labākie, kas to darīs, bet gan visvājākie. Un no tiem spriedīs sveša tauta par mūsu rakstniecību. Rūgti, — bet ko lai dara.

Pie bāra stāvēdama, esmu sastapusi vēl pāris labus draugus. Tur ir dzejnieks un vēstures profesors, ar ko labi pastrīdēties par grāmatām un ļaudīm. Un jaunais, topošais žurnālists, kas tik ļoti pēc izskata atgādina kādu mūsu stāstnieku. Kad parādīju tam uzņēmumu Trimdas Rakstniekos, viņš piekrita, ka tā varētu būt arī viņa „bilde". Jā, tie ir draugi. Bet ir citādi. Reiz man gadījās, ka kāds kungs rādīja uz mani ar pirkstu: „Tāda izskatās fašiste," viņš sacīja. Naivā, muļķa pasaule! Kad reiz tev atvērsies acis un tu skaidri saredzēsi zobenu, līku kā sirpi, kas labprāt tev iedurtu pašā sirdī?

Jā, nu es stāvu uz tilta. Ziema ir aizgājusi un pavasaris atnācis, man šai vietā stāvot. Dažbrīd te mani apciemo arī smagas domas — par tiem, kas tālumā, par tiem, kas te, un brīnišķīgā ātrumā pārvēršas par kaut ko svešu, negribēdami būt vairs latvieši. Par tiem, kas graužas un ēdas svešajā zemē, vairodami mūsu postu. — Tulpes smaržo. Baltas, sārtas, rožainas tulpes. Brīvības piemineklis paceļas laukumā, gaismas pārlietas. Māte Latvija, kāda melna seģene gan Tevi klāj?

Otavā, maija beigās.

Irma Grebzde

Kur pulcējas „jaunie" un „vecie"

VĒSTULE REDAKCIJAI NO KALIFORNIJAS

Losandželosas latviešu kolonijā nodibināta ev. lut. draudze, kas noorganizējusi jau trīs dievkalpojumus. Draudzes pagaidu padomei radusies iespēja garīgo aprūpes darbu nodot pūntiesīga mācītāja — A. Grietēna rokās, kas bauda archibīskapa un baznīcas virsvaldes, kā arī amerikāņu luterāņu organizāciju uzticību. Pēdējo draudzes dievkalpojumu apmeklēja ne vien daudzi latvieši, bet arī amerikāņi, kas ar lielu interesi klausījās Eiropas korāļus un svinīgo liturģiju. Pēc dievkalpojuma notika sanāksme, kuŗā par draudzes priekšnieku apstiprināja līdzšinējo Z. Rogu. Turpmākie dievkalpojumi paredzēti regulāri reiz mēnesī. Draudzei domātā korespondence adresējama māc. A. Grietēnam, 1232 Robinson Ave, San-Diego 3, Calif. U. S. A.

Kultūrāli sabiedriskās dzīves veicināšanai ik mēneša pirmajā sestdienā Losandželosā notiek latviešu sanāksmes ar referātiem un koncerta priekšnesumiem. Domāts par kopīgu Līgo svētku sarīkošanu. Visu šo sarīkojumu galvenie organizātori ir F. Krusa un E. Drumalde. Losandželosā pastāv arī latviešu klubs, kas atzīstams par „veclatviešu" sabiedriskās un kultūras dzīves centru. Pie kluba pastāv koris, kā arī rīko sabiedrisko un literāro jautājumu pārrunas. Mākslinieciskos priekšnesumus kluba apmeklētājiem sniedz tenors Sprūde ar kundzi — pianisti.

Losandželosā, jūnijā.

Z. R.

Arī izskrīnēšanai dažreiz savas labās puses!

Dānijā dzīvojošie bēgļi ar skrīningiem pirmo reizi dabūja iepazīties tikai 1949. g. agrā pavasarī, kad tos savā aprūpē bija pārņēmusi IRO. Īstenībā ar šo „saimnieka" maiņu stāvokli nekas daudz negrozījās, jo bēgļu aprūpi turpināja kārtot tie paši dāņu ierēdņi un nometņu šefi, kas līdz šim. No jauna klāt nāca vienīgi „eligibility officer's" — kāda francūziete. Skrīnings Dānijā turpinājās dažus mēnešus, un visumā to veica ļoti liberāli. Izskrīnēto procents bija niecīgs, tajā ietilpa gandrīz tikai bij. repatrianti, kā arī daži latviešu karaviri uc., pret kuŗiem bija vērsušās pašu tautiešu iesniegtās denunciācijas. Viens no skrīninga upuŗiem biju arī es, bet ģimeni izskrīnēšana neķēra, jo IRO neatzina manu Dānijā pie latviešu mācītāja noslēgto laulību par „legālu".

Vācijā izskrīnētajiem jāatstāj IRO nometnes un jāieslēdzas vācu saimniecībā. Dānijā turpretī IRO nometnēs dzīvo arī bēgļi, kam DP statusa nav, piem., tagadējie pārbēdzēji no Austrumeiropas, izskrīnētie un pat viens otrs ārzemju dānis, kamēr noskaidrojas viņa izredzes iegūt Dānijas pavalstniecību. Man izdevās panākt, ka izceļošanas gadījumā ceļa izdevumus segs Dānijas valsts, bet emigrācijas iespējas bija jāsameklē pašam. Sākās skraidīšana pa dažādu valstu konsulātiem. Kā pirmo izdevās dabūt iebraukšanas atļauju Čīlē, bet tā kā Dienvidamerikā grūti kaut ko iesākt, ierodoties bez graša kabatā, meklēju citas iespējas. Tāda radās ar Austrāliju, kur man kāds draugs sagādāja izsaucēju — austrālieti. Formālitātes bija ļoti vienkāršas, un pēc dažu apliecību sagādes angļu sūtniecībā (Austrālijai Dānijā diplomātiskas pārstāvniecības nav) manu pasi vizēja 5 minūtēs. Kuģa biļete 1 personai no Eiropas līdz 1. Austrālijas ostai maksā 130—200 angļu mārc., ieskaitot ap 40 kubikpēdu bagāžas; klāt vēl nāk ceļa izdevumi līdz ostai, no kuŗas kuģis atiet.

Pēc 4 mēnešu gaidīšanas dabūju vietu uz kāda norvēģu kuģa, kuŗa maršruts ir Geteborga-Lisabona-Kanariju salas-Keptauna-Fremantle-Adelaide. Ceļš no Skandināvijas līdz Adelaidei apkārt Afrikai ilgst 38—40 dienas. Kuģa biļete izmaksāja ap 170 mārc.; pārējie izdevumi uz kuģa solās nepārsniegt 5—6 mārc., jo dzērieni un tabakas preces uz tā ļoti lētas. I kl. kabine iekārtota ar visu komfortu, ieskaitot atsevišķu vannas istabu, un arī ēšana uz kuģa pirmšķirīga. Ceļš uz Austrāliju man izvērties par tīro izpriecas braucienu (kad izkāpšu otrā krastā ar 10 šiliņiem kabatā, tad, protams, aina mainīsies).

Tā visumā par savu izskrīnēšanu varu būt gandrīz vai pateicīgs. Manai ģimenei pagaidām bija jāpaliek Dānijā, jo tā atrodas IRO aprūpē, un tādēļ tai jābrauc ar IRO transportu, kas Dāniju atstās vasaras otrā pusē. Iznāk paradoksāli, ka vienas ģimenes locekļiem, emigrējot no vienas un tās pašas vietas, vīrs var braukt vislabākos apstākļos, kamēr sieva ar maziem bērniem spiesta ceļot masu transportā, kur grūtību nesalīdzināmi vairāk. Bet tas nav vienīgais paradokss, ar ko mums trimdas gaitās bija un vēl būs jāsastopas.

Tomarā.

A. Iesalnieks

Manu stāvokli pat krievi vairs nemēģina apšaubīt

STRUNA AR LATVIJAS KONSULU VIKTORIJAS ŠTATĀ

Ja jums gadās būt Kanberā, ārlietu departamentā varat palūgt ieskatam nelielu grāmatiņu zaļos vākos: „Consular Representatives and Trade Commissioners in Australia", kas satur visu Austrālijā akreditēto konsulāro un tirdzniecības pārstāvju adreses. Grāmatiņas 27. lappuse veltīta Latvijai, un te uzzināsim, ka Austrālijas territorijā Latvijas brīvvalsts ģenerālkonsula funkcijas joprojām piekrīt sūtnim K. Zariņam, bet 3 štatu — Jaundienvidvelsas, Viktorijas un Kvinslendas — galvaspilsētās Latvijas pilsoņu intereses pārstāv konsuli — Austrālijas pavalstnieki. Ja esat Melburnā, varat vienkārši atšķirt pilsētas telefona sarakstu, lai citu ārzemju pārstāvju vidū sameklētu Latvijas konsulu Viktorijā Mekkomesu (R. G. McComas), kas savu biroju starplaikā gan pārcēlis no Kolinsielas uz 150, Orrong Road, Toorak.

Kad autobuss jūs izvedis cauri lepnākajai Melburnas priekšpilsētai, jūs paveŗat baltas mājas dzelzī vītos vārtus un sastopat iesirmu kungu laipniem vaibstiem, kas jums labprāt pastāsta savus pieredzējumus Latvijas pārstāvēšanas darbā pēdējos 10 gados.

„Viktorijas štatam gan nav bijusi sevišķi dzīva tirdzniecības bilance ar Latviju," saka konsuls, „jo vairums darījumu tai laikā notika lielo firmu Londonas pārstāvniecībās. Taču pats esmu līdzējis noslēgt vairākus darījumus, kuŗu rezultātā saņēmām no Latvijas gan sērkociņu skaliņus, gan citus kokmateriālus, gan arī garšīgos zivju konservus. Uz Latviju sūtījām dažus piederumus gaļas rūpniecībai. Interesantākais posms manās pārstāvja gaitās sākās 1940. g., kad jūlijā saņēmu no šejienes zviedru konsulāta aicinājumu nodot savas lietas viņam, jo Latvijas pārstāvniecību šai zemē esot pārņēmusi Zviedrija. Vēlāk nebiju beidzis brīnīties par šo saņemto vēstuli, kad saņēmu otru — no Rīgas, kuŗā toreizējie ārlietu ministrijas saimnieki pieklājīgā formā paziņoja notikušās „pārmaiņas", kas esot norisinājušās ar Latvijas prezidenta piekrišanu, un tāpat lūdza mani nodot konsulātu zviedriem. Padomju savienībai diplomātiskās pārstāvniecības Austrālijā tai laikā nebija, bet PSRS tirdzniecības misijai zeme bija jāatstāj sakarā ar piesardzības soļiem kara sākumā. Tikai dažas dienas vēlāk pienāca sūtņa Zariņa vēstule, kas stāvokli parādīja īstajā gaismā.

Pēc tam situācija vairs nav grozījusies. Austrālijas valdība Latvijas inkorporāciju neatzīst, un, to zinādami, arī padomju sūtniecības pārstāvji nav pat mēģinājuši manu stāvokli apšaubīt. Esmu Latvijas konsuls, un arī turpmāk labprāt centīšos palīdzēt šai zemē katram Latvijas pavalstniekam, cik tas būs manos spēkos."

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Nebraskas štatā un tā galvas pilsētā Linkolnā pirmās latviešu ģimenes ieradās jau prieki 2 gadiem, un tagad mūsu tautiešu skaits pārsniedz 200. Apmēram puse no tiem dzīvo paša Linkolnā, kur mūsu labvēlē amerikāniete Edmonde viena pati parakstījusi apm. 400 iecelošanas galvojumu vēl turpmākajiem latviešu iebraucējiem. Par Nebraskas latviešu palīdzības biedrības priekšnieku ievēlēts māc. H. Jesiļers, par valdes locekļiem — Z. Krievs, E. Jākobsons, K. Kalniņš un E. Sviļis, bet revīzijas komisijā — A. Matisons, J. Gailītis un E. Mažinovskis.

Kanadas 6—8.000 latviešu garīgo aprūpi līdz šim veica 6 mācītāji. Nesen Kanadā no Vācijas ieradās arī māc. Aleksandrs Mitulis, kas uzņēmies tautiešu aprūpi Ptavavas apgabalā, 100 jūdžu rietumos no Otavas. Tāpat Kanadā no Zviedrijas ieradies māc. Kārlis Caune, kas pagaidām gan strādā kādā farmā, bet cerams, ka izdosies izkārtot arī viņa uzņemšanu baznīcas darbā.

Tauta, parlaments, prezidents, valdība

TRĪS BALTIJAS VALSTU SATVERSMJU ATŠĶIRĪBAS UN ĪPATNĪBAS

Domājot par Latvijas valsts uzbūvi nākotnē, sniedzam latviešu valststiesībnieka prof. Dr. L. Šulca Baltijas valstu tagadējo satversmju analīzi un salīdzinājumu. —

Pēc 30 gadiem, kad valsts tiesību teorijā un praksē radušās tik lielas pārgrozības, ir interesanti salīdzināt Igaunijas, Latvijas un Lietuvas pirmās demokratiskās satversmes, kas radušās divdesmitajos gados. Salīdzinājums apstiprina domu, ka katrai satversmei ir savs īpatnējs raksturs, savs „gars", kaut arī Baltijas valstis kultūrālā un sociālā ziņā ir tik radniecīgas un šo valstu satversmes pieņemtas gandrīz vienā laikā (Igaunijas 1920. g., Latvijas un Lietuvas 1922. g.). No šim satversmēm Latvijas un Lietuvas konstitūcijas vēl tagad spēkā, bet Igaunijas satversmi 1934. g. tautas nobalsošanā pārveidoja, radot valsts prezidenta institūtu.

Pilsoņu tiesību trūkums Latvijas satversmē

No juridiskās technikas viedokļa par labāko jāatzīst Igaunijas satversme, kas arī ir īsākā (89 p.). To raksturo īsi un skaidri formulējumi. Satversmes autori bija redzami igauņu tiesību teorētiķi profesori Uluotss (miris 1947. g. Zviedrijā) un Maims (tagad prof. Marburgas univ.). Igaunijas satversmi jūtami iespaidojusi Šveices konstitūcija, it īpaši tiešās demokratijas jautājumos.

Otrajā vietā stādama Latvijas satversme, kuras iedalījums un formulējumi nav tik labi izdevušies kā Igaunijas pamatlikumā (piem., tautas funkcijas likumdošanā izkaisītas pa vairākām nodaļām uc.). Liels defekts ir pilsoņu tiesību trūkums. Divdesmitajos gados izcēlās dzīvas debates par to, vai satversme maz iedomājama bez pilsoņu tiesību daļas. Vairāki ārzemju tiesībnieki Latvijas satversmi nosauca par „daļēju satversmi" (Rumpfverfassung), lai gan citi, piem., prof. Dišlers, aprādīja, ka demokratiskā konstitūcijā pilsoņu tiesību daļa esot lieka un pašsaprotama. No tagadējā viedokļa raugoties, nav šaubu, ka pilsoņu tiesību trūkums ir liels defekts. Šīs tiesības vērtējamas kā dabiskās tiesības ar visai nozīmīgām funkcijām: tās saista tā pašu parlamentu, tā arī pārējos augstākos valsts varas organus. Latvijas satversmi lielā mērā ietekmējusi Vācijas 1919. g. Veimaras konstitūcija.

Par visvājāk izveidoto satversmi jāatzīst Lietuvas konstitūcija, kas arī visgarākā (108 p.). Bieži te juridiskajiem formulējumiem piejaukušās morāles normas.

Visas Baltijas valstu satversmes radušās laikmetā, kad, sekojot pirmajam satversmju attīstības posmam — konstitūcionālajām monarchijām, par vadītāju tipu Eiropā izveidojās t. s. parlamentārās demokratijas (Vācijā, Austrijā, Čechoslovakijā uc.); tām evolūcijas gaitā sekoja autoritārās valstis, līdz beidzot pēc otrā pasaules kara tās nomainīja jauns tips — t. s. sintētiskās demokratijas, kas cenšas sevi apvienot prezidentālās demokratijas formu (ASV) ar parlamentāro demokratiju.

Suverēnā vara un tauta

Ikvienas satversmes īpatnību noteic apstāklis, kāda vieta ierādīta četriem tā pamatfaktoriem: tautai, parlamentam, valsts prezidentam un valdībai.

Visās Baltijas valstu satversmēs uzsvērts, ka suverēnā vara pieder tautai. Tauta gan šo varu lielā mērā deleģējusi parlamentam, kas runā tautas vārdā. Vienīgais izņēmums ir Igaunija, kur tautai vislielākā loma un tā pati paturējusi šīs varas būtiskos elementus.

Igaunijas satversmē visvairāk jūtams Ruso aizstāvētās tiešās demokratijas iespaids. Tiešās demokratijas elementiem: tautas iniciātīvai un tautas nobalsošanai ierādīta svarīga loma. Tautas ierosinājumiem pietiek mazs balstiesīgo vēlētāju skaits, un referendos neprasa kvorumu. Tautas referendam ir tālejošas sekas: ja tauta kādu no parlamenta pieņemtiem likumiem noraida, vai arī tautas pieņemtu likumu atraida parlaments, tad pēdējais skaitās par atlaistu un rīkojamas jaunas vēlēšanas. Referendam padots ikviens likums (izņemot parastos speciālos gadījumus attiecībā uz nodokļiem uc.), un to parlaments nevar novērst ar kvalificētu nobalsošanu (kā piem. Latvijā). Beidzot zīmīgi, ka ikkatrs satversmes grozījums vai papildinājums pieņemams vienīgi tautas nobalsošanā. Tiešās demokratijas lielais iespaids Igaunijas satversmē izskaidrojams tādējādi, ka satversmes sapulcē kreisajam spārnam bija absolūts vairākums (no 120 deputātiem 71, — sociāldemokratiem 41 un darba partijai 30) un tas aizstāvēja tiešās demokratijas principus.

Latvijas satversmē tiešai demokratijai jau mazāka loma. Tautas ierosinājumiem nepieciešams lielāks vēlētāju skaits, un referendiem noteikts samērā augsts kvorums, ko nav tik viegli reālizēt. Tautas nobalsošana izslēgta, ja parlaments otreizējā caurlūkošanā kādu likumprojektu pieņem ar ¾ balsu vairākumu (72. p.). Tāpat nevar nodot tautas nobalsošanai likumu, kas pieņemts ar ⅔ vairākumu un atzīts par steidzamu. Šajos gadījumos tauta absolūti deleģējusi visas savas tiesības parlamentam. Obligātais referends paredzēts vienīgi attiecībā uz svarīgākajiem četriem satversmes pantiem, ja to grozījumi skar valsts pamatstruktūru.

Vēl mazāk tiesību tauta sev rezervējusi Lietuvas satversmē. Referends te iespējams tikai vienā gadījumā, — kad jāizšķiras par satversmes grozījumiem vai papildinājumiem. Ja tauta nepiekrīt saeimas izdarītajiem satversmes pārveidojumiem, tad var notikt referends. Tautas nobalsošanā prasa kvorumu — ½ no vēlētājiem. Bet arī šī vienīgā tautas nobalsošanas iespēja atkrīt, ja satversmes grozījumus vai papildinājumus saeima pieņem ar ⁴/₅ vairākumu. Tiešās demokratijas gandrīz pilnīga izslēgšana Lietuvā izskaidrojama ar t. s. kristīgi demokratiskā bloka uzskatiem šai jautājumā, kam satversmes sapulcē bija absolūts vairākums.

Parlamentam Baltijas valstīs, izņemot Igauniju, bija valdītājs stāvoklis. Ārzemju valststiesībnieki runāja par „parlamenta absolūtismu" šais valstīs. Parlamentam piederēja izšķirēja loma kā likumdošanā, tā visās pārējās valsts dzīves nozarēs. Baltijas valstis izšķīrās par vienpalātas sistēmu, lai gan netrūka divkameru sistēmas piekritēju (Latvijā — uz profesionāliem pamatiem, Lietuvā — kā pašvaldību pārstāvība). No parlamenta atkarīga visa izpildvara: tas ievēl valsts prezidentu, kā arī izvirza ministru kabinetu. Valsts prezidentu kā Lietuvā, tā Latvijā saeima var arī atcelt. Vistālāk parlamenta vara sniedzās Latvijā: valsts prezidentam nav tiesību atlaist parlamentu, viņš varēja atlaišanu vienīgi ierosināt, un par to bija jāizšķiras tautai pašai referendā. Saeima apstiprināja amatā arī tiesnešus, kāds noteikums nebija pazīstams ne Lietuvas, ne Igaunijas satversmē. Pēdējā gan atrodams vienīgi pants, ka augstākās tiesas tiesnešus ievēl parlaments. Valsts prezidentam Latvijā un Lietuvā bija tikai suspensīvās veto tiesības, t. i., viņš varēja uz zināmu laiku, bet ne galīgi apturēt likuma publicēšanu.

Igaunijā parlamenta tiesības jūtami varēja ierobežot tauta referenda ceļā. Citas iespējas parlamenta atlaišanai kā referendu satversme arī neparedzēja, jo valsts vecākam šādu tiesību līdz 1934. g. nebija.

Tādā kārtā daudzu valsts tiesību teorētiķu arī parlamentārajās demokratijās prasītais līdzsvars starp izpildvaru un likumdošanas varu Baltijas valstīs nebija panākts; izpildvara visās savās funkcijās bija atkarīga no parlamenta.

STRĪDI AP VALSTS PREZIDENTA INSTITŪTU

Daudz pārrunu satversmes sapulcēs radīja valsts prezidenta institūts. Labā spārna partijas to aizstāvēja un vēlējās prezidenta varu pēc iespējas paplašināt. Tā kā pastāvot tikai vienpalātas sistēmai, tad, pirmkārt, zināms parlamenta korrektīvs esot nepieciešams, un, otrkārt, esot vajadzība pēc partiju strīdiem pāri stāvoša objektīva valsts varas organa. Kreisā spārna partijas valsts prezidenta amatu noraidīja, atrodot, ka tas esot vienīgā monarchijas atlieka. Vienīgi vēl lielajās valstīs, piem., Francijā, šo institūtu varot attaisnot tā reprezentātīvo funkciju vajadzību dēļ. Izteica arī bažas, ka valsts prezidents varot pie gadījuma valsts apvērsuma ceļā sagrābt valsts varu.

Latvijā un Lietuvā uzvarēja labā spārna partiju viedoklis, un te nodibināja valsts prezidenta institūtu, bet Igaunijā nē, un tur prezidenta funkcijas sašaurinātā apmērā izpildīja ministru prezidents (valsts vecākais).

Pēc valsts prezidenta institūta radīšanas izcēlās dzīvas debates par viņa tiesībām un sevišķi par ievēlēšanas kārtību. Labā spārna partijas iestājās par tautas vēlētu prezidentu, kurpretim kreisajā spārnā nebija vienprātības: sociāldēmokrati Latvijā aizstāvēja parlamenta vēlētu prezidentu, bet Lietuvā tie prasīja tautas vēlētu valsts galvu. Kā Latvijā, tā Lietuvā valsts prezidentu tomēr ievēlēja parlaments. Līdz ar to prezidents savas tiesības varēja atvasināt vienīgi no parlamenta, bet ne no visas tautas.

Valsts prezidentam Latvijas un Lietuvas satversmes neparedz kaut cik patstāvīgu varu. Tam piekrīt galvenā kārtā tīri reprezentātīvas ārējas funkcijas, sevišķi — pārstāvēt valsti starptautiskajās attiecībās.

Valsts prezidents ir atkarīgs no parlamenta. Kā redzējām, tad, saskaņā ar Latvijas un arī Lietuvas satversmi, parlaments ar ⅔ vairākuma var atcelt prezidentu no amata. Prezidenta atkarība parādās spilgti ts. rīkojumu līdzparakstīšanas institūtā. Visiem prezidenta rīkojumiem jābūt attiecīga ministra līdzparakstītiem, kas tad arī uzņemas politisko atbildību. Neviens ministrs, protams, neuzņemsies parakstīt rīkojumu, kas ietu pret parlamenta gribu un varētu nozīmēt tā portfeļa zaudēšanu. Satversmju noteikums, ka valsts prezidents politisko atbildību nenes, nozīmē vienīgi tīri ārēju, formālu neatkarību, bet ne faktisku patstāvību.

Valdība un parlaments

Lielākās pilnvaras Baltijas valstīs ir Lietuvas valsts prezidentam, visšaurākās — Igaunijas valsts vecākam līdz 1934. g. Lietuvas valsts prezidents var atlaist parlamentu, kurpretim Latvijas valsts galva var tikai atlaišanu ierosināt. Tai gadījumā, ja tauta referendā viņa ierosinājumam neseko un atlaišanu noraida, prezidents automatiski zaudē amatu. Tādā kārtā saeimas atlaišana nozīmē lielu risku. Lietuvas valsts prezidents ir tiesīgs iecelt valsts kontrolieri un dažas augstākās amatpersonas. Viņš var, gan tikai uz ministru kabineta ieteikuma pamata, izsludināt ārkārtējos gadījumos izņēmuma stāvokli. Latvijā un Igaunijā šīs tiesības ir vienīgi ministru kabinetam.

Kā redzējām, tad Latvijas un Lietuvas valsts prezidentiem (bet ne Igaunijas valsts vecākam, kas savās tiesībās lielā mērā pielīdzināts ministru prezidentam) pieder suspensīvās veto tiesības pret parlamentā pieņemtajiem likumiem. Tomēr šīs tiesības tūlīt atkrīt, ja parlaments ar ⅔ balsu vairākumu atzīst attiecīgo likumu par steidzamu.

Beidzot, faktiskā izpildvara atrodas valdības un ministru kabineta rokās. Visās Baltijas valstu satversmēs noteikts, ka valdība ir atkarīga no parlamenta, un ar vienkāršu balsu vairākumu pēdējais var panākt visas valdības vai atsevišķu ministru atkāpšanos. Latvijas satversmē vairāk izcelta ministru prezidenta nozīme, un neuzticības votums viņam noved pie visa kabineta krišanas.

Baltijas valstīs ministru kabinetam parlamenta starpsesiju laikā tiesība izdot noteikumus ar likuma spēku.

Prof. Dr. L. Šulcs

Kur atrodas krievu militārās iestādes Rīgā

Zviedrijā iznākošais Newsletter from Behind the Iron Curtain savā pēdējā burtnīcā, balstoties uz atlaisto kara gūstekņu un pārbēdzēju ziņojumiem, pastāsta dažas interesantas Rīgas dzīves parādības.

Pēdējo mēnešu laikā no Rīgas aizsūtītas prom vairākas krievu armijas vienības, kuru vietā ieradušies lielāki MVD spēki. Komandantūra novietota vecajā citadelē, un tās patruļas dienu un nakti sastopamas visās galvenajās pilsētas ielās. Baltijas militārā apgabala komandiera ģen. Bagramjana galvenais štābs atrodas kādreizējā Vācijas sūtniecībā un tās kaimiņu namos. Štābā drīkst ieiet tikai ar speciālām atļaujām. Armijas saimnieciskais, apgādes un politiskais departaments atrodas Ģertrūdes un Brīvības ielas stūrī, vienā namā ar ķīmiskā kara departamentu; pēdējā apsardzībai norīkotas speciālas karaviru vienības.

Agrākajā Liperta divriteņu fabrikā krievi ierīkojuši darbnīcu tanku labošanai. Provodņika fabrikas sabumbotās celtnes atjaunotas un atdalītas no ārpasaules ar dzeloņstiepļu žogiem un sargtorņiem. Šai fabrikā tagad pilnīgi izolēti strādā politiskie cietumnieki.

Lielas krievu armijas vienības novietotas Zemgalē, it īpaši starp Jelgavu un Dobeli.

Labojums

DP preses konferences atreferējumā Latvijas iepriekšējā numurā starpvirsraksts 4. lappusē, kā jau tas izriet no satura, pareizi lasāms: Austrālijas transporti ne kavējas IRO vainas dēļ.

NO RĪGAS RADIOFONA:

Latviešu zemnieki apsveica Jāni Briesmīgo...

17. JŪNIJA TAURES PADOMJU LATVIJĀ — KOLHOZU SKAITS PĀRSNIEDZ 4000—NO RĪGAS RĀTSLAUKUMA VĒL NOVĀC DRUPAS — AMERIKĀŅI LIELĀKI FAŠISTI PAR HITLERU

Pagājušā nedēļā Rīgas radiofonam pagāja 17. jūnija zīmē. Pie mikrofona bija vesela rinda ministru un tika nolasīti vairāki ievadi, veltīti šai dienai. Propagandas un Staļina slavinājumu virknē kalngalu sasniedza Drīzuļa raksts Lielā krievu tauta — latviešu tautas labākais draugs: tikai krievi glāba latviešus un igauņus no pārvācošanas. Milzīga nozīme bija Livonijas karam. Latviešu un igauņu zemnieki Jāni Briesmīgo apsveica kā atbrīvotāju (viņš jau toreiz rādīja labu priekšzīmi Staļinām, kā jālaupa, jādedzina un mierīgi iedzīvotāji jādeportē par vergiem uz austrumiem), kas licis pamatus Baltijas jautājuma tālākai atrisināšanai, ko turpinājis Pēteris Lielais. Krievijas sastāvā latviešu tauta varēja tuvināties demokrātiskai krievu kultūrai un savu nacionālo kultūru attīstīt ciešā sadarbībā ar to. Jau toreiz latviešu darba tauta cīnījusies par apvienošanos ar krievu uc. tautām (krievu zāģeri vēl pirms pirmā pasaules kara latviešu lauku sētās tika uzlūkoti par īstiem briesmoņiem un sava veida alu cilvēkiem, no kuriem visi centās raisīties vaļā, īpaši, ja tie sāka dzert un kauties). Kas toreiz nav izdevies Jānim Briesmīgajam un Pēterim Lielajam, to ar Stučkas palīdzību nobeidzis Ļeņins un Staļins: 1940. gadā latvieši pie brīvības tikuši ar krievu palīdzību. Plaši izvērstā revolūcionārā cīņā kompartijas vadībā (200 sarkano „triecienieku" resp. pašpulku apmētāja akmeņiem policiju un cēla nekārtības prefektūras rajonā) Rīgā gāzts Ulmaņa režīms un vēlāk varēts pasludināt tautas saeimā padomju varu.

Cīņas ievadā vēsturiskā diena latviešu tautas dzīvē izkrita, ka Ulmaņa banda 1940. g. iedarījusi daļēju mobilizāciju un jūnija sākumā Ulmanis koncentrējis karaspēku pie Padomju savienības robežas. Staļins šiem agresijas nodomiem pasteidzies priekšā un piesprasījis ielaist Latvijā padomju papildspēkus. Ventspilī un Liepājā notikusi provokatoriski uzbrukumi padomju zaldātiem. Latvija rupji lauzusi 1939. g. 5. oktobra bazu līgumu, tāpēc vajadzējis nākt krieviem un ievest kārtību (Staļins gan līdz šim vēl nav lauzis neviena līguma. Viņš nav arī koncentrējis neviena bataljona pie Latvijas robežas 1940. g. jūnijā un vēl līdz šim nekā nezina par latviešu robežsargu noslepkavošanu Abrenes rajonā īsi pirms 17. jūnija).

Rakstā Latvija pa Staļina ceļu teikts: Buržuju ūniversitāti vadīja Švābes, Primaņa un Bīlmaņa tipa melnie kovārņi, bet tagad tur kaldina komūnistu kadrus. Buržuju skolās valdīja šovinisms un reakcija, bet tagad visi cītīgi mācās, tā ka analfabētisms, kas Ulmaņa Latvijā sasniedza 12 proc., galīgi likvidēts (Melno kovārņu vietā stājušies sarkanie un pastiprinājies arī šovinisms, kas skar nevien nacionāli domājošus latviešus, bet katru, kas jau pa gabalu nenoņem cepuri krieva priekšā).

Zemkopības ministrs Vanags: Kolhozu skaits pārsniedz 4000, un tanis apvienots vismaz 90 proc. zemnieku saimniecību. Atliek vēl uzdevums likvidēt viensētnieku mājas un visus apvienot ciematos. — Žurnāls Pioniers: Tikko beigušies eksāmeni, daudzi skolēni tūlīt dodas ravēt uz kolhoziem. Nemaz nevar uzskaitīt visus darbus, ko šovasar skolēni strādās laukos — retinās cukurbietes, pļaus sienu, sies kūlīšus, ņems kartupeļus. Jāstrādā vēl vairāk, nevar gaidīt uz mašīnām, siens jāpļauj ar izkaptīm (kombaiņi visiem neiznāk!) un pat grāvmalas nedrīkst atstāt pašiem kolhozniekiem. Valdības noliktavas un fermas jau gaida siena ražu, lai neatkārtotos pag. ziema, kad vajadzēja knapināties ar lopbarību.

Rīgas rātslaukumā ikdienas steidz vākt drupas, jo te paredzēts ierīkot 2 ha lielu skvēru (Pēc padomju avīžu ziņām to jau ierīkoja 1946. g.). Līdz 21. jūlijam jāizbūvē elektriskais dzelzceļš uz Jūrmalu, tāpēc jāstrādā dienu un nakti. Būvdarbi neiet gluži tā, kā vajadzētu, tāpēc jāpastiprina politiskais darbs un dzelzceļu politpārvaldei jānes atbildība, lai viss būtu padarīts (Bez čekas un sargu mašīnpistolēm spaidu darbi nav iedomājami). Pie bumbotās celtnes atjaunotas un atdalītas no ārpasaules ar dzeloņstiepļu žogiem un sargtorņiem. Šai fabrikā tagad pilnīgi izolēti strādā politiskie cietumnieki.

Lielas krievu armijas vienības novietotas Zemgalē, it īpaši starp Jelgavu un Dobeli.

Padomju tautsaimnieks Mašenskis stāsta: ASV grib, lai citas tautas tām būtu par vergiem. Amerika tagad pārvērsta fašistu policijas valstī, kur visus, kas pretojas Trūmena ārpolitikai, iesloga cietumos. Vispār amerikāņi ir lielāki fašisti nekā hitlerieši un japāņi kopā. Visbēdīgākais fakts ir lojalitātes pārbaude, kuŗā ierēdņi vienkārši pieņem katra nelabvēļa ziņojumu (Padomju savienībā nevienu nemet cietumā, ja tas apgalvo, ka nav apmierināts ar Staļina ārpolitiku. Tāpat nevienam čekistam pat sapnī nenāk prātā klausīties kāda nelabvēļa pienestā ziņojumā). Neskatoties uz izrēķināšanos ar progresīvajiem elementiem, kompartija uzvarēšot arī ASV.

Sakarā ar 17. jūniju Latvijā izvirzījušies jauni pirmrindnieki. Lūk, labākie starp viņiem: Višinskis, Moļčanovs, Istomins, Suchanova, Ivanova, Matrenko (transportā, gumijas un tekstilfabrikās), Bobrovs, Kasapkins, Semenovs, Filipovs, Krilovskijs, Trikočinskijs, Sistjematjuks, Jevčenko (jūrniecībā), Tolstikova, Kurceva, Butenko, Ulasevičs, Žalkovskis, Starodumovs, Semjonovs, Demidovs uc. (uz dzelzceļiem un komjaunatnē).

Beidzot apskatu varam noslēgt ar Drāmas teātŗa dir. Zandersona paziņojumu, ka teātŗa izrādēs klausītāji, kas neprot latviski, var saņemt austiņas, lai pieslēgtos teātŗa radio mezglam, kur sēd aktieris, kas latvisko tekstu ierunā krieviski. Drīz varēšot ierunāt arī ukrainiski, tatāriski, gruziniski utt.

Necilvēciskas cietsirdības upuris

Augsburgas latviešiem vēl atmiņā skolotāja Bīstēviņa traģiskā nāve sakarā ar emigrācijas grūtībām. Gadījums stipri saviļņoja latviešu trimdiniekus. Turpat Augsburgā tagad noticis jauns, varbūt vēl satraucošāks nāves gadījums — necilvēciskai cietsirdībai par upuri kritis latviešu trimdinieks, šoreiz karavīrs.

No tā, kas Latvijas š. g. 42. numurā atreferēts par Pētera Blaumaņa nāvi, dveš tik ledaina cietsirdība un mežoniga nevērība pret cilvēka cieņu, ka, to aptverot, nevilus sažņaudzas sirds un dūres un kļūst neiespējami klusēt.

Par ko īsti Dāvida Kaufmaņa vadītā daļa tik nesaudzīgi vajājusi mūsu tautieti, ka nevien atņēmusi viņam tik grūti atrasto darbu, bet pat nāves agonijā liegusi viņam elementāro medicīnisko palīdzību, kas visās citās valstīs ar likumu nodrošināta katram cilvēkam, pat vissmagākos noziedzniekus ieskaitot? Ja IRO nodarbinātu tikai personas ar DP statusu, tad darba atņemšana P. Blaumanim kā izskrīnētam un vācu saimniecībā ieskaitītam vēl būtu kaut cik saprotama, bet tā taču nav. Visās IRO iestādēs tagad nodarbina arī vāciešus, kuŗi dažās nodaļās ir pat pārsvarā. Ja atlaišanas iemesls būtu piepeši iegūti pierādījumi, ka B. pastrādājis kādu smagāku noziegumu resp. no tiesas par tādu sodīts, tad nebūtu bijis vajadzīgs, viņam agonijā sabrūkot, atcelt atlaišanas rīkojumu. Kādēļ tad šis pēkšņais uzbrukums nelaikim? Neatvairāmi uzmācas doma, ka Dāvida Kaufmana iestādē pastāv sevišķa neiecietība pret latviešu karaviriem.

So domu sevišķi pastiprina D. Kaufmana vadītās daļas turpmākā rīcība pret mirstošo. Cilvēks, kas nespēj savu ķermeni noturēt vertikālā stāvoklī un turklāt asiņo (seja parasti asiņo ļoti stipri), atrodas acīm redzamās dzīvības briesmās un tādēļ ar vislielāko steigu nogādājams tuvākajā medicīniskajā iestādē, bet ja tas nebūtu iespējams, tad pie viņa tūliņ izaicināms ārsts. Šo elementāro faktu nesaprot atbildīgie darbinieki labdarības organizācijas štābā — Dāvids Kaufmans un viņa palīgs de Haas! Ārsta vietā viņi meklē vispirms cietušā sievu no 10 km attāluma, bet kad to neizdodas atrast, vienkārši liek nogādāt mirstošo policijas iecirknī. Jebkādi komentāri te lieki.

Augsburga ir lielpilsēta apmēram Rīgas mērogā un medicīniskās palīdzības sagādāšana nelaikim, ja vien D. Kaufmans un de Haas to būtu vēlējušies, viņiem nebūtu radījusi ne mazākās grūtības. Mirstošu cilvēku no labdarības iestādes štāba nesūta vis uz slimnīcu, bet — uz policijas iecirkni? Tiešām, šīs rīcības cinisms pārsniedz iedomājamo. Varbūt juridiski būs grūti atrast soda likuma pantu, ko D. Kaufmanim un de Haasam varētu inkriminēt, bet morāliskā atbildība par nelaimīga nāvi visā pilnībā neatvairāmi gulstas uz šiem vīriem.

Dr. J. Knostenbergs

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Trīs un pus tūkstoša latviešu Lesteras dziesmu dienās

Tauta, kam tāds gars, nevar iznīkt

Latviešu dziesmu dienas Lesterā 17. un 18. jūnijā ievadīja Tatjanas Vestenes un Eižena Leščevska baleta pēcpusdiena, kam skatītāju atsaucība bija ne mazāka par tām gavilēm, ko guva Paulas Brīvkalnes un D. Kokeres koncerts. Daudz sirsnīgu sumināju[illegible] saņēma arī A. Jērums, L. Šepa, K. Bidiņa un J. Cīrulis latviešu jumdarbu koncertā. Šos sarīkojumus noklausīts un noklausījās liela daļa no tiem pāri par 3000 apmeklētājiem, kas Lesterā bija sabraukuši no malu malām [illegible] sestdien, ierasdamies svētku vietā ap simts autobusos. Lielais koncerts ap 400 dziedātājiem [illegible] plkst. 10 sestdienas rītā bija noslēdzināts kopmēģinājumā, kas ieilga līdz pl. 7 vakarā. Rīcības komitejas informācijas šefs A. Sprūdžs varēja liecināt, ka svētku organizācijai un tik liela cilvēku skaita novietošanai darīts viss iespējamais, un viss rit gludi bez jebkādiem sarežģījumiem.

Svētdien 18. jūnijā ap pusdienas laiku Sv. Pētera baznīcas zvani pirmie aicināja latviešu katoļus dievkalpojumam, ko vadīja prāvests Sajda pareizticīgo dievkalpojums Sv. Mārka baznīcā prāvesta Grāmatiņa vadībā. Luterāņu dievkalpojums notika milzīgajā Sv. Mārtiņa katedrālē, kas bija pārpildīta līdz pēdējai vietai. To vadīja prāvests Bergs, māc. Sarkanbārdis un māc. Slokenbergs.

Pēcpusdienā uz de Montforta aulu sāka plūst svētku viesu straume. Gan ogļrači, gan tekstilnieki, laukstrādnieki, mājkalpotājas un slimnīcu darbinieces posušās svētku tērpos un ne ar ko neatgādināja sūrās darba dienas un pelēko apkārtni, kurā tām jāpelna sava dienišķā maize. Iekām vēl sāka skanēt latviešu dziesmas, svētku rīcības komiteja nolika vainagu pie angļu karavīru piemiņekļa, un tikai tad pl. 5 pēc pusdienas milzīgais kopkoris sarindojās uz skatuves, kur blakus vienkārši tērptajām vīru balsīm redzēja atmirdzam visu Latvijas novadu tautas tērpu krāsas. Kad zālē iesoļoja sūtnis K. Zariņš ar kundzi un meitu sūtniecības padomnieka Ozoliņa un sekretāra Rozīša pavadībā, klausītāji spontāni piecēlās kājās, un koris ar ērģelēm atskaņoja korāli Dievs Kungs ir mūsu stipra pils. Rīcības komitejas priekšsēde Ērika Sarkanbārde apsveica sūtni un viesus, un sūtnis K. Zariņš uzrunāja latviešu saimi:

„Trešoreiz jau latviešu trimdinieki Anglijā pulcējušies dot godu latviskai dziesmai. Nāk prātā nostāsts no mūsu trešajiem dziesmu svētkiem Jelgavā, ko noklausījās arī somu dzejniece Maila Talvio. Gubernātors toreiz neatļāva dziedāt Dievs, svētī Latviju, un svētku komitejas delegācija ar Jāni Čaksti priekšgalā vēlreiz devās pie viņa. Un kaut koncerts bija beidzies un lietus lija straumēm, klausītāji un koris atsegtām galvām veselu stundu gaidīja, līdz delegācija ierādās ar atļauju. Neaprakstāmā sajūsmā visi nodziedāja mūsu tautas himnu. „Tauta, kam tāds gars, nevar iznīkt," toreiz teica Maila Talvio. Iegaumēsim to arī tagad, mūsu grūtajās dienās, īpaši tādēļ, ka nupat vēl pieminējām mūsu tautas sēras, kuŗās ar mums dalījās tagadnes ievērojamās kustības — Eiropas ūnijas locekļi. Viņi apliecināja, ka brīvības zaudējums, ko mēs esam cietuši, apdraud arī pašu Eiropu."

Sūtņa runai sekoja kopīgi nodziedātā Dievs, svētī Latviju, un dziesmu dienu programmu ievadīja A. Jēruma diriģētā Jurjānu Andrēja lūgšana Mūsu Tēvs. Programmā pavisam 20 dziesmu, kas kopā ar himnām un atkārtojumiem aizpildīja turpat piecas stundas. Virsdiriģentiem mainoties, A. Jēruma vietā nāca D. Vītols, sekoja Alma Skudra; mainījās arī koŗi, un jauktās balsis aizstāja Zuikas vīri V. Baštika vadībā. Atskaņoto autoru vidū bija Jāzeps Vītols, Straumes Jānis, Zālītis, Melngailis, Baštiks, Pavasars, J. Kalniņš uc. Vienu sumināju[illegible] pēc otra izraisīja Jurjānu Andrēja kantāte Tēvijai ar solisti Ludmilu Sepi. Pēc koncerta, visiem kājās stāvot, koris nodziedāja Tev mūžam dzīvot, Latvija, un mutautiņu vēdām atvadījās no svētku viesiem.

Dziesmu dienu apsveicēju vidū bija ministrs Alfrēds Bērziņš, konsuls Rācenis no Beļģijas un Kozlovskis no Zviedrijas latviešiem, bet informācijas šefs A. Sprūdžs nolasīja daudzos rakstiskos apsveikumus.

Kādu pašaizliedzību prasījusi dziesmu dienu mākslinieciskā un tehniskā noorganizēšana un kādi attālumi bijuši jāveic, lauj nojaust, piemēram, jauktā kopkoŗa saraksts: to sastāda Birminghamas koris (M. Roze), Bratfordas Līgo (D. Vītols un R. Freimanis), Boltonas (Pommers), Kaventrijas (J. Martužs), Lesteras Beverina (A. Skudra un N. Kandrovičs), Londonas (A. Jērums), Stoke-on-Trent (H. Lauters), sieviešu Birztaliņa (M. Upīte), Kaventrijas sieviešu dubultkvartets (N. Miķelsone) un rietumu Velsas vienība (M. Miklaviča). Vīru koris sastādās no Zuikas koŗa (R. Zuika), Berdingberijas koŗa (Z. Gertners), Viestura (V. Ritiņš), L. Krieviņa dubultkvarteta, Vēsma (J. Jurģis), Daugava (J. Baruš), un Moltonas vienība (K. Ozols).

Oficiālie dati liecina, ka pārdotas pavisam 3090 ieejas biļetes, un ja šiem apmeklētājiem pieskaita 400 dziedātāju, kopsumma rāda, ka dziesmu dienas Lesterā pulcējušas trīs un pus tūkstoša latviešu.

Noklausījies kopkoŗa mēģinājumu Kardifas profesors Morgāns sacīja: „Jums vajadzētu šādos svētkos ieaicināt visus ievērojamos angļus, lai viņi zina, kas jūs īsti esat." Bet ukraiņu prāvests Hubarševskis, kas piedalījās arī pareizticīgo dievkalpojumā, interesējās: „Ukraiņus ar dziesmām grūti pārsteigt, bet sakiet, kā esat spējuši noorganizēt šādus svētkus ar tik augstu mākslinieciskā līmeni?"

Skaņu pievilināti de Monforta aulā pulcējās arī angļi, un mākslinieciski augstvērtīgie sniegumi, klausītāju sajūsma, simts autobusu un citu tehnisku satiksmes līdzekļu, kā arī tūkstošiem viesu un koristu disciplinētā nākšana un iešana bija lieliska demonstrācija mūsu nacionālajām jūtām, kultūrai un organizācijai, kas sveŗumā güst vēl jo lielāku nozīmi.

Tikai nepilna puse dalībnieku un viesu varēja pakavēties koncertam sekojošā viesīgā sadzīvē, kam atlika pavisam maz laika — visus gaidīja jauna darba diena, kurā Anglijas latvieši atgriezās stiprāki un modrāki nekā jebkad agrāk.

Māsīcas K. Zariņš dziesmu starpbrīdī sarunājas ar svētku viesiem
Foto R. Eriņš

Pret vakaru uznākušie lietus mākoņi liek dziedātājām dotīes uz koncertu, slēpjoties zem lietussargiem
Foto R. Eriņš

Manīkais tautu dēls dziesmu svētkos ar savu lielo brāli cer arī reiz būt dziedātāju vidū.
Foto R. Eriņš

Ievadot dziesmu dienas, svētku viesi dodas uz dievkalpojumu Sv. Mārtiņa katedrālē
Foto R. Simanis

Ls pirms koncerta diriģents R. Zuika steidz stiprināties pie bagātīgā galda, kur par spirdzinājumiem gādā laipnas tautietes
Foto R. Simanis

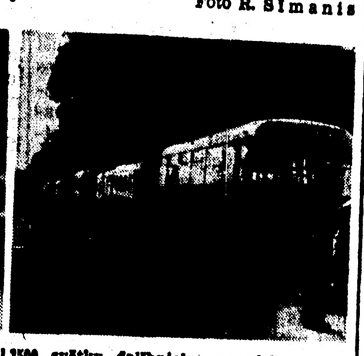

3500 svētku dalībnieku no visām angļu zemes malām bija ieradušies ap simts autobusos, kuŗu nepārredzamās rindas svētku vietā saistīja garāmgājēju uzmanību.
Foto R. Simanis

Pēc beigta darba. No kreisās — virsdiriģenti Alma Skudra, Daumants Vītols, Viktors Baštiks, soliste Ludmila Sepe un virsdiriģents Alberts Jērums
Foto R. Simanis.

Montreālas latviešu aktīvitāte

VĒSTULE LATVIJAI NO KANADAS

Montreālas latviešu draudzes nesen rīkotais koncerts ar izstādi draudžļa pārauga pašus rīkotājus. Pirmās grūtības radīja telpu jautājums, jo zāles īres ļoti dārgas, bet beidzot man kā mācītājam nodeva divas lielas zāles par brīvu centrālā YMCA — vienu koncertam, otru izstādei. Tāpat dabūjām arī traukus latviskajam atspirdzinājumu un cepumu galdam. Sarīkojumā piedalījās mākslinieki N. Valdovska, L. Karlsone, L. Caunītis un E. Beverinā. A. Grante koncertam sagatavoja koŗi, bet dekorātors V. Laiviņš rūpējās par izstādes iekārtu. Dāmu komitejas priekšniece A. Krauze gādāja par eksponātu sagādi, bet svētdienas skolas vadītāja N. Kauliņa par atspirdzinājumu galdu. Talkā vēl nāca mākslinieki J. Tīdemanis un Romāne, baznīcas valde un dāmu komiteja. Priekšmetus izstādei sadeva tik daudz, ka nespējām pat visus parādīt. Ieejas biļetes mums iespieda šejienes lielākā spiestuve par veltī. Radiofons, emigrācijas departaments, visas darba pārvaldes, kam sakars ar latviešu DP, kā arī visi šejienes lut. mācītāji sarīkojuma veicināšanai bija visai atsaucīgi. Tajā ieradās arī Mak-Gilla universitātes mācītājs, katoļu draudzes mācītājs, emigrācijas mācītājs, universitātes mācītbas spēki, kā arī vietējās preses pārstāvji. Cilvēku pieplūdums bija tik liels, ka abas lielās zāles izrādījās par mazām. Koncertu atklāja draudzes priekšnieks prof. A. Taurinš. Nožēlojam, ka izstādi varējām rādīt tikai vienu vakaru. Tai vajadzēja palikt vismaz uz vienu nedēļu, bet to neatļāva telpu trūkums. Tāpat lielu interesi radīja latviskais cepumu galds ar sviestmaizēm, pīrāgiem, smalkmaizēm. Kāda angliete pat tina tos papīrī un nesa mājās.

Montreālā, jūnijā.

Māc. S. Graudiņš

Latvju rakstu kompozīcija

Kādi raksti neziedēja
manā pūra dibenā —
Zied krustiņi, līkumiņi,
sīļa spārni, vanadziņi.

E. Brastiņa Latvju rakstu kompozīciju izdevis Dillingenas latviešu komitejas literatūras apgāds. Grāmata Latvijā iznākusi 1933. g. Šoreiz tā pavairota foto tehnikā, tādēļ izdevusies ar pabīlu vāka zīmējumu, valoda šai starplaikā stipri mainījusies un šķiet novecojusies, atrodamas arī rakstības kļūdas; senāču mākslas cietas satura tiri zinātnisko pusi spriedums piekrīt šīs disciplīnas lietpratējiem.

Tautiete savu pūru arī svešā zemē pielocis krāšņiem gabaliem, ņemot palīgā Brastiņa grāmatu, izmantojot pielikumā atrodamos rakstu paraugus, bet katrs cits lasītājs lepnāk ateirēs savus šai pazemojumu laikā dažkārt sāgumušos plecus, apzinoties, ka latviešu tautas mākslas īpatnība cilvēces kultūras gājienam pielikusi un pieliks savu soli. „Mēs būtu nekrietni mantinieki, ja mantojumu, ko esam saņēmuši no mūsu tēviem, atstātu novārtā, pamestu un nevairotu to."

Grāmata ierosina un palīdz, tā ir lietiska un nepietna. Autora uzskatam daļu viet var nepievienoties, bet viņa piekāpība senatnes mākslai un latviskajai īpatnībai pacilā un iedrošina.

E. K.

Kaut tas izdotos arī citos kontinentos

LESTERAS DZIESMU DIENU PIEZĪMES

Kaut arī uz jūru iekļautās salas, tomēr Eiropā. Un pagaidām tikai Eiropā ir varējuši notikt mūsu dziesmu svētki ar šādu mērogu un šādu nozīmi. Šādas palepnas domas rodas, kad acu priekšā vizmo mums tik tuvo un mīļo novadu krāsu košums. Ne mūsu jaunie amerikāņi, ne jaunie austrālieši pagaidām nav spējuši noorganizēt savas dziesmu dienas — vispirms jau lielo atstatumu dēļ, kas tos šķir.

Turpretim mēs Eiropā esam saspiesti kopā. Eiropā, visādu nelaimju un sarežģījumu apsēsta, tomēr ir un paliek vieta, kas dod iespēju šādiem mūsu nacionālo jūtu demonstrējumiem. Kaut tas pats izdotos mūsu tautiešiem arī citos kontinentos!

Tādas domas nāk prātā 3500 latviešu vidū, kad visi kopā dziedam mūsu tautas lūgšanu. Kā vēlētos atkal redzēt šai pulkā uz Sibiriju aizvesto meiteni, dzimtenē apspiesto vīru, jaunekli no Indokīnas, mūsu asiņu cilvēku, kas strādā Austrālijas fabrikā, Amerikas laukstrādnieku, Kanadas mežinieku . . . Visiem mums kopā būtu jādzied, mums, reizē tāliem un tuviem.

*

Varbūt mēs, Eiropā palicēji trimdinieki, esam vienā ziņā daudz zaudējuši: varbūt nekad nesasniegsim ne to materiālās labklājības pakāpi, ne citas priekšrocības, kādas bauda aizokeāniešī. Bet varbūt mēs, salīdzinot ar viņiem, esam arī kaut ko ieguvuši — šīs Lesteras dziesmu dienas par to liecina

Kad reizi pienāks tas lielais brīdis, par ko mēs tik bieži domājam, nav šaubu, ka no šīs salas mājup dosies vismaz deviņas desmitdaļas. Un mūsu ceļš būs tuvs ceļš . . .

*

Tam jābūt milzu spēkam, kas saved mūs kopā! Kaut arī latviešu vidū iespējams pavadīt nedaudzas stundas, nedēļām un mēnešiem par to jau ieprieks domāts, plānots, tam krāts un atlicināts. Nedēļām un mēnešiem šīs stundas būs jūtamas vēl kautkur dziļi krūtīs. Bija taču atkal daži brīži gluži tādi paši kā Latvijā.

Trīs ar pus tūkstoša latviešu sanāksme milzīgajā Lesteres hallē rosina arī vēl citas domas. Kā būtu, ja mēs šos savus kopējās asinis, kopējā likteni, valodā un dziesmā liktos spēkus prastu atraisīt arī vēl citos virzienos? Mūsu visu dzīve kļūtu daudz gaišāka, vieglāka, ja mēs veidotu kopēju saimi netikvien dziesmā, bet arī sniegtu viens otram roku skarbajā ikdienā. Būtu nospraužami daudzi ārēji aizliegumi un atmetami daudzi iekšēji aizspriedumi, kas ir gan grūti veicams, bet ne nepārvarams uzdevums.

*

Lūk, Lesteres daiļamatnieki pirms koncerta rāda savu darbu klāstu. Jau pagājušā rudenī šāda viņu skate rādīja lielu ievērību angļu sabiedrībā, par to runāja, par to rakstīja prese. Arī šogad tur redzamas sudrablietas, šādas izstrādājumi, audumi, rokdarbi, adījumi! Lesteras daiļamatnieku kopā 25 biedri, tos vada koktāinieks Laugalis, bet šo izstādi noorganizējis kopas sekretārs Dumpis.

Gandrīz visus savus darbus — latviskos alus kausus, etvijas, šķivjus nedaudz stundās pārdevis Jākobsons, bij. Valsts arodskolas mācības spēks. Labi veicies Zvirbulei ar šādas izstrādājumiem, Kronbergam ar sudrablietām. Atkal reiz redzam latvisko krāsu harmoniju Kūles un Rudzrogas darinātajās prievītēs, grāmatzīmēs, cimdos. Viņi un vēl daudzi citi sniedz mazu gabaliņu Latvijas, īstāku nekā to dažkārt spēj runas un raksti. Viņu darbs nav nekādā samērā ar atlīdzību, ko viņi par to saņem. Saskaitiet tikai pie darba galda pavadītās stundas!

Te atkal jāatgriežas pie tā paša kopdarbības temata, par ko augstāk jau bija runa . . .

*

Dziesmu dienas — lielas, skaistas dienas. Kaut mums to būtu vairāk, biežāk — un visur tur, kur vien latvieši mīt.

V. Skuiņa.

Mūsu mākslinieku panākumi Amerikā

Prof. Augusts Annuss, kas jau kopš pagājušā rudens dzīvo ASV, guvis izcilus panākumus ar kādu savu visai lielu apmēra darbu, kura dzēts pemts no Latvijas vēstures. Gleznu savu telpu īsdailojošanai pasūtinājuši Nortfildas koledžas studenti. Šis ir jau otrs ievērības cienīgs pasūtinājums — pirmo prof. Annuss veica pagājušā gada Ziemsvētkos, uzgleznojot kādai turienes skolai reliģiska satura darbu. Materiālie ieguvumi un popularitāte, ko profesoram šie darbi sagādājuši, dod viņam iespēju atvērt palsam savu studiju, no kā viņš tomēr atteicies, lai nebūtu jālauž fiziskā darba ilgums, tā kaitējot latviešu DP labai slavai. Profesors turpina cītīgi gleznot, ir ļoti apmierināts par beidzot iegūtām piemērotām telpām un nākotnē iecerējis sarīkot patstāvīgu savu darbu izstādi.

Grafiķis un akvarelists Francis Bange ar labām sekmēm piedalījies vairākās Mičigānas mākslas izstādēs. Viņam pavērušās izredzes kļūt par paidagogu kādā Detroitas koledžā.

Aleksandrs Plensners

BAIGA JUBILEJA

„Nevaru klusēt!" — vēl tagad it kā sausi skan vecākās paaudzes jaudīm sava laika lielākā krievu un pasaules rakstnieka Ļeva Tolstoja sauciens. Viņa sirdsapziņa bija sacēlusies sašutumā par to, ka Krievijas cara laika tiesa bija piespriedusi nāves sodu 3 terroristu jauniešiem, laikam dažiem pat nepilngadīgiem. Viņā svieda savu saucienu miljonos eksemplāru kā pašā Krievijā, tā visā plašajā pasaulē. Un kā pašā Krievijā, tā visur citur tas atbalsojās neskaitāmās atbalsīs. Miljoniem un atkal miljoniem visu tautu cilvēku bija satraucis šis briesmīgais notikums, kad despotiskā cara valdība izdzēš 3 brīvību mīlošu jauniešu dzīvības, tikai tāpēc vien, ka viņi nogalinājuši kādu šīs despotiskās zemes ministri! Viņu domas un pārdzīvojumus pēdējā gājienā ar visu savu lielā talanta iedomas un izteles spēku bija rādījis Tolstojs. Šo un citu revolūcionāru nāves ēna vēl ilgi mocīja jūtīgu cilvēku sirdis visā pasaulē. Cik daudz asaru, cik daudz protesta, cik daudz cariskās Krievijas nosodījumu un cik daudz ciņas kvēles pret to modinājis šis tā laika Staļina biedru liktenis! Tas bija toreiz, pirms gadiem 40 vai vairāk. Cik savāda, cik sajūtīga vēl tad bija pasaule!

Vēl agrāk un vēl lielāku satraukumu bija radījusi kāda viena paša franču virsnieka notiesāšana par špiegošanu. Cilvēki, kam bija radusies pārliecība, ka tas notiesāts nevainīgi, aizrautīgi metās ciņā pat par šo viena paša cilvēka likteni. Visenerģiskāk slavenākais tā laika franču rakstnieks Emils Zolā. Viņa drosmīgais raksts Es apsūdzu (J'accuse) saviļņoja visas pasaules sabiedrisko domu. Jā, tas bija vēl agrāk. Un vēl agrāk par to amerikāņu rakstniece Bičer-Stove ar vienu vienīgu romānu tā aizkustināja cilvēku sirdis par nelaimīga verga (Krusttēva Toma) likteni, ka cilvēki metās ciņā, lai panāktu verdzības atcelšanu.

Bet tagad? Tagad, divdesmitā gadsimta vidū, 3 veselas tautas nule atzīmēja drausmīgu jubileju: 10 gadus, kopš iebrukts viņu zemē, iznīcināta viņu brīvība un pašas visbriesmīgākā kārtā verdzinātas un kautas. Neškirojot ne lielus, ne mazus, ne sievas, ne bērnus.

Un kas bija agrākā verdzība, salīdzinot ar tagadējo! Lai cik smags ir Bičer-Stoves tālotā verga likteņis, ar to mainīgos šķvienu tagadējo lieliniek u vergu nometņu moceklis. Lai cik smagas ir bijušas kādu agrāk vainīgi vai nevainīgi notiesāto mokas, tās tomēr nav pielīdzināmas tām mocībām, kas tagad jāpārcieš ne vien tūkstošiem un tūkstošiem ar „tiesas" spriedumu nomocāmiem, bet veselām tautām.

Kur nu tagad ir pasaules sirdsapziņa, kur tās modinātāji — pasaules lielie gari? Kur tie, kas nevar vairs klusēt? Kur tie, kas drosmīgi met savu apsūdzību tirannu un viltnieku sejās?

Diemžēl, tie vēl vienmēr ir tikai paši nelaimīgie upuri, kas sauc pēc palīga. Un arī šos palīgā saucienus līdz pat pēdējam laikam vairāk vai mazāk ir mēģināts nosmacēt ne vien tur, kur valda pats mocītājs, bet arī tur, kur tā vara vairs liktos nesniedzāmies.

Kādreiz vāciešiem pārmeta, ka viņi, zinādami, kas notiek, bija pacietuši nacionālsociālisma režīmu. Pastāv taču kāds vispārīgs pienākums, ka katram, kas redz netaisnību, ir jācenšas to novērst. Tas ir augsts un dziļi morālisks princips. Bet tikai tad, ja tam ir nozīmīgums ne vien attiecībā pret draugu, bet arī ienaidnieku, pie zemes notriekto un vēl ļoti vareno.

Tāpēc latviešu tautai vienmēr ir tiesība apellēt pie cilvēku sirdsapziņas un pienākuma sajūtas, vienalga, kas tas būtu, ar jautājumu: — Vai jūs nekā nezināt par šo drausmīgo jubileju, vai jūs nezināt, kas jau 10 gadus notiek ar Latvijas valsti un tautu? Un vēl daudz citām tautām?

Ja jūs to zināt — un jūs to vairs nevarat nezināt — ko jūs esat nodomājuši darīt, lai nekļūtu par nozieguma un necilvēcības līdzvainīgo?

Mēs zinām — tas ir ļoti nepatīkams jautājums. Daudzi jo daudzi izliksies to nedzirdējuši. Un jo sevišķi tie, kam būtu jāmodina pasaules sirdsapziņa. Kāds šī laika ievērojams rakstnieks, cenzdamies attaisnot lielinieku briesmu darbus, ir teicis, ka nekas liels nedzimstot bez sāpēm. Nabaga cilvēks! Kas viņām nebūs bijis jāpārcieš, līdz viņā varēja piedzimt — tik liela apmātība!

Bet mazliet saprāta varētu piedzimt arī bez pārāk lielām sāpēm. Tāpēc mēs atkārtojam savu jautājumu ne vairs morālo principu, bet ikviena paša interešu un pavisam niecīga saprāta daudzuma vārdā: cik ilgi pasaule vēl ļaus notikt šai varmācībai, un kad tā ar patiesu gribu un apņēmību darīs visu, lai to novērstu?

Ne jau mūsu, bet jau sevis pašas labā. Pirms 10 gadiem lieliniecisms, iziedams no savām 20 gadu robežām, paķļāva sev Baltijas valstis, daļu Somijas, Polijas un Rumānijas, pavirzīdamies uz rietumiem par dažiem simts kilometriem. Tagad, pēc 10 gadiem, un sevišķi pēc 5 „miera" gadiem, tas jau rietumos iet gar Oderu un Donavu un Triestu, bet austrumos paķļāvis visu milzīgo Ķīnu.

Kur šī robeža būs Latvijas valsts iznīcināšanas 20 gadu jubilejā, ja vien pasaule neattapsies, nav grūti aprēķināms.

Nebūs vairs neviena, kas pats pie sevis nebūs izbaudījis, kas ir īsta 20. gadsimteņa lielinieku radītā marmācība un verdzība. Lielie rakstnieki tad mācīsies īso kursu, vai arī savu prāvu pēdējā vārdā taisnosies par novirzīšanos no ģenerālās līnijas.

Latvija ir gan maza, bet viņas jautājums liels. Tas izšķirs visas pasaules likteni. Vai nu būs taisnība vircaur un arī mūsu zemē, vai tās drīz vairs nebūs nekur. Domāt, ka pasaulē ilgāku laiku varēs pastāvēt robeža starp „austrumiem" un „rietumiem" ir tikai apstulbums. Ja rietumi laikus nepārņems austrumus, tad austrumi katrā ziņā pārņems rietumus.

Jānis Jaunsudrabiņš

UZ UPI!

(NO ZAĻĀS GRĀMATAS TĒLOJUMIEM)

(Beigas)

Mēs piebraucām pie malas. Upe te izlaida tādu kā kāju, kas slaidi ieliecās tālu līci. Nu man vajadzēja celties kājās, ņemt no saimnieka kārti un dzīt laivu tēcij šķērsām pāri. Viņš iesprauda koku, pie kā bija piesiets tīkla gals, gandrīz uz sausuma, tad sāka mest to pāri laivas spārnam ūdenī. Es redzēju, cik gliši tīkls pats izkārtojās: sarkanās māla rullītes novilka vienu malu dibenā, tāšu ripuļi palika virs ūdens. Tīkls stāvēja kā siena dzidrajā ūdenī. Ja nu te gribēja kāda zivtele ienākt no upes tēcī, vai no tēcs izmukt, viņai bija jārauga list cauri. Protams, ka dažas varēja tad iesprausties kā sīvēni redeļu starpās...

„Kur tu stum, švēpli?" saimnieks pēkšņi iesaucās. „Neredzi, ka laiva apgriezusies? Nu jau mēs braucam atpakaļ."

Es ķēru no otras puses, bet nu kārtiņa ieskrēja tīklā.

„Gatavais leters no zēna! Kur tu tik glups gadījies?! Tak māte tevi skolā laiž!"

Saimnieks izrāva man kārtiņu no nagiem un sagrieza laivu kā nākas, tad pasvieda to atkal man. Ar mokām es laivu puslīdz kārtīgi pārdzinu tēcij pāri.

Metenis nu bija izmests. Saimniekam dusmas pārskrējušas. Es sāku atdzīvoties.

„Taisnību sakot," viņš teica, „vēl jau tu neesi nekāds lielais, un uz ūdeņa, kā redzams, esi pirmo reizi. Kas tādas lietas skolā māca? Do' šu' kārtiņu. Brauksim tagad klusām uz viņu galu un sāksim dzīt. Pavasaros zivis mīl iziet sekliākā ūdenī pasildīties saulītē."

Pēc tādas runas saimnieks man izlikās pavisam lāga, kur pirmīt jau to biju sevī nodēvējis par tīro velnu. Nu es zināju, ka citā reizā dusmās sacītais nav jāņem pie sirds. To jau man arī māte cik reižu bija mācījusi: — „Kad tevi kāds bar vai lamā, tu tikai klusē un nerunā pretim. Dusmās cilvēks ir tikpat kā suns; jo tu ar viņu kausies, jo niknāk viņš ries. Sirdīgie, kad pārskrien dusmas, ir tie vislabākie cilvēki."

Patiesi. Stumdams laivu un reizā kuldams ūdeni ar kārtiņas galu, lai zivis muktu uz upi, saimnieks runāja ar sevi, ar mani, ar zivīm, ar sauli un ar ūdeni. Varēja skaidri just, ka izplūdušā žults nu meklēja ceļu atpakaļ. — Jo tuvāk nācām metenim, jo lielāku troksni viņš taisīja, pie tam stāstīdams, ka zivis esot lielas gudrinieces. Piemēram prāvāka līdaka, kad zvejojot ar velkamo tīklu, pagriežot vienkārši galvu auklai pretim, piespiežot zodu cieši zemei un ļaujot pārslīdēt nelaimei pāri. Tāpat akli metenī neskrienot. Esot redzēts, ka līdaka stāv kādu pēdu nost un vēro, kas tur ir. Tikai kad uzdodot ar kārtiņu pa asti, satrūkstoties un iepiņķējoties.

Krietni sajaucis vēl ūdenī, saimnieks izrāva mietiņu un sāka ieņemt tīklu. Nu laiva pati slīdēja lēnām uz priekšu. Es varēju sekot katram tīkla posmam. Jau mēs bijām tikuši līdz pusei.

„Tukšs kā baznīca!" saimnieks rūca.

Bet tad uzreiz viņš kļuva rosīgs. Arī es, nezinātnieks, nojautu, no ūdens viļņošanas tur priekšā, ka kaut kas notika. Tūlīt arī nāca straujš grābiens un laivā noblākšēja liela, zeltaina zivs, bez pārspīlējuma kā sivēns, un palika mierīgi gulot.

„Kas tā ir par zivi?" es prasīju, aizsmacis aiz satraukuma.

„Līnis!" saimnieks atčukstēja, dvašu uz iekšu raudams.

Ne uz brīdi viņš neapstāja, bet vilka vienmērīgi tīklu laivā. Bija vēl daži lieli asari, un pie paša malas divas līdaciņas, kā šaudekles.

„Redzi nu! Rīt, pie svētdienas, būs varena maltīte. Bet nu dzīsimies vēl lejāk, uz Gribačāniem, tur ir labākas vietas."

Man likās, ka nu jau zivu atliku likām, bet negribēju izrādīties tāds mīkstčaulis un neiedrošinājos atklāt savu domu. Kā jau pavasara laikā, ģiedrās debesis bija pēkšņi apmākušās. Vēl pār upi reizām pārklājās zili plankumi, bet kļuva aizvien pelēkāks. Sāka vēji aurēt un brīzam trieca nu mūs ar visu laivu atpakaļ. Saimnieks tomēr stūrgalvīgi stūmās vēl uz leju. Man sala. Pančkām pūta cauri. Es būtu ieplacis laivas galā, bet pa šķērsu vietām un no slapjā tīkla laivas dibenā bija sakrājies krietni daudz ūdens. Ar gandarījumu es redzēju, ka laivinieks noņēma cepuri un ar piedurkni apslaucīja pieri. Varēja arī dzirdēt viņu smagi dvašojam. Bet vēl viņš nestiašās. Mān labēja jau zobi. Viņam bija karsti. Es vēlējtos, kaut varētu jau elkšņu un skuju aizsegā cilpot pa celiņu uz mājām. Viņš cerēja vēl dabūt pāri līņu un kādu lielu līdaku. Neksitēja taču zivis pārdot. Kur vēl citur varēja tik viegli naudu nopelnīt kā te? Zīdi taču maksāja plēsdamies astoņas kapeikas par mārciņu...

Mēs iestiepām meteni vēl divās vislabākajās vietās, bet laimes mums vairs nebija. Tikai neliels plaudītis, dažas raudiņas un asariņi, par kuŗiem vairāk nevarēja cerēt dabūt kā trīs kapeikas mārciņā.

Es ītkā atsilu, kad redzēju laivas galu, uz kuŗa sēdēju, vērstu pa vējam. Mēs braucām atpakaļ uz Čukuļiem, kur piesējām laivu, un tīklu iestiepām uz sētiņas. Tad saimnieks iegāja atvadīties no Čukuļa un pateikt, lai vakarā meteni iesviež klētī.

Reliģija un dzīve

Reliģiski un filozofiski raksti, I. A. Ozoliņa apgāds, 1950. Veltījums Prāvestam Edgaram Bergam septiņdesmitgadniekam 3. IV. 1948. un Profesoram Dr. Kārlim Kundziņam sešdesmitgadniekam 12. IV. 1948.

Šajā 177. lappušu izdevumā reprezentēti mūsu pazīstamākie teologi un filozofi ar 14 rakstiem. Blakus bij. L. U. mācības spēkiem vārds dots arī jaunajiem teologiem. Rakstu krājumu atklāj Prof. Dr. Teodors Celms ar „Tagadnes cilvēka traģismu".

Par šo tematu prof. T. Celms savā lasījumā daudz referējis un bijis vienmēr gaidīts viesis kā nometnēs, tā īpaši Lutterāņu pasaules federācijas studiju centrā Imbshausenā, kur referents guva arvienu atsaucīgu un pateicīgu auditoriju. Tas arī saprotams, jo tematu laikmetīgs. Salīdzinot šo rakstu ar citiem autora rakstiem vai priekšlasījumiem, durās acīs, ka runājot par tagadnes cilvēka traģismu, paliek neapšaubīts arī pats rakstītājs. Likto, ka šis „traģisms nav tikai T. Celma brilijantais priekšnesums, argumentēts skaidrieni, nepārprotamiem prāta un loģikas slēdzieniem, bet — arī paša autora sirds aplecinājums. Pārrunājamais raksts radies trimdā, ilgā un nopietnā laikmeta zīmju analīzē. Zēi, ka autors nedod atrisinājumu resp. neparāda ceļu cilvēkam izkļūšanai no šī laikmeta smagā sloga. Kādreiz kādā diskusijā pēc priekšlasījuma profesors gan šādu atrisinājumu redzēja kristīgās baznīcas organiskā atvesel ošanā uz stingriem Kristus evaņģelija pamatiem.

Seko prof. Dr. P. Jurevičs raksts Par divi reliģijas avotiem. Arī šī raksta autors par izejas punktu ņem patreizējo laiku: „Mūsu traģiskajā katastrofu laikmetā, kad, šķiet, sagrūst visi mūsu līdzšinējās tūkstošu gadu vecās kultūras balsti un sasniegumi, cilvēku prāts dabīgi pievērības jautājumiem, uz ko īsti balstās viņa dzīve un kādi ir tās pamati."

Šādus balstus un pamatus raksta autors grib saskatīt Anri Bergsona eksistenciālās filozofijas domu pasaulē. Raksts lasītāju var pārliecināt, var arī nē.

Doc. E. Treus apcerējis Teoloģiskas problēmas sengrieķu filozofijā. Pašlaik ārpus laikmetiski modernajām spekulācijām un ierastajiem domu gājieniem par laikmetu un cilvēku, kā stingrs Vecās Derības interprets un Orienta pazinējs, autors, izlietojot Šveices klasiķa Olafa Grigona 1945. g. Baselē publicētos grieķu filozofa Hesioda (8. g. s. pr. Kr.) Teogonijas dzejas pantus, tā sakot pašā vārdiem, „stichiski uzvanda" laikmetu atziņas, no kurām mūs jau šķir gandrīz 30 gadu simteņi. Var piekrist autoram, ka pirmie Hesioda domu gājieni spēj ierosināt kā teologus, tā filozofus aizvien jaunām pārdomām" (58. l. p.).

Prof. Dr. Ed. Pētersona rakstu Kristīgā un filozofiskā ētika domāts šaurākām aprindām — audzinātājiem un tautas dvēseles kopējiem. Tā pamatdoma: nostiprināt kristīgās ētikas nozīmi iepretim modernajam audzināšanas uzskatam par filozofisko ētiku. „Jāpatur prātā un arvien skaidrāk jāapzinās, ka tikums un tikumība var iegūt savu pārliecības spēku un visā pilnībā attīstīties tikai sakarā ar reliģiju." Raksta beidzas ar kvintesenci: „Kristus evaņģelija mācības piepildījums ir un paliek mūsu laika augstākais ētiskais ideāls, pēc kuŗa tagad ilgojas visa civilizētā pasaule" (68. l. p.). Prof. Dr. L. Šulca raksts domāts vēl šaurākām aprindām — speciāli juristiem un filozofiem. Autors, būdams jurists, Kanta filozofijā skaŗ specifiski juridiskās problēmas, proti — legālitātes-morālitātes jautājumu tiesību izpratnē.

Archibīskapa Dr. T. Grinberga spalvai pieder raksts par Svēto Vakarēdienu. Tā pamatdoma ir, ka „daudziem dievgaldniekiem trūkst īstas jēgas par šo svēto žēlastības mielastu" (81. l. p.). Autors, viņam raksturīgā, vienkāršā valodā, autoritatīvi operējot ar Evaņģeliju un Ap. Pāvila rakstu vietām, neizslēdzot arī rediamāko teologu domas, sniedz vienga balainu apcerējumu, kas var noderēt par atjaunoto katechumena resp. konfirmanda stundu kat ķismā.

„Atspirdzinošim sevi pie dievišķām dāvanām svētā mielastā," aicina archibīskaps, „smelsim sev to altāŗa sakramenta ticības drosmi, dzīvības prieku, cerības spēku un priecīgu skatu nākotnē."

Prof. Dr. philol. P. Kīkauka rakstā Dažas piezīmes pie tēvreizes teksta īsā, bet izsmeļošā un koncentrētā formā uzrāda izšķirīgās vietas Tēvreizes lūgsnā (Mt. 6. p. — 13 un LK 11. 2—5), tanī pašā laikā latviešu tekstam dodot savu noteiktu „stabilu interpretējumu.

Nelaika prof. Dr. Ed. Zičāna spalvai pieder Stiprais sargs, 91. psalma tulkojums un eksigēze, ņemts no atstātā psalmu komentāra rokraksta, kas pēc profesora nāves vēl gaida tavu iespiešanu. Šis psalmu sinātniskā tulkojuma un eksigēzes prof. Ed. Zičāns strādāja ilgus gadus.

Doc. Dr. H. Biezais rakstā Ekumēniskās kustības ideja un īstenība uzrāda kristīgo baznīcu un konfesiju apvienošanas centienus — viens Dievs, viens Kristus, viena baznca (Una Sancta), kāda tā bijusi kristīdinisma sākumos. Mums, trimdiniekiem, kas dažāji jau bauda šīs kustības auglus (Church World Federation uc.), īpaši der būt par to labi informētiem.

Māc. A. Veinberga raksts Atdzimšana un atdzimšanas kustības savukārt iepazīstina lasītāju ar reliģiskās atmodas kustībām un to novirzieniem. Var interesēt īpaši norādījumi par t. s. Oksfordas kustību, no kuŗas pēdējos gados, izaugusi t. s. morāliskās bruņošanās kustība (Moral Re-Armament) ar savām centriem Ko „kalnu mājā" pie Montrē, Šveicē un Mekinek-Allendī Mičiganā, ASV.

Māc. Osv. Gulbja aperējuma Daži reliģijas problēmu risinājumi jaunāko laiku daiļliteratūrā nolūks ir — rādīt, ka, skatot kādu dzīves vielu vai vispār reliģijas problēmu, rakstnieka veidotais tēls ne katrreiz ir kaut kas pozitīvi gatavs, lai kļūtu par vispārēju mēraukli lietu un parādību objektīvajam vērtējumam. Autors analizē Kasparu Gaiziņu — brāļu Kaudzīšu „Mērnieku laikos", Jāni Grīviņu Knuta Lesiņa novelē Sadegušais dievs un prāvestu Augusta Gaiļīša romānā Liesmojošā sirds.

Prof. P. Kundziņš rakstā Ev. lut. baznīcas celtniecība Latvijā valsts patstāvības laikā, galvenā kārtā pajaujoties uz atmiņā palikušajiem datiem, sniedz pārskatu par baznīcu celtniecību valsts brīvības gados.

Grāmatas beigās māc. V. Šēfers apcerē Pa atmiņu tekām dokumentē trimdas darba un kaipošanas posmu, ko abi gaviļnieki — prāv. E. Berģs un prof. K. Kundziņš veikuši baznīcas darbā. Māc. Edg. Kiploks — šo rakstu izdevējs — parāda grūtības, kādas bijis jāpārvar, lai grāmata ieraudzītu dienas gaismu.

Par šo rakstu krājumu var sacīt tikai vienu, — tā ir laba, un tā nedrīkstētu istrūkt nevienā trimdinieka bibliotēkā. Nopietnajam vārdam latviešu valodā turpmāk jāatrod visi taisnākie un ātrākie ceļi uz tautas sirdi visos kontinentos.

Māc. N. Ozols

KULTŪRAS CHRONIKA

Nujorkā Park-Slopes baznīcā notiekā latviešu luteriņu draudzes gadskārtējais koncerts diriģenta E. Skultes vadībā. Koncertā piedalījušies solisti I. Pulciņa-Šaimiņa, E. Piekalnītis un M. Piekalnīte, kā arī dāmu stīgu kvartets ar N. Auziņu, S. Rozenbergu, E. Šrapi un B. Draperi. Klavieŗu pavadījumus veicis H. Strauss un koncertu noklausījušies pāri par 300 apmeklētāju.

Bostonā notiekā pirmais Lidijas Graudiņas noorganizētās ritmo plastikas studijas deju vakars. Kaut audzēkņu skaits nav stabils, darbs vainagojies panākumiem un īpašu atsaucību guvušas tautas dējas nacionālajos tērpos. Sarīkojumā spēlējis arī dāmu trio ar L. Kiroci, L. Špechtu un P. Stūrmani.

Daejniece Rūta Skujiņa ieradusies ASV un devusies uz darba vietu Betlehemas pilsētā.

Lesandželosā kādā turienes 300 sabiedrisko darbinieku sanāksmē piedalījusies pianiste Velta Barvika un dziedonis Feliks Veikins ar latviešu un cittautu autoru darbiem, izpelnoties sirsnīgu pateicību.

Dānijā latviešu akadēmiķu apvienība sarīkojusī Sopēna vakaru Kopenhāgenas starptautiskajā bēgļu nometnē, kuŗā piedalījies Karaliskās konservātorijas audzēknis vijolnieks Ringolds Kaufmanis un pianiste Grēta Kristjansena.

Sidnejas latviešu teātris sācis iestudēt Mārtiņa Zīverta Tirejpurvu. Tēlotāju vidū ir Lilija Dombrovska, Indulis Nīcis un režisors Viliberts Štāls. Pieminot Kurzemes pēdējās dienas, Sidnejā īpašā sarīkojumā koncertējuši dziedātāja Elvīra Arone un pianists Kilens Freimanis, bet dzejas skandējuši Sidnejas latviešu teātŗa aktieri Lita Zemgale, Milda Dukure, Vilibalds Štāls un Kārlis Gulbergs. Redaktors Voldemārs Dulmanis nolasījis referātu. Melburnas latviešu vīru koris apvienojies ar Melburnas latviešu biedrību, kuŗas koŗa Tekstas Ilsteres vadībā, tāpat dziedonis E. Marians piedalījušies Austrālijas kristīgo studentu apvienības koncertā jūnija vidū.

Daugavas Vanagu Melburnas nodaļas rīkotajā dziesmu un baleta vakarā tautiešus ar dziesmām iepriecināja M. Vītiņe un Dz. Veide, bet baletā piedalījās A. Ezergaile-Rīga un A. Fībigs.

Beļģijas iekšlietu ministrija liegusi LSKB atjaunju celt piemineklī latviešu karaviŗiem Lommelas karaviŗu kapos, jo „piemineklis pilnīgi izjauktu paredzēto kapu architektūru".

Gēteborgas jūrskolu šai pavasarī kā vienu no labākajiem ar tālbraucēja kapteiņa grādu beidzis J. Plīcinš — pirmais latvietis, kas beidzis sviedru jūrskolu. Stūrmaņu klasi ar tālbraucēja stūrmaņa grādu beiguši latvieši V. Vijumsons un J. Pētersons.

Jānis Jaunsudrabiņš

Ciņa pret baznīcu austrumu joslā

Berlīnes bīskaps Dibeliuss un ministru prezidents Grotevols savā laikā vienojās, ka valdība neiejauksies baznīcas dzīvē un tā savu darbu var turpināt netraucēti. Bet ābols no ābeles tālu nekrīt, no Staļina nav tālu Grotevols: patiesībā ciņa pret baznīcu austrumu joslā turpinās pastiprinātā kārtā. To rāda 3 dokumenti, kas pēdējās nedēļās kļuvuši zināmi: noteikumi par pretbaznīcas propagandu tautas policijā, SED norādījumi par antireliģiskās propagandas uzsākšanu skolās un augstskolās un rezolūcijas uzmetums trešai SED partijas sanāksmei, kuŗā baznīcas vadītājus apsūdz, it kā tie būtu angļu — amerikāņu imperiālisma algotņi. Bīskaps Dibeliuss pieprasījis Grotevola apstiprinājumu par šo dokumentu īstumu. Grotevols atbildējis bīskapam, ka viņš kā ministru prezidents nav atbildīgs par partijas dokumentiem un ka bīskapa vēstulē pieminētā pretreliģiozā propaganda ir „viltojumi".

Kādā intervijā bīskaps paskaidrojis, ka valdība resp. SED savus solījumus baznīcai ir lauzusi. Uzbrukumi kristīgai ticībai diendienā iet plašumā un stiprumā. SED pat organizē opoziciju pret „reakcionāro baznīcas vadību" pašu mācītāju starpā.

Latviešu mākslinieki Austrālijas baleta premjerā

VĒSTULE REDAKCIJAI

„Divi jaunaustrālieši dejos ievērojamās lomās Melburnas nacionālā teātŗa baleta sabiedrības galā sezonā, kas notiks Impērijas teātrī Sidnejā un turpināsies 3 nedēļas", tā Sidnejas laikrakstu pārstāvjiem paskaidroja tikai šogad dibinātās Melburnas nacionālā teātŗa baleta sabiedrības direktrise Gertrūde Džonsone. Šie jaunaustrālieši ir latviešu mākslinieki — 24 g. v. Aina Ezergaile-Rīga un 29 g. v. Arvids Fībigs.

Mūsu solistiem uzticētas atbildīgas lomas Džona Entila (John Antill) jaunajā baletā Corroboree. Balets sarakstīts nesen, kad komponists kādā novadā noklausījies austrāliešu pirmatnējo mūziku. „Iepazīstinot ar jauno darbu arī Eiropas speciālistus, tie atzinuši, ka šī ir labākā baleta mūzika, kas jebkad nākusi no Austrālijas", raksta Melburnas žurnāls „The Australian Post", kuŗā ievietots arī A. Fībiga attēls. Dž. Entila jaunajā baletā ir 30 tēlotāju — 26 austrālieši, 2 jaunzēlandieši un 2 latvieši. Visi 30 mākslinieki Sidnejā ieradās jau 24. jūnijā, bet Corroboree svinīgā pirmizrāde notiks 3. jūlijā pašam autoram Dž. Entilam diriģējot 56 vīru Sidnejas simfonisko orķestri.

Kanbērā, jūnijā.

Arnolds Šmits.

Angļu sociālisti par baznīcu, franču pret

Tikko notikušā internacionālā sociālistu konferencē Kopenhagenā (Comisco) Eiropas sociālistu partijas delegāti iztirzāja arī sava pasaules uzskata problēmas, kur skaidrāk kā līdz šim izteicās franču un angļu sociālistu uzskatu starpība attiekamē pret baznīcu un marksismu.

Antiklerikāli noskaņotie franču sociālisti arī tagad vēl atrodas stiprā marksistisko doktrīnu ietekmē, kaut gan arī viņi cīnās pret komūnismu. Franču sociālistu vadonis G. Molē uzaicināja konferencē sapulcējušos joprojām turēties pie marksisma.

Angļu strādnieku partijas ģenerālsekretārs M. Filips atbildēja, ka viņa partijai ir pilnīgi pretēji uzskati un, ka britu sociālists savos sirdsdziļumos ir reliģiozs un paredz strādnieka materiālā stāvokļa uzlabošanu tikai tad, ja tas būs fundēts reliģiozitātē. Britu strādnieku partija noraida marksismu un šķiru cīņu un savu iekšējo un ārējo politiku ceļ uz demokrātiskiem pamatiem; par ko reformētā Anglija cīnījās jau tad, kad K. Markss vēl nebija dzimis. Arī britu arodbiedrības šo viedokli atbalsta un nekaunās, ka viņu kustība dziļi fundēta reliģiskā domāšanā, apgalvoja ģenerālsekretārs Filips.

Kenterberijas „S

— SAVA ARCHIBĪSKAP

Kad 1945. g. toreizējais Londonas bīskaps, 57 g. v. sešu dēlu tēvs Dž Džofrijs Frensiss Fišers kļuva pa deviņdesmit devīto Kenterberijas archibīskapu un reizē ar to par vi sas Anglijas baznīcas galvu, šī baz nīca taisni bija nonākusi smag krīzē. Anglija tikko bija uzvarē jusi savu visdārgāko karu, zaudē jusi daļu jaunās paaudzes un lie daļu agrākās varenības. Pie vara nāca strādnieku valdība ar sav sociālizācijas programmu, attiek mes starp baznīcu un valsti bija sa spīlētas un nenoteiktas, baznīcas fi nances kļūmīgā stāvoklī. Gerāžd nieku skaits kara laikā bija sapla cis no 21.000 uz 15.000, jo teoloģij studentus, pretēji mediķiem, n dienesta neatbrīvoja. Tautā bij pazemināties morāles līmenis, vai rojās laulību šķiršanas, mazinājā interese par baznīcu.

Bet ar to viņu vēl nebija gana Stājoties amatā jaunajam archibīs kapam, kas pieņēma latinizēto vār du Dīdrihs Kantuars, arī pašu an glikāņu baznīcas 46 bīskapu un dekāni vidū bija paprāvs skait „individuāliķu", kas vairs lāga ne atzina baznīcas dogmas. Un vie nam no viņiem — tieši tās pa Kenterberijas dekānam Dr. Hjūl tam Dbonsonam, sauktam „sarkan

Piemineklis zēnam, ka nekad nav dzīvojis

Hārlema (H). — Holandē šajās dien Hārlemas tuvumā atklāts piemineklis, k simbolizē amerikāņu rakstnieces Mēŗij Dodžas populārā jaunatnes stāsta Sudr ba slidas varoni Hansu Brinkeru. Stask pēc ar slidām gāžu, bronzā lietais zēns nekāds zēns nav bijis, kas nomiris cēlos v Hārlemas aizsargdambja un ar roku a bāzis bīstamu spraugu dambī, tā atpū dams draudīgos plūdu ūdeņus. Amerik ņi, apmeklēdami Holandi, jau gadu ilgi bija tanjājuši pēc šīs „vēstur ķis" Hansa Brinkera varoņdarba vie un holandiešu lestādes un gidi tiem v bija mājāķuši ieskaidrot, ka Dod stāsta varonis īstenībā nekad nav dzī jis. Beidzot Holandes tūristu biedrība nāk nolēmusi uzcelt šī zēna piemine tēlotājot tajā vispār jaunatnes e slasmu un varonību, kā arī Holandes gā simtgadu ilgo cīņu pret jūras ūdeņ Pieminekļa atklāšanas svinībās piec jās arī karaliene Juliana, — „gan n mas vecmāte, kurai kā 4 bērnu māt

MEKLĀ NEGERU MILZI FILM

Roma (TU). — Kāda Itālu firma pašlaik ka savu jaunāko pro sagatavo Senkēviča romāna Kurp ej vedumu, kuŗā notēlota pirmkristiešu ve un ciešanas. Uzvedumam jau sag dzīvi lauvas, vērši, zirgi un citi zvēr neparedzētas grūtības radušās, mek filmai nepieciešamo nēģeŗu milzi. F režisori tagad ievietojuši attiecīgu dinājumus lielākajos Romas, P Kairo, Ankāras, Aleksandrijas, Is las un Marselas laikrakstos. Meins zis nepieciešams kādai divdīņas sir viņa pretinieks ir milzīga augu tais. Pēdējo režisoram jau izdevie

Krustvārdu mīkl

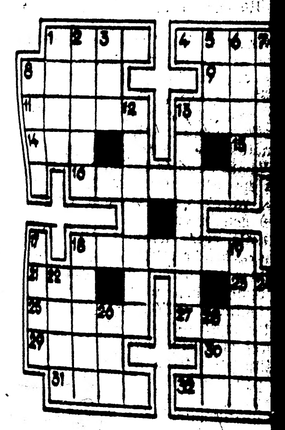

Līmeniski: 1. Ziņas, fakti. 6 dze. 8. Latviešu rakstniece. 9. Sen ņu cilts. 11. Traks skrējēns. 13. populārs igauņu tenisists. 14. Star kas organizācijas iniciāļi. 15. Vie Pikts. 18. Galvaspilsēta Eiropā. 21. ti. Par. 25. Augļu ēdājs. 27. Konse šapīkuss. 30. Signāls. 31. Pietie Dievkalpojums.

Stateniski: 1. Pašvaldības 2. Latviešu preses seniors. 3. P Austrumnieku vārds. 6. Latka val na spridzis. 7. Vulkāns. 8. Smilšu p kas. 18. Upe Francijā. 19. Rinki Aizsargā pret slimību. 22. Kaula gausis. 26. Termins šachā. 28. Mū

Iepriekšējās krustvārdu mīk atrisinājums

Līmeniski: 6. Kalte. 7. S LSK. 10. Ārā. 12. Cienāt. 15. Ne. 1 17. Akti. 19. Rel. 20. Plaska. 22. Pul 23. Smin. 26. Biste. — Stateni Aina. 2. Alva. 3. Velce. 4. As Igaunāds. 9. Si. 11. Reklāma. 13. 7. t. 15. Risina. 17. Ap. 18. Tā. 19. 21. K/S. 22. Puse. 23. Irēt.

Tā viņi izteica

Praktkumi ir skaista lieta: ar ti ceļš pazīt tik daudz jaunu radinie Elizabete T

*

Ārsti saka, ka alkohols ir la par spīti tam, pasaulē tomēr red vecu alkoholiķu nekā vecu ārst Mišela

*

Dievs velk aiz vienas rokas, aiz abām kājām. Vilhelm

Kenterberijas „sarkanais dekāns"

— SAVA ARCHIBĪSKAPA SMAGĀKAIS KRUSTS

Kad 1945. g. toreizējais Londonas bīskaps, 57 g. v. sešu dēlu tēvs Dr. Džofrijs Frensiss Fišers kļuva par deviņdesmit devīto Kenterberijas archibīskapu un reizē ar to par visas Anglijas baznīcas galvu, šī baznīca taisni bija nonākusi smagā krizē. Anglija tikko bija uzvarējusi savu visdārgāko karu, zaudējusi daļu jaunās paaudzes un lielu daļu agrākās varenības. Pie varas nāca strādnieku valdība ar savu sociālizācijas programmu, attieksmes starp baznīcu un valsti bija saspīlētas un nenoteiktas, baznīcas finances kļūmigā stāvoklī. Garīdznieku skaits kara laikā bija saplacis no 21.000 uz 15.000, jo teoloģijas studentus, pretēji mediķiem, no dienesta neatbrīvoja. Tautā bija pazemināljies morāles līmenis, vairojās laulību šķiršanas, mazinājās interese par baznīcu.

Bet ar to visu vēl nebija gana. Stājoties amatā jaunajam archibīskapam, kas pieņēma latinizēto vārdu Džofrijs Kantuars, arī pašu anglikāņu baznīcas 46 bīskapu un 27 dekānu vidū bija paprāvs skaits „individuālistu", kas vairs lāga neatzina baznīcas dogmas. Un vienam no viņiem — tieši tās pašas Kenterberijas dekānam Dr. Hjūletam Džonsonam, sauktam „sarkanajam dekānam", bija kļūt par sava archibīskapa pašu lielāko negalu. „Sarkanais dekāns" tā paguvis sablamēt Kenterberijas vārdu, ka visdusmēra ārzemnieks, dzirdot šo vārdu, tūdaļ to asociē ar komūnismu.

Kaut gan Anglijā ir vēl otrs — Jorkas archibīskaps Dr. Garbets jeb Sirils Ebors, kas arī skaitās „Anglijas primass" jeb virsbīskaps, viņa Kenterberijas kollēgas titulis ir „Visas Anglijas primass", un viņš ir garīgais vadonis ne vien ap 60 proc. Anglijas iedzīvotāju (aktīvu anglikāņu baznīcas locekļu gan esot tikai 3,6 milj.), bet pavisam ap 30 milj. anglikāņu visos kontinentos. Kenterberijas archibīskaps ir tas, kas kronē Anglijas karali un pēc ranga nāk tūlīt aiz karaļa un karaliskā nama prinčiem, vēl pirms premjērministra. Saskaņā ar tradicijām, britu premjērs tomēr ir tas, kas karalim ieteic kandidātus bīskapu un dekānu amatiem. Dr. Fišeru ieteica Vinstons Čerčils, bet „sarkano dekānu" Džonsonu — pirmais lēboristu premjērs Ramsejs Mekdonalds.

Ar visām pārējām grūtībām Anglijas primass pratis tikt galā. Viņš centies stiprināt baznīcas iekšējo kārtību, uzlabot attieksmes ar valsti, kā arī reformēt novecojušus baznīcas kanonus, kas sniedzas atpakaļ līdz 1603. g. un nosaka pat tādas lietas, kā, piem., kādas naktsmices drīkst lietot garīdznieki — vienkāršas melna zīda, satina vai samta. Par 7500 mārciņu gada algu strādādams līdz vieniem, diviem naktī, vai vēl ilgāk (visu laiku sūcot pīpi) un sagādādams ne mazuma darba saviem kaplaniem un privātsekretāriem, kuŗu viņam ir tikpat daudz kā premjēram Etlijam — skaitā 5, archibīskaps visas grūtības pieveicis, tikai ar savu „sarkano dekānu" viņš netiek galā.

Šo atklāto komūnisma draugu un aizstāvi, kas spredikojis un fotografējies pie altārsegas ar sirpja un veseŗa zīmi un intervijās sarunājis varen daudz muļķību, britu publika un garīdznieki gan neuzskata īsti par pilnu un skata vairāk no jocīgās puses, bet ārzemēs ši 76 g. v. baznīcas vīra jaukšanās pa politiku radījusi ne mazumu nelabu asiņu. Arī latvieši, tāpat kā pārējie komūnisma pazinēji, par „kanceles komūnista" Džonsona aplamībām gan vīpsnājuši, gan skaitušies, turklāt gan bieži vien pielaizdami to pašu kļūdu, ko daudzi pilnībā neinformēti ārzemnieki, proti, sajaucot Kenterberijas dekānu ar Kenterberijas archibīskapu un „sarkanā dekāna" izdarības pierakstot bīskapam. Dr. Džonsons arī pārāk nepūlas šos pārpratumus izlabot. Piem., 1947. g. Čechoslovakijā iznāca Džonsona grāmata par padomju varu, kur uz vāka autors bija apzīmēts par „Archibishup Canterbursky". Kamēr autors sāka izrādīt it kā centienus šo nepareizību labot, izdevums jau bija izpārdots.

Archibīskaps Dr. Fišers pēdējos 5 gados trīs reizes bijis spiests publiski distancēties no sava dekāna paustajiem viedokļiem, pēdējo reizi vēl nesen vēstulē Oklendas pilsētas galvam Jaunzēlandē, kur Dr. Džonsons iegriezās savā Austrālijas apmeklējumā. Zīmīgā kārtā ASV viņam liedza transitvīzu braucienam uz Austrāliju.

Bet vai tiešām pret „Kremļa dekānu" nekā nevar pasākt? Divalnākais ir tas, ka — izrādās — nevar vis. „Mans padoms anglikāņu baznicām ārzemēs ir ignorēt dekāna apciemojumu," rakstīja Dr. Fišers. „Viņu nevar atcelt no amata, kamēr viņš nav pārkāpis kādu baznīcas vai civilu likumu, un nav arī tāda likuma, kas viņam varētu liegt runāt to, ko viņš runā." Tātad — slavināt pasaules vergu impēriju un tās kakla kungus Kremlī nenozīmē pārkāpt anglikāņu baznīcas likumus. Un tā „sarkanais dekāns" var mierīgi turpināt darboties boļševiku labā.

Džonsons gan nav vienīgais dumpinieks, pret ko jāuzstājas Anglijas baznīcas galvam. Piem., pirms 3 gadiem archibīskapam bija jāvēršas pret tiro matēmatiķi un zinātnieku, Birminghemas biskapu Bernesu, kas bija izteicies, ka „jaunavas dzemdībām" kādu dienu varot rasties bioloģisks izskaidrojums, un ka brīnumi pasaulē vienkārši nenotiekot. Nesen Dr. Fišers savukārt nosodīja kāda dekāna nostāju, kas atzina brīvprātīgo eutanaziju, kamēr otodoksais primass ir stingri kā pret nonāvēšanu aiz līdzcietības, tā pret māksligo apaugļošanu: „Dievs mums nav devis tiesības atņemt pašiem savas dzīvības, vai radīt dzīvības māksligi." Bet baznīcas vīru šādas dabas „izlēcieni" archibiskapam tomēr nesagādā tik daudz nepatikšanu kā viņa paša dekāna kalpošana Kremļa ideju labā, — tas ir un paliek archibiskapa smagākais krusts. (m)

Piemineklis zēnam, kas nekad nav dzīvojis

Hārlema (jj). — Holandē šajās dienās Hārlemas tuvumā atklāts piemineklis, kas simbolizē amerikāņu rakstnieces Mērijas Dodžas populārā jaunatnes stāsta Sudraba slidas varoni Hansu Brinkeru. Saskaņā ar stāsta fabulu, bronzā lietais piemineklis attēlo zēnu, kas nometies ceļos pie Hārlemas aizsargdambja un ar roku aizbāzis bīstamu spraugu dambī, tā atturēdams draudīgos plūdu ūdeņus. Amerikāņu tūristi, apmeklēdami Holandi, jau gadiem ilgi bija taujājuši pēc šīs „vēsturiskās" Hansa Brinkera varoņdarba vietas, un holandiešu iestādes un gīdi tiem velti bija mēģinājuši ieskaidrot, ka Dodžas stāsta varonis īstenībā nekad nav dzīvojis. Beidzot Holandes tūristu biedrība tomēr nolēmusi uzcelt šī zēna pieminekli, simbolizējot tajā vispār jaunatnes entuziasmu un varonību, kā arī Holandes gadsimteņiem ilgo cīņu pret jūras ūdeņiem. Pieminekļa atklāšanas svinībās piedalījās arī karaliene Juliana, — „gan nekā semes valdniece, bet kā 4 bērnu māte".

MEKLĒ NĒGERU MILZI FILMAI

Roma (j). — Kāda Itaļu filmu sabiedrība pašlaik kā savu jaunāko premjēru sagatavo Senkēviča romāna Kurp ej uzvedumu, kuŗā notēlota pirmkristiešu dzīve un ciešanas. Uzvedumam jau sagādāti dzīvi lauvas, vērši, zirgi un citi zvēri, bet neparedzētas grūtības radušās, meklējot filmai nepieciešamo nēģeru milzi. Filmas režisori tagad ievietojuši attiecīgus sludinājumus lielākajos Romas, Parīzes, Kairo, Ankāras, Aleksandrijas, Istambulas un Marsejas laikrakstos. Melnais milzis nepieciešams kādai divciņas ainai, kur viņa pretinieks ir milziga auguma baltais. Pēdējo režisoram jau izdevies atrast.

Krustvārdu mīkla

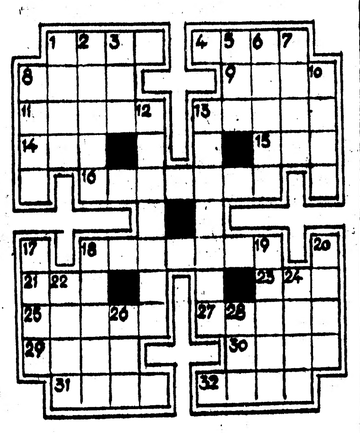

Limeniski: 1. Ziņas, fakti. 4. Smeldze. 8. Latviešu rakstniece. 9. Sengermāņu cilts. 11. Traks skrējiens. 13. Agrāk populārs igauņu tenisists. 14. Starptautiskas organizācijas iniciāļi. 15. Vicināt. 16. Pikts. 18. Galvaspilsēta Eiropā. 21. Esme. 23. Par. 25. Auglu ēdējs. 27. Konservēt. 29. Sapīkusi. 30. Signāls. 31. Pieticība. 32. Dievkalpojums.

Stateniski: 1. Pašvaldības orgāns. 2. Latviešu preses seniors. 3. Plūst. 5. Austrumnieku vārds. 6. Laika vai attāluma sprīdis. 7. Vulkāns. 8. Smilšu paugurs. 10. Pareiza. 12. Krātiņš. 13. Kūts 17. Teikas. 18. Upe Francijā. 19. Riņķis. 20. Aizsargā pret slimību. 22. Kauls. 24. Negausis. 26. Termins šachā. 28. Muļķo.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums

Limeniski: 6. Kalte. 7. Sepe. 8. LSK. 10. Ārā. 12. Cienāt. 15. Ne. 16. Zēns. 17. Akti. 19. Re! 20. Plaska. 22. Psi. 24. Īsi. 25. Smīn. 26. Biste. — Stateniski: 1. Akna. 2. Alva. 3. Velce. 4. Askēze. 5. Šprands. 9. Si. 11. Reklāma. 13. Ne. 14. T. s. 15. Risina. 17. Ap. 18. Tā. 19. Raibs. 21. K/S. 22. Puse. 23. Īrēt.

Tā viņi izteicās

Panākumi ir skaista lieta: ar tiem mācās pazīt tik daudz jaunu radinieku.
Elizabete Teilore

*

Ārsti saka, ka alkohols ir launs, bet, par spīti tam, pasaulē tomēr redz vairāk vecu alkoholiķu nekā vecu ārstu.
Mišela Simone

*

Dievs velk aiz vienas rokas, — velns aiz abām kājām. Vilhelms Buss

Sports audzina drosmi, spēku un apķērību

VAI PROF. STARCS NECĪNĀS AR VĒJDZIRNAVĀM?

Prof. P. Starca dzejā rakstītais Velšjums sportam (Latvijas 43. numurā) radījis dzīvu atbalsi viņa uzskatu pretiniekos. Zīmīgi, ka vēstules, ko redakcija saņēmusi kā atbildi profesora dzejolim, nav rakstījuši tikai aktīvi sportisti vien, bet taisni lielāko tiesu sporta draugi un atzinēji. Atstājot asumus, kas minēti vienā otrā vēstulē, citēsim dažus atspēkojumus viņa apgalvojumiem.

„Visi mēs neesam spējīgi pētīt zinātniskus darbus", raksta K. Aboliņš no Anglijas, „un tādēļ jautāju, kas pēc profesora domām jaunatnei būtu jādara brīvajā laikā? Sēdēt trokšņainos krogos pie alus glāzēm vai piesmakušajos kino teātŗos, piedalities hazarda spēlēs vai tā vietā svaigā gaisā piekopt sporta nodarbības? Lai profesora kungs iegaumē prezidenta Ulmaņa vārdus: „Sports ir visā pasaulē atzīts līdzeklis audzināt sportistos un ar viņiem visā tautā drosmi, spēku, apķērību, gribu, dzelzs gribu, izturību un neatlaidību. Un visu to disciplinētā formā, stiprinot godprātību, taisnīgumu, pienākuma apziņu pret uzdevumu saviem darbiem, vienību un biedrību. Sportā ir dīglis šīm skaistajām īpašībām, attiecinot to arī uz lielāko vienību — tautu un valsti."

J. Pamiljens, Minchenē, argumentē: „Cienījamais profesors jau kopš agrākiem gadiem pazīstams kā konsekvents sporta pretinieks. Taču lai, atspēkojot viņa uzskatus, paraugāmies seno grieķu un romiešu skulptoru mākslas darbos, kur atveidota cilvēka gara un miesas harmonija. Vai sacensību, spēļu un cīņas vajadzībā (kas nebūt nesaistās ar derīguma principu) nealējas daudz dziļāka jēga, kas saknojas cilvēka dabas pašos pamatos? Tā ir nepieciešamība, nevis slavas kāre, tikai tādēļ vien, ka par to „raksta laikrakstos". Saprotams, ka apkarojama katra velda slimīga godkāre un rekordu medības, kas bojā veselību. — Visu cieņu prof. Starca atziņām un darbam, piemēram, tautas dzīvā spēka saglabāšanas jautājumos, kur arī daudzi sporta jaudis ir viņa zvērināti atzinēji, taču attiecībā par sportu profesors ir un paliek nesaprotami vienpusīgs."

„Jābrīnās, cik prof. Starcs, kas pats ir tautsaimnieks, iztērējis enerģijas, cīnīdamies pret sportu, kas taču ir un paliek tikai cīņa ar vējdzirnavām", raksta tautietis L. Krūmiņš no Francijas. „Profesoram tiešām ir daudz taisnības, karojot pret kāpinātu un visiem līdzekļiem veicinātu rekordu sportu, taču pagalam nepareizs ir profesora agrāk izteiktais apgalvojums, ka ar sportu varētu nākotnē tikai lielas tautas, bet mazām savi cilvēki vajadzīgi fiziskam un garīgam darbam. Spilgtu pretpierādījumu ir daudz, bet minēsim tikai Somiju, kas nav ne liela, ne bagāta, tomēr varena sporta lielvalsts; būtu taču pārdrošība apgalvot, ka tiem somu ārstiem, inženieriem un skolotājiem, kas ir pasaules mēroga sportisti, būtu tukšas galvas un slims ķermenis; gluži līdzīgi ir ar zviedriem. Un beigu beigās — profesoram taču vajadzētu atskarst, ka sports ir kultūras sentautu atstāts mantojums, bet rekordu sports — tagadējā technikas un materiālisma laika raksturīga iezīme. Prese ir tikai sporta — tāpat kā pārējo — notikumu atspoguļotāja, bet ne to cēlonis.

Iespējas, ko vairētu izmantot arī latviešu jaunatne

Rūpēs par jaunatni, lai nelabvēlīgi to neietekmētu pašreiz Vācijā valdošais bezdarbs un citi negatīvi apstākļi, vācu valdība noorganizējusi pasākumu jauniešiem no 12—17 g. v., kur viņiem rast lietišķas nodarbes. Jaunā organizācija, ko vada un atbalsta valsts, saucas Jugend-Aufbau-Werk (JAW).

Neištates pilsētas pašvaldība (Holšteinā) organizācijā aktīvi darboties aicinājusi arī latviešu jauniešus, tomēr, cik pagaidām zināms, atsaucība ir maza. Jāuzsver, ka JAW jaunatnei kā fiziskā, tā garīgā plāksnē sniedz svētīgu atbalstu, dodot iespēju brīvā laikā pulcēties kopējam vieglam darbam sporta laukumā, skolu spēju laukumu, parku izdaiļošanā utt. Organizācija jaunatni praktiski iepazīstina ar dažādiem uzņēmumiem un rīko teorētiskas un praktiskas mācības dažādos arodos.

Biedriem brīva ieeja teātŗa un kino izrādēs, ar ko domāts padziļināt jauniešos interesi par literatūru un mākslu. Par katru organizācijas rīcībā pavadītu dienu valsts maksā dalībniekam 40 feniņu kabatas naudu, biedri saņem pilnu uzturu, un ir apdrošināti pret slimībām un negadījumiem slimo kasē. Darba drēbes un apavus izsniedz par brīvu. Ja līdzekļi atļaus, rūpēsies arī par sporta tērpu un vejas apgādāšanu. E. M.

Pasau es sporta laukumos

Pasaules meistarsacīkstes futbolā Riodežaneiro milzīgajā stadionā pirmajā spēlē ap 120.000 skatītāju klātienē Brazilija uzvarēja Meksiku 4-0 (1-0). Spēlē tiesāja anglis Riders un tā noritēja bez starpgadījumiem. Abas vienības skatītājus patikami pārsteidza, un lietpratēji Brazilijas uzvaru novērtē par pelnītu. Brazīliešu futbola zvaigznes nepalaida garām izdevību palepoties ar dažu labu virtuozu triku. Otra spēle notika Sao Paolo, kur Itālijas un Zviedrijas cīņa beidzās ar sensācionālu zviedru 3-2 (2-1) uzvaru. Zviedri cīnījās ar lielu sīkstumu un smalki izstrādātu taktiku, tā kā lielāko tiesu itaļu ātrie un spēcīgie izrāvieni apsika jau pašā sākumā. Sevišķi dramatiskas bija spēles pēdējās minūtes, kad zviedri visiem spēkiem aizstāvēja savu ieguvumu. Pārējās cīņās uzvarēja favoriti: Anglija — Čīli 2-0, Spānija — ASV 3-1 un Jugoslavija — Šveici 3-0.

Vācijas futbola meistarsacīkšu finālā, kas notika Berlīnes olimpiskā stadionā, 90.000 skatītāju klātbūtnē VfB Stuttgart uzvarēja Kickers Offenbach 2:1 (2:0). Uz izšķirigo cīņu speciālviļcienos no Štutgartes un Ofenbachas Berlīnē bija ieradušies ap 6000 skatītāju, ar trompetēm, taurēm un zvaniem uzmudinādami savu vienību.

Vidējā svara pasaules meistars boksā amerikānis Lamota 12. jūlijā Nujorkā aizstāvēs savu titulu pret 52 profesionālajās cīņās neuzvarēto italieti Mitri.

Austrijas futbolmeistars kļuvusi Austria, pēdējā sacensībā uzvarot Vienna vienību 4-1.

Jauns desmitcīņnieku talants vāciešiem radies ar Sepu Hipu, kura sasniegumi ļauj pat gaidīt Ziverta Vācijas rekorda labojumu. Sava iecirkņa meistarsacīkstēs Hips ieguvis 7 meistartitulus ar rezultātiem: tāllēkš. 7,02, augstlēkš. 1,75, lodē 14,35, šķēpā 53,30, diskā 47,49, 200 m 23,9 un 110 m barj. 16,6. Kāds viņa diska metiens pat lidojis līdz 50 m līnijai, bet tiesnešu nevērības dēļ nav atzīts.

Vācu desmitcīņnieks meistars Luters, kas jau ilgus gadus ir viens no labākajiem Vācijas sprinteriem un tāllēcējiem, lēcis 7,44 m, izvirzīdamies pasaules labāko tāllēcēju vidū. 4×100 m stafetē München 1860 uzlabojusi savu līdzšinējo rezultātu, sasniedzot 41,9 sek.

Starptautiskās amatieŗu boksa savienības kongresā Kopenhagenā, kā daudzkārt pēdējā laikā sportā, parādījās arī politiskas pretešķības. Padomju savienības, Čechoslovakijas, Polijas un Ungārijas delegāti pieprasīja, lai Jugoslavijas un Spānijas pārstāvjiem atņem balsstiesības, bet kad pieprasījumu noraidīja, austrumvalstu delegāti demonstratīvi atbidījā savus krēslus, cik vien iespējams tālu no jugoslavu pārstāvjiem. Kongresā nolēma, ka pie zemes nosistam bokserim var ļaut cīnīties tālāk tikai pēc 8 sekundēm, un ka bokseris, kas kritis nokautā ar trāpījumu pa galvu, 4 nedēļas nedrīkst startēt.

KĀPĒC RISKĒT AR SKAIDRU NAUDU

Rabins stāsta saviem skolniekiem leģendu par Morduchaju, kas atradis mazo Esteri, bet bijis tik nabags, ka nevarējis bērnu uzturēt. Tad Dievs izdarījis brīnumu un devis Morduchajam krūtis, lai viņš varētu mazo Esteri zīdīt.

Bet viens no skolniekiem nelikas mierā: „Kapiec Dievam vajadzej darīt tik jokain liet, vai vins nevarej vienkārši nolikt tam biernam blakam vien mak ar naud?"

„Oi, kas tu ir par dum puik," atteic rabins. „Prekš kam Dievam vajg risket ar skaidr naud, kad vins var iztaisīt ven brīnum?" (c)

Jauna G. Bērzzariņa uzvara

SCACHA VĒSTULE LATVIJAI NO AUSTRĀLIJAS

Austrālijas trešās lielākās pilsētas Adelaides meistartitulu šachā šajās dienās iecīnīja latvietis Gunārs Bērzsariņš — viens no ievērojamākiem mūsu jaunās paaudzes karaliskās spēles pārstāvjiem, kas tagad ir arī latviešu šachistu sakarnieks Austrālijā. Dienvidaustrālijas 8 spēcīgāko spēlētāju konkurencē Bērzsariņš prata pastāvēt godam un, absolvējot sīvas cīņas, beigās iecīnīja lielisko uzvaru.

Tagadējais Adelaides čempions Austrālijē ieradās jau ar pirmo transportu. Latvijā bija mūsu jūnioru meistars, bet Vācijas ūrimdā izdevā žurnālu „Šachs Pasaule", Adelaides meistarsacīkstēs vēl piedalījās latvieši Janelsītis (ieguva 2. p.) un Radziņš. Pēdējais no sacensībām izstājās, jo turnīra laikā saslima.

Adelaidē, jūnijā.
Oļģ. Resnais

Raibā pasaule

● **Nesen mirušais** austrālietis Jūms **noteicis savā testamentā,** ka viņa atraitne drīkst izlietot iegūto mantojumu tikai tad, ja apsolās katru vakaru noklausīties 6 nelaika atstātās patafona plates. Šais platēs Jūms bija uzņēmis savas laulības dzīves kārtējos strīdus, kas viņa mājā bijuši parasta parādība. Atraitne testamenta noteikumus pieņēmusi. (j)

● Skotlendjardā pēdējās dienās katru vakaru pa radio brīdina kādu laupītāju bandu, kas nesen uzlauzusi vairākus banku seifus, lietojot jauno spridzināmo vielu gelignītu. „Nepieskarieties šai bīstamajai vielai", brīdina laipnā policija, „jūs nekad paši nevarat zināt, kad tā eksplodēs. Labāk atgriezieties atkal pie vecajām, labi pārbaudītajām metodēm ar dinamītu!" (j)

● Kāda austrāliešu namamāte piedzīvoja īsti patīkamu pārsteigumu, kad pusdienu virā gribēja vārīt aitas galvu. Viņa atrada, ka aitas zobi bija plīdīti ar zelta smiltīm, jo izrādījās, ka dzīvnieks bija ganījies zeltraktuvju tuvumā.

● Savienoto valstu 33 prezidenti pirms Trūmena, kā izrēķinājis Reader's Digest, valstij izmaksājuši pavisam 179.696.113,648 dolarus. Prezidents Trūmens no 1946. g. līdz 1947. g. 30. sept. savām vajadzībām vien izdevis 191.081.394.191 dolaru.

● Pasaules meistars šikrakstā, minchenietis Valentins Kaufmens, kas kļuvis populārs ar vairākām roku rakstītām miniatūrgrāmatām, tagad 40 kv. cm lielā krusta formā uzrakstījis Oberamergavas ciešanu spēļu vēsturi. Rakstā neviens burts nav lielāks par ceturtdaļmilimetru, un tekstu var salasīt tikai ar spēcīga palielināmā stikla palīdzību. 15 gadu laikā cītīgais rakstītājs ar normālu tinti un īpaši nosmalcinātu tērauda spalvu, sarakstījis 30 miniatūrgrāmatiņas. Katrs sējums viņam prasījis apm. pus gadu laika.

● Pagājušā gadā Anglijā izlietotas 55.000 to īpaucamās tabakas, kas, šķiet, izskaidrojams ar lielo cigaresu šaurību. Anglu zemē 12 īpaucamās tabakas fabrikas ražo ap 150 šķirņu, kuŗu sajaukšana ir liels noslēpums. Dažām šķirnēm izlieto ap 100 dažādu ēterisku eļļu. Anglijā pastāv arī Šņaucēju ordenis, kas pūlas pacelt pagrimušo „šņaukšanas kultūru".

● Tiesas priekšā Atēnās stāvēja 43 g. v. D. Sakropulos, kas bija apsūdzēts par miesas bojājumu nodarīšanu: kādam vīram, kas viņam uz ielas bija lūdzis uguni, S. bija iecirtis spēcīgu plauku. Apvainotais paskaidroja tiesnesim, ka viņš notikuma vietā apm. pus stundu gaidījis savu sievu, un šajā laikā 49 personas viņam lūgušas uguni. 49 reiz S. lūgumu izpildījis, taču 50. reizi viņam „sagrieztie sirdis" un viņš lūdzējam krāvis pa ausi. Tiesnesis apsūdzēto attaisnoja.

● Koku un augu, kas izdod pienam līdzīgu sulu, ir diezgan daudz, bet Venecuēlas piekrastē ir maizes augļu koka suga, kura sulai ir visai liela līdzība ar dzīvnieku pienu. Ieurbjot tā mizu, dabū šķidrumu, kas smaržo un garšo pēc mandeļu piena, ir veselīgs un barojošs un pietiek kā vienīgā barība ilgākam laikam. Pat viskarstākajā vasarā, kad lapas sakaltušas, celms vēl bagātīgi dod pienu.

● Diseldorfā tagad bez toto-telefona dienesta ierīkots arī tālsatikmes kino dienests. Diseldorfieši, kas vēlas zināt, kādas filmas rāda pilsētas kinoteātros, var uzgriezt numuru 76 un dzirdēt patīkamu sievietes balsi, kas nepārtraukti lasa tālmu nosaukumus, seansu sākumus, kā arī kinoteātŗu telefonu numurus. Visi raidījumi ilgst 3—4 minūtes. Līdzīgas iekārtības domāts iekārtot arī Ķelnē un Esenē.

● Amerikāņu tūristi Anglijā šajā vasarā pie Lloida var apdrošināties arī pret sliktu laiku. Par 2 mārc. 17 šil. apdrošināšanas maksu nedēļā apdrošināšanas sabiedrība katram amerikānim atmaksā 20 mārc., ja viņa uzturēšanās laikā Anglijā nolīst vairāk nekā 3½ cm lietus.

Pēc otrreizējas grūtas operācijas aizmiga uz mūžu mūsu mīļā meitiņa un māsiņa

Biruta Mantenieks

dz. 1931. g. 12. 8. Sunākstē, mir. 1950. g. 12. 6. Hamburgā.

Pēc viņas skumst
vecāki, māsiņa un brālītis Ventorfā, piederīgie dzimtenē, Francijā un Sibirijā

Atpūties, dārgā, līdz Tā Kunga dienai!

ED. PAEGLES DM

L. R. ĀBECĪTE — visādiem daiļdarbiem . . . . . 5,—
L. R. KRĀJA — rakstu teorija . . . 1,—
ATKLĀTNES ar jostu rakstiem, kompl. 1,60
LAIMNEŠI, Latv. dzintara . . . . 10—18
ORIĢINĀLMETI latv. klasiskā laikm. rotām un tautisk. rokdarbiem — pēc pieprasījuma.

(17a) Pforzheim, Buckenberg-Kaserne. (493)

Sirsnīgs paldies visiem tautiešiem, kas tik kupli skaitā piedalījās mūsu mīļās meitiņas

BIRUTAS MANTENIEKS

izvadīšanā uz pēdējo dusu š. g. 15. 6. Reibekas kapsētā, bet it sevišķi paldies mācītājiem Knesam-Knezinska kgam un Švalbes kgam, un māksliniekiem K. Muntera kgam un Vold. Meijka kgam.

(497) Vecāki

MEKLĒJU:

Voldemāru Gulbi, Voldemāru Kondrātu, Elmāru Stuķi un Imantu Balžu no Liepas pagasta. Kas ko zinātu par viņiem, lūdzu rakstīt: Mr. V. Mustis, Fernley and Eger, M/S Fernwood, Oslo, Norway.

KĀ RŪZVELTS GRIBĒJA IZVEST LATVIEŠUS NO LATVIJAS

Iasāms 2. Unāma grāmatā **NEATKARĪBAS SAULRIETĀ.**

Grāmata pasūtināma visu kontinentu grāmattirgotājiem un apgādā.

Apgāda pārstāvji ārzemēs:

1. **Anglijā: Papardes Zieds, 11, Wyresdale Road, Bolton, Lancs.**
2. **Austrālijā: A. Strazdiņš, 22, Balmain Crescent, Acton, Canberra, A. C. T.**
3. **Kanadā: Valters Ziedipš, 92, Morse Street, Toronto, Ont.**
4. **ASV: Ed. Dobelis, 508, 2nd Street, N. W. Waverly, Iova; H. Rudzītis, 6643, Bergen Place, Brooklyn 20, N. Y.**
5. **Beļģijā: M-me Erika Valtere, 23, rue Jacques Jordaens, Bruxelles.**
6. **Zviedrijā: Daugavas apgāds, Garvargatan 11, L. P. K. grāmatn., Box 701, Stockholm.**
7. **Dānijā: I. Reitmanis, Postbox 332, Kobenhavn.**
8. **Francijā: M-me E. Baumane, 56, rue Michal Foch, Lorient.**
9. **Brazilijā: Z. Leimanis, Alantica 156, apt. 101, Rio de Janeiro.**

A. ZIEMIŅA apgāds,
(495) **Oldenburg i. O., Bismarck 17.**

Jaunatnes grāmatu grāmata

VALDA

STABURAGA BĒRNI

Iznākusi glītā izdevumā, ilustrēta, uz laba papīra, iesieta četros dažādas krāsas audumos. Cena ies. DM 10,—, brošētai DM 8,—.

Grāmatas izsūta pēcmaksā vai pret iesūtītu naudu.

Sagatavošanā: Pāvila Rozīša romāns UGUNS CEĻI.

A. ZIEMIŅA apgāds,
(494) **Oldenburg i. O., Bismarck 17.**

Savienoto valstu karaspēks gatavs soļot . . .

Satraukums visā pasaulē

(Turpinājums no 1. lpp.)

Izgājis no prezidenta Trūmena privātajām telpām, aizsardzības ministrs uz daudzu žurnālistu jautājumiem burtiski pateica: „Padomju savienībai vajadzētu zināt, ka amerikāņu armija gatava soļot kuru katru brīdi, lai apturētu agresoru. Maskava varbūt iedomājas, ka ASV vajadzīgi vismaz deviņi mēneši, lai sagatavotos. Bet mēs esam gatavi jau tagad." Desmit minūtes pēc šīs Džonsona svarīgās deklarācijas amerikāņu okupācijas karaspēka virspavēlnieks Japānā ģenerālis Mekartūrs saņēma no Vašingtonas telegrafisku rīkojumu nekavējoties sākt ieroču sūtījumus uz Dienvidkoreju. Pirmdienas rīta stundās ASV municija jau pienāca Seulā. To piegādāja amerikāņu lielās transporta lidmašīnas. Ģenerālis Mekartūrs korejiešiem nodeva arī desmit Mustanga tipa iznīcinātājus. BBC ziņo, ka šīs lidmašīnas „pagaidām" vēl neapkalpo ASV piloti.

Pirmdienas pēcpusdienā ASV prezidents Trūmens un britu premjērs Etlijs gandrīz vienlaicīgi publicēja oficiālu paskaidrojumu, ka Savienotās valstis un Lielbritānija pilnam atbalsta Drošības padomes lēmumu un darīs visu, lai apturētu komūnistu invāziju Dienvidkorejā. Etlijs apakšnamā paskaidroja, ka Lielbritānijas valdība apsveic Apvienoto nāciju rezolūciju un cer, ka nemiernieki „pasaules sabiedriskās domas priekšā kapitulēs". Kāds strādnieku partijas deputāts premjēram jautāja, vai britu valdība nedomā ievadīt sarunas ar Padomju savienību, lai izbeigtu konfliktu. „Nē, to mēs nedarīsim," paskaidroja Etlijs. „Notikumi Korejā ir pašu korejiešu darīšana." Prezidents Trūmens tai pašā laikā runāja jau daudz skaidrāku valodu. „Pasaulei jābūt skaidrībā, cik nopietni Savienotās valstis novērtē notikumus Korejā," teica viņš. Šī Trūmena deklarācija netieši apstiprina aizsardzības ministra Džonsona paskaidrojumu svētdienas vakarā, ka „amerikāņu armija gatava soļot, lai apturētu agresoru".

PASAULES MIERS APDRAUDĒTS, SAKA DROŠĪBAS PADOME

Gandrīz tai pašā stundā, kad Baltajā namā notika svarīgās apspriedes par stāvokli Korejā, ASV delegāts pie Apvienotajām nācijām ierosināja sasaukt Drošības padomes ārkārtēju sēdi. Tajā piedalījās tikai desmit valstu pārstāvji, jo Padomju savienība vēl joprojām boikotē UN. ASV pārstāvis jau sēdes sākumā iesniedza rezolūciju, savas valdības vārdā prasīdams nosodīt agresoru. Rezolūcijas beigās bija formulēta katēgoriska prasība, lai komūnisti atvelk savu karaspēku aiz 38. platuma grāda un izbeidz kara darbību. Šo iesniegumu atbalstīja arī Lielbritānijas pārstāvis, pasvītrodams, ka Londona stāvokli Dienvidkorejā novērtē ļoti nopietni un uzskata, ka tas varētu apdraudēt pasaules mieru. Debatēs Jugoslavijas pārstāvis lūdzi nepieņemt nekādu lēmumu, „iekām nav saņemta informācija no Ziemeļkorejas". Šo priekšlikumu Drošības padome noraidīja un pieņēma ASV ierosinājumu ar deviņām balsīm, vienai atturoties. Padomes lēmumu nekavējoties telegrafiski paziņoja abām karotājām pusēm, izmantojot Apvienoto nāciju speciālo komisiju, kas jau kopš pāris gadiem darbojas Korejā.

Dienvidnieki var uzvarēt, ja . . .

Informācija par kara darbības sākšanos Dienvidkorejā radījusi lielu satraukumu visā pasaulē. Amerikāņu militārie speciālisti domā, ka komūnistu karaspēku varētu viegli sakaut, ja ciņu norisē neiejauktos — Padomju savienība. Ievērojot pēdējās informācijas, kas saņemtas no Seulas un Tokio, var secināt, ka šis rietumnieku labās cerības tomēr nepiepildīsies. Jau tagad no vairākiem frontes sektoriem saņemtas ziņas, ka ziemeļkorejiešu komūnistu vienības komandē padomju virsnieki. Tas, ka krievi savā jaunā satelīta armiju militāri apmācīja, Vašingtonā un Londonā vairs nav nekāds noslēpums. Satraukumu radījis vienīgi tas apstāklis, ka sarkanarmijas virsnieki tagad aktīvi piedalās ciņās. Reutera speciālkorespondents ziņo no Tokio, ka pirmajā kara darbības dienā virs Dienvidkorejas manītas vairākas padomju lidmašīnas. Četri krievu Jak iznīcinātāji aktīvi piedalījušies vairāku lidlauku bombardēšanā un Dienvidkorejas pretuzbrukumu atvairīšanā.

Padomju savienība līdz šim izlikusies, ka tai nav nekāda sakara ar notikumiem Dienvidkorejā. TASS un Maskavas raidītājs pirmo informāciju par kara darbības sākšanos Dienvidāzijā sniedza tikai 24 stundas pēc tam, kad komūnistu armijas jau bija iesoļojušas Dienvidkorejā. Šai informācijai nesekoja nekādi komentāri. Maskavas raidītājs klausītājiem vienīgi paziņoja, ka Korejā ziemeļnieki „sākuši atbrīvot savus tautas brāļus, ko apspiež amerikāņu imperiālisti".

Trauksme Aļaskā

Tikko Savienotās valstis saņēma pirmās ziņas par notikumiem Korejā, amerikāņu aviācijas virspavēlnieks Aļaskā izsludināja kara stāvokli bumbvežu un iznīcinātāju eskadriļām. Kāds žurnālists telegrafiski ģenerālim jautāja, ko nozīmē viņa rīkojums. Atbildē sekoja tikai viens vienīgs vārds: „Piesardzību."

Vašingtonā tagad saņemta informācija, ka komūnistu uzbrukumu atbalsta apmēram 70 tanku. Tie visi ir padomju ražojums. Teorētiski dienvidkorejiešu pusē ir pārsvars. Pēc Apvienoto nāciju informācijas Dienvidkorejai ir 90.000 viru stipra armija un 45.000 policistu, kamēr ziemeļnieku armijā skaitās 80.000 vīru un policijā 40.000. Komūnistu panākumi izskaidrojami ar pārsteiguma momentu. Vai tas turpināsies arī uz priekšu, tas pagaidām nav skaidrs. Līdz šim zināms vienīgi tas, ka nemiernieki pirmdienas pēcpusdienā pa radio uzaicināja Dienvidkoreju kapitulēt.

Vai karu Korejā laimēs komūnisti vai demokratijas aizstāvji, to pagaidām grūti pateikt. Līdz šim skaidrs ir tikai tas, ka uz spēli likts ir ne vien Apvienoto nāciju prestižs bet arī pasaules miers. Kāds pazīstams vācu žurnālists raksta, ka Savienotajām valstīm tagad jāizšķiras, jo „citādi nav nozīmes, ka cilvēki brīvības vārdā kāpj uz barikādēm". Politiskās aprindas Vašingtonā jautā, vai notikumi Korejā ir lokālas dabas jeb vai tiem ir zināma sakariba ar to, kas notiek Dienvidaustrumāzijā. Jau tagad vairāki amerikāņu kongresa locekļi izteikušies, ka starp komūnistu iebrukumu Dienvidkorejā un cīņām Malajā, Indoķīnā un Burmā ir noteikta kontinuitāte. Izeja var būt tikai viena — uzvarēt var vai nu komūnisti vai demokratijas. Abos gadījumos pasaules miers ir likts uz spēli.

Kāpēc Koreja ir tik svarīga

220.800 kv km lielā Korejas sala pēc krievu-japāņu kara piederēja Japānai. No Japānas to šķir tikai nepilni 200 km platais Ķīnas jūras šaurums. Pēc otrā pasaules kara Maskavas konferencē Korejas salu sadalīja divi daļās — ziemeļus atstāja Padomju savienības ietekmes sfairā, bet dienvidu daļu sāka pārvaldīt amerikāņu okupācijas karaspēks. Lai nebūtu jānodarbojas ar robežu novilkšanu, par šķirējlīniju noteica 38. platuma gradu. Toreiz Molotovs svēti nosolījās, ka pēc diviem gadiem krievi ļaus sarīkot Ziemeļkorejā brīvas vēlēšanas, lai pati tauta izšķirtos, kas viņai labāk patīk — demokratija vai komūnisms. So solījumu Padomju savienība, protams, neturēja. Kamēr pussalas dienviddaļā Apvienoto nāciju speciālās komisijas uzraudzībā korejieši varēja nodot balsis, par ko vēlas, tikmēr ziemeļos viss notika tā kā citās padomju satelītvalstīs. Bija tikai viens saraksts, kura kandidāti bija komūnistu partijas biedri vai viņu līdzskrējēji.

Četros okupācijas gados krievi Korejā pilnīgi sagatavoja zemi, kurā varētu viegli uzdīgt viņu idejas. Kaut arī pirms divi gadiem sarkanarmija atstāja šo tālo Āzijas kontinenta daļu, tur palika jau izskolota un sagatavota armija un policija. Maskava sava karaspēka atvilkšanu no Korejas toreiz izbazūnēja par lielu notikumu un deklarēja, ka tikai tā respektē Maskavas nolīgumu. Gadu vēlāk no Dienvidkorejas aizgāja arī amerikāņi, atstājot tikai 500 militāro policistu, kuriem simboliski vajadzēja rūpēties par kārtību un dienvidkorejiešu ieaudzināšanu demokratijas garā.

Militārie speciālisti Londonā un Vašingtonā domā, ka Korejas notikumi uzskatāmi par otru fazi Padomju savienības agresīvajā politikā. Pēc tam, kad Āzijā karu laimēja Maotsetūngs un paklāva komūnismam 450 miljonu kiniešu, Korejas dabiskā aizmugure tapa ruinēta. Kamēr japāņi atrādās vēl Mandžūrijā un karaļa Puji personā mēģināja nodibināt Mandžuko dinastiju, komūnisma invāzijai bija dabīgs aizsargvalnis. Tagad Koreja palīdzību var saņemt tikai pa gaisu vai jūru.

Pussalas militārā nozīme jau sen bija skaidra ģenerālim Mekartūram. Daudzos ziņojumos Vašingtonai viņš norādīja, ka Koreja jāuzskata par Savienoto valstu aizsardzības bastionu Tālajos austrumos. Ģenerāļa deklarācijas un prasības sevišķi katēgoriskas kļuva pēc tam, kad Ķīnā uzvarēja komūnisms. Šīs Mekartūra domas tagad atzīst arī amerikāņu prese. Viskonkrētāko valodu runā Chicago Tribune, pasvītrodams, ka „Korejas kļūda sākās jau Jaltas un Teherānas konferencē". Līdzīgu domu, bet ne tik skaidros vārdos, pauž arī abi lielie Ņujorkas laikraksti — New York Times un New York Herald Tribune. „Mūsu intereses Tālajos austrumos liktas uz spēli," raksta New York Herald Tribune, bet New York Times piebilst, ka „pasaules briesmu ugunskurs jāapslāpē."

Kad pirmās ziņas par notikumiem Dienvidkorejā aplidoja pasauli, rietumu lielvalstu galvaspilsētās radās liels satraukums. Nervozitātes pazīmes viskrasāk izpaužas Austrālijā, Japānā, Indonēzijā un Indijā. Kāds austrāliešu ārlietu ministrijas pārstāvis svētdienas vakarā preses pārstāvjiem paskaidroja, ka komūnistu invāzija ir „pilnīgs pārsteigums Kanberā." Tāda pati atmosfaira valda arī Indonēzijas galvaspilsētā Djakartā. Indijā akreditētie lielvalstu pārstāvji žurnālistiem paskaidroja, ka viņi par notikumiem Dienvidkorejā ir „pilnīgi šokēti".

ANGLI KONSTRUĒ PIRMO ĀTOMKUĢI PASAULĒ

1000 T CEMENTA UN TĒRAUDA SARGĀS APKALPI PRET NĀVES STARIEM

Londona (ej). — Daily Mail militārais korespondents sensācionālā ietērpā sniedz no Lielbritānijas flotes augstākās vadības un britu ievērojamākajiem atompētniekiem iegūtu informāciju, ka pašlaik norit intensīvi priekšdarbi pirmā atomkuģa konstruēšanai pasaulē. Līdzšinējo milzīgo tvaika mašīnu vietā atomenerģijas dzītā mašīna arī vislielākajiem kuģiem aizņems tikai apm. 20 kv. pēdu. Tāpat Lielbritānijai ir jau konkrēti sagatavoti plāni atomu zemūdenei.

Harvelas slepenās atompētniecības iestādes vadītājs sers Džons Kokkrofts pag. piektdien Daily Mail pārstāvim paskaidroja, ka atomenerģijas dzītie kuģi būs spējīgi braukt nepārtraukti vairākus gadus bez degvielu atjaunošanas. Atomu zemūdenes sniedzamības apjoms un braukšanas ilgums būs „gandrīz neierobežots", tuvojoties sensenā dīvēces sapņa — perpetuum mobile reālizācijai. Nākotnes zemūdeņu brauciena distanci ierobežos vienīgi līdznemamās pārtikas un municijas daudzums. Arī britu admirālitātes pirmais lords Frēzers šajās dienās norādīja, ka britu flotes konstuējamā atomu zemūdene sasniegusi jau nozīmīgi tālu attīstības stadiju.

Vairāki Harvelas atompētnieki norādījuši, ka konstruējamās atommašīnas flotei būs standarttipa, pie kam katras mašīnas stiprums paredzēts 100.000 zirgspēku. Mašīnu atomenerģija radīs ļoti augstu temperātūru, ko savukārt izmantos tvaika iegūšanai turbīnām. Līdzīgus mašīnu tipus varēs lietot fabrikās. Par atommašīnu izmaksu vēl precīzu vērtējumu nav, bet zinātnieki domā, ka jaunais enerģijas veids galu galā izrādīsies samērā lēts. Speciālisti vēl paskaidrojuši, ka pašreizējā attīstības stadijā nav izredžu konstruēt atomenerģijas dzītu automobili, bet ir ļoti iespējams, ka izdosies izveidot atomlidmašīnas.

Atommašīnu konstruktoriem, protams, vēl arvien jāpārvar daudz tehnisku problēmu. Lai aizsargātos pret nāvīgo atomstaru iedarbību uz kuģa resp. zemūdenes apkalpes locekļiem, ikviena mašīna būs jāapsedz ar 1000 ♀ smagu tērauda un cementa aizsargsienu. Ievērojot vēl citas pārvaramās tehniskās grūtības, jārēķinās, ka pirmais pilnīgi gatavais atomkuģis varēs dotīes okeana ūdeņos ne agrāk kā pirms 3—5 gadiem.

Arī jaunākās informācijas no Vašingtonas vēstī, ka parallēli atomkuģu konstrukcijas darbi norit amerikāņu atomrūpnīcās. Līdz jauno projektu iedzīvināšanai ASV flotes vadība sevišķu vērību veltīs savu zemūdeņu apgādei ar šnorkela aparātiem, kādam nolūkam senāts tikko atvēlējis papildu līdzekļus 2,2 milj. dolaru apmērā.

Vilfota mēnesnīca un asaru gāze britu armijas manevros

Londona (J). — Vilfšīras apgabalā pag. nedēļā sākās plaši britu sauszemes armijas manevri, kas pēc militāro lietpratēju vērtējuma ir visgrūtākie, kādi notikuši Lielbritānijā kopš kara beigām. Manevru gaitā angļu atklātība pirmo reizi uzzināja par kādu interesantu ienaidnieka maldināšanas paņēmienu, ko britu bruņotie spēki, izrādās, lietojuši jau pēdējā pasaules karā. Šis paņēmiens ir mākslīgi radīta mēnesnīca, ko ar īpašiem starmešiem projecē vairāku jūdžu platā un apm. 6 jūdžu dziļā joslā pret debess mākoņu segu. So viltoto „mēnesnīcu" armijas valodā dēvē par „kustības gaismu", un līdz pašam pēdējam laikam tā bija rūpīgi glabāts militārs noslēpums. Tagad uzzināts, ka visā Anglijā ir noorganizētas pavisam 4 viltotās mēnesnīcas starmešu baterijas, kas visas atrodas sauszemes bruņoto spēku rīcībā. „Mēnesnīcas" gaisma parasti kalpo uzbrucējām vienībām un traucē aizstāvju redzes spējas. Manevru laikā 2 izpletņu lēcēju bataljoni ar šīs mākslīgās gaismas palīdzību nokļuva dažu desmitu metru attālumā no pretinieka, iekāms tos izdevās pamanīt.

Jaunie britu armijas manevri vispār uzstāda to dalībniekiem ārkārtīgi smagas prasības. Apmēram nedēļas laikā infantērijas vienībām smagā apbruņojumā jāveic kājām vairāk nekā 500 km, pārnakšņojot klajā laukā. Daudzās vietās manevru dalībniekiem kaujtērpā jāpārpeld upes un jāveic citi grūti šķēršļi. Interesants starpgadījums norisinājās jau pašā manevru sākumā, kad „aizstāvju" spēki palaida pret kādu „uzbrucēju" bataljonu asaru gāzes vilni, pēc kam šī bataljona komandieris telegrafēja savas brigādes galvenajai mītnei: „Ienaidnieks lauzis Ženēvas konvenciju, tādēļ es gūstekņus neņemšu . . ."

Vēl 3 gadi līdz . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

jadzībām. Visa šī jaunā lidlauku sistēma būs gatava jau ievērojami pirms 1953.-54. g.

4) Padomju savienība pašlaik ražo gadā 2000 turboiznīcinātāju, kā arī ievērojamu daudzumu armijas apgādes lidmašīnu. Līdz 1953.-54. g. krievu gaisa spēki un pretaviācijas aizsardzības sistēma būs pilnīgi modernizēta, lai gan šeit jāpiezīmē, ka milzīgās territorijas dēļ absolūti bīvu gaisa aizsardzības sistēmu Padomju savienībai izveidot nav iespējams.

5) Lai atbrīvotu sarkano armiju no garnizona pienākumiem Austrumeiropas satelītvalstīs, Kremlis patlaban ar nežēlīgu tīrīšanu palīdzību nostiprina satelītvalstu bruņoto spēku lojālītāti pret PSRS, reizē radot arī jaunu Austrumvācijas armiju. Pēdējā jau šovasar vai vēlākais rudenī būs noorganizēta pulkos, ko līdz 1952.-53. g. savukārt apvienos divizijās. Līdz kritiskajam laika periodam 1953.-54. g. Krievija rīcībā būs 8—12 pilnīgi apmācītas un apbruņotas vācu divizijas.

Džozefs Alsops norāda vēl uz dažiem citiem zīmīgiem faktiem. Padomju tanku produkcija sasniegusi jau gluži fantastiskus apmērus — vairāk nekā 3000 gadā. PSRS tērauda produkcija gadā pārsniedz 20 milj. tonnu, un tā vēl turpina augt. Krievu pārziņā esošās Škodas un Manfreda Veisa bruņošanās rūpnīcas Čehoslovakijā un Ungārijā ar savu produkciju pašlaik jau pārsniedz maksimālo Hitlera laika līmeni. Visi šie fakti pēc amerikāņu militārā speciālista pārliecības nepārprotami rāda, ka 1953.-54. gadā galīgi izšķirsies jautājums: miers vai karš? Raksturīgi, ka šādu pašu kritisko laika robežu nesen minējis ASV ārlietu ministrs Dīns Ačesons, un rietumvalstu ārlietu ministru konference Londonā noteikusi 1953.-54. g. par pēdējo terminu stingras rietumu aizsardzības sistēmas izveidošanai.

7 stundas raugās nāvei acīs

Stokholma (jj). — Neparasts nelaimes gadījums sestdien norisinājās kādā Stokholmas priekšpilsētā. 38 g. vecais būvstrādnieks Pers Larsons aiz neuzmanības iekrita kādas jaunceltnes tuvumā izrakstajā 9 m dziļā māla bedrē, iegrimstot mīkstajā māla masā līdz pat kaklam. Pēdējā brīdī kāds ataicinātais ugunsdzēsējs nolaidās ar virves palīdzību bedrē, satvēra Larsonu aiz matiem un pēc ilgākām pūlēm apmeta viņam virvi zem padusēm. Virves otru galu piestiprināja pie celtņa un mēģināja nelaimīgo strādnieku izvilkt no bedres, bet izrādījās, ka viņa labā kāja iesprostota aiz kāda dēļa, ko savukārt noslogoja apm. 10 to smaga māla masa. 7 stundas ilgi glābēji drudžainā steigā raka jaunu eju uz bedri, līdz beidzot tiem izdevās upura kāju atbrīvot. Larsons šai laikā jau vairākkārt bija zaudējis samaņu un, necerēdams vairs glābties, bija licis nodot savus pēdējos sveicienus ģimenei. Ap nelaimes vietu salasījās vairāku simtu personu liels pūlis, kas nepārtrauktiem saucieniem centās nelaimīgo uzmudināt. Pieaicinātie ārsti deva Larsonam dažādus sirdsdarbību stiprinātājus līdzekļus un tūlīn pēc viņa izvilkšanas no bedres nogādāja to slimnīcā. Larsona stāvoklis atzīts par nopietnu, pie kam galvenās bažas ārstiem sagādā nelaimīgā pārdzīvotais nervu sabrukums.

DAŽOS VĀRDOS

Autosacīkstes pāri Afrikas kontinentam notiks 1951. g. janvārī. Tajās piedalīsies 50 braucēji, kam būs jāveic apm. 14.000 km gara distance, šķērsojot arī Sacharas tuksnesi.

Streiks komūnistu laikraksta ekspedīcijā sācies Londonā. Vienīgās angļu komūnistiskās avīzes Daily Worker ekspedīcijas darbinieki protestē pret kāda komūnista pieņemšanu par laikraksta sadales vadītāju. Streika dēļ pārtraukta Daily Worker izsūtīšana uz provinci.

Uzspridzināts baznīcas tornis Berlīnes austrumu sektorā, saskaņā ar komūnistiskās administrācijas rīkojumu nojaukt 100 m augsto Sv. Jura baznīcu, kas savu bojājumu dēļ „apdraudot pilsētas satiksmes drošību". Torņa spridzināšana notikusi par spīti baznīcas vadības protestiem un speciālistu norādījumiem, ka baznīcai bojājumi ir pārāk nelevērojami, lai šo senatnīgo dievnamu „likvidētu".

Nāves sods izpildīts bij. Formozas gubernātoram ģen. Cenji, ko Ķīnas nacionālās valdības iestādes bija notiesājušas par sadarbošanos ar komūnistiem.

Pjers Degols, populārā franču ģenerāļa brālis, no jauna ievēlēts par Parīzes pilsētas galvu ar 48 pret 22 balsīm.

Gandrīz sadedzis Dienvidafrikas ministru prezidents Dr. Malans, kad šajās dienās viņa namā Kēptaunā izcēlās ugunsgrēks. Pēdējā brīdī ugunsdzēsēji paguva nonest 75 g. v. premjēru no liesmu apņemtā balkona pa drošības kāpnēm.

83 g. veca sieviete sadūrusi ar kabatas nazi kādu 73 g. v. vīrieti Ņujorkā. Enerģiskā sirmgalve Mērija Hanegane tiesā paskaidrojusi, ka viņas upuris gulējis apautām kājām kāda drauga gultā un nav klausījis Haneganes aicinājumam gultu atstāt.

Bordo vīna raža šogad smagi apdraudēta daudzo krusas negaisu dēļ, kas piemeklējuši visu Bordo apgabalu. Nodarītos zaudējumus vērtē uz 8 miljardiem franku. Domā, ka varēs ievākt tikai 50% no normālās vīnogu ražas.

Vākt materiālus otra pasaules kara vēsturei Vācijā ieradies pazīstamais britu militārais speciālists Lidls Harts. Viņam paredzētas vairākas intervijas ar agrākajiem vācu ģenerāļiem.

Pie Baikala ezera ieradies ASV vēstnieks Maskavā admirālis Kirks. Pēc UP informācijas, amerikāņu diplomāts savā dēļa un vēstniecības sekretāra pavadībā sestdien iebrauca Slijdianskas pilsētā, kas atrodas ezera dienvidu krastā.

Ar 19 pret 18 balsīm Dienvidafrikas senāts apstiprinājis trešā lasījumā likumprojektu par komūnistu partijas slēgšanu. Šis svarīgais lēmums pieņemts pēc tam, kad par likumprojektu nodeva savu balsi senāta priekšsēdis.

Par komūnisma briesmām itaļu tautu šinīs dienās brīdināja Milānas arhibīskaps kardinālis Šusters. L'Italia publicētajā rakstā viņš aicina italiešus neparakstīt komūnistu ierosināto priekšlikumu par atombumbas aizliegšanu. Kardinālis norāda, ka komūnistu partija nav tiesīga runāt cilvēces vārdā, jo tās programma nesaskan ne ar Dieva likumiem, ne humānitātes principiem.

48 miljoni cilvēku pašreiz dzīvo Rietumvācijā. Salīdzinot ar pagājušā gada decembri, iedzīvotāju skaits palielinājies par 104.200. Rietumberlīnē ir 2.107.100 iedzīvotāju.

Es neesmu komūnists, — pagājušās nedēļas beigās preses konferencē paskaidroja UN ģenerālsekretārs Trigve Li, strikti noraidot Chicago Tribune korespondenta apgalvojumu. Li piebilda, ka par viņa politisko pagātni informāciju var iegūt vai nu no Norvēģijas ministru prezidenta vai turienes konservatīvo partijas.

250 aitu gani varēs ieceļot Savienotajās valstīs saskaņā ar tikko pieņemto ASV likumu. Ganus vervēšot galvenokārt Spānijā un Francijā.

Mažino meitas traģiskais gals

Parīze (J). — Reitera korespondents ziņo no Reimsas, ka autokatastrofā nositusies Fransuaze Mažino — kādreizējā franču kara ministra meita, kura vārdā bija nosaukta pazīstamā Mažino līnija. Stundu pirms katastrofas Mažino meita piedalījās plašās svinībās Revinji pilsētā, kur viņas tēvam par godu atklāja pieminekli. Braucot no svinību vietas, Mažino auto bojātas riepas dēļ atsitās pret kādu koku un aizdegās.

LATVIJA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Phone Schw. Gmünd 2159. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly. Circulation 11.000.

ASV superc… kom…

Drošības pado… izsludina milit… pret uz…

PADOMJU SAVIENĪBAS … RĪKO PUSDIENAS — MA… STUNDĀM — AT…

Lēksaksesa (D). — Trešdien… par, vienu pret un divām balsīm … iesniegto rezolūciju, kas izsludina … komūnistiem. Par rezolūciju balso… na, Norvēģija, Kuba, Ekvadora u… te, jo viņu delegātiem nebija savu … tavis nodeva balsi pret rezolūci… lai Drošības padome piedāvā starp… pirms sēdes sākuma Savienoto val… speciālu notu, lūdzot Padomju savi… lai Korejā atkal iestātos miers. U… atbildējis. Tikai ceturtdienas rītā … skaidrojumu, ka Drošības padomes … sēja.

Otrdienas Drošības padomes sēde, … kas sākās nepilnas desmit stundas … pēc tam, kad pasauli jau bija aplido… jis prezidenta Trūmena paziņo… jums, uzskatāma par vienu no sva… rīgākajām Apvienoto nāciju vēstu… rē. Milzīgā zāle, kur sanāca desmit … valstu delegāti ar saviem padomde… vējiem, bija pārpildīta līdz pēdējai … vietai. Simti amerikāņu un ārzemju … žurnālistu, lielo radio sabiedrību … pārstāvji un speciālkorespondenti ar … saspridzinātu uzmanību gaidīja sēdes … sākumu. Apvienoto nāciju … ma priekšā pacietīgi stāvēja … nekā 6000 ņujorkiešu, vēlēdamies zi… nāt, ko pasaulei pavēstīs Drošības … padome.

Pirmais zālē ienāca Savienoto … valstu delegācijas vadītājs Voren… Ostins. Viņu pavadīja vesels štāb… lidzstrādnieku un padomdevēju. Da… žus mirkļus pēc amerikāņiem ieso… ļoja britu delegācija. Tās vadītā… sērs Džebs nebija redzams, jo vi… atrodas atvaļinājumā līdz 1. jūl… jam. Bet jau trešdienas priekšpu… dienā lidmašīnā Džebs devās uz Ņ… jorku, lai pārstāvētu savu valsti … brīdī, kad varbūt izšķirsies vis… pasaules liktenis. Trigve Li izsk… tījās bāls un noguris, it kā sma… atbildības nasta būtu par dau… grūta. Varbūt, ka tikai šai brī…

Klosteri pārvērsa… no…

UNGĀRIJĀ APCIETINĀ…

Roma (je). — Vatikāna raidītā… tikko sniedz informāciju, ka Ungā… rijā jau naktī uz 10. jūniju apciet… nāti gandrīz 1000 garīdznieku u… mūķeņu. Apcietinātie ievietoti da… žādos klosteros, pārvēršot tos p… koncentrācijas nometnēm. Ikvien… no apcietinātajiem ceļā uz pulcēša… nās vietām drīkstējis ņemt līdzi t… kai 5 kg mantu, un sagatavošanā… laikam dotas tikai dažas desmit mi… nūtes. Sevišķi plašā joslā apcieti… nāšanu vilnis skāris jugoslavu pie… robežas apgabalu, kur pašlaik neva… rot vairs atrast gandrīz nevienu ka… toļu priesteri, mūku vai mūķeni… Vatikāna raidītājs apzīmē šo akciju… par asāko ungāru valdības soli pre… baznīcu kopš kardināla Mindcentij… procesa.

Jau kopš vairākām nedēļām Un…

LATVIJAS ABONEMENTS VĀCIJĀ,
sākot ar 1950. g. 1. jūliju:
pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi) — DM 4,— par eks. mēnesī; pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.) — DM 3,50 mēn.; pasūtinot uz ārzemēm un maksājot Vācijā — DM 4,80 mēn.; uz ASV ar gaisa pāstu DM 8,50 mēn. Atsevišķa eksemplāra cena DM 0,50.
Abonementus, kas abonēšanas maksas par nākošiem mēnešiem jau samaksājuši, lūdzam nokārtot maksas starpību DM 0,50 apmērā par eksemplāru mēnesī.
LCK apgāds LATVIJA